

Polskie Towarzystwo Inżynierii Rolniczej

Od maszynoznawstwa do inżynierii rolniczej

Rudolf Michałek, Józef Kowalski

Kraków 2002

Pracę do druku recenzowali:

Prof. dr hab. Stanisław Pabis

Dr hab. Jerzy Dąbkowski -prof. PK

© Copyright by Polskie Towarzystwo Inżynierii Rolniczej

ISBN 83-905219-8-9

Kraków 2002,

Spis oznaczeń

AGRIS	- Baza Danych
AK	- Armia Krajowa
AR	- Akademia Rolnicza
ASAE	- Amerykańskie Stowarzyszenie Inżynierów Rolniczych
AT-R	- Akademia Techniczno - Rolnicza
CIGR	- Międzynarodowa Komisja Techniki Rolniczej
CIOSTA	- Międzynarodowa Komisja Naukowej Organizacji Pracy w Rolnictwie
CK	- Centralna Komisja ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych
ETO	- Elektroniczna Technika Obliczeniowa
FAO	- Organizacja ONZ ds. Wyżywienia i Rolnictwa
FEANI	- Europejska Federacja Narodowych Stowarzyszeń Inżynierów
IMUZ	- Instytut Melioracji i Użytków Zielonych
ISTVS	- Międzynarodowe Stowarzyszenie Systemu Pojazd - Gleba
KBN	- Komitet Badań Naukowych
KTR PAN	- Komitet Techniki Rolniczej PAN
KZZG PAN	- Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN
MEN	- Ministerstwo Edukacji Narodowej
NCAE	- Narodowa Uczelnia Inżynierii Rolniczej
OBR	- Ośrodek Badawczo - Rozwojowy
OIN	- Ośrodek Informacji Naukowej
ONZ	- Organizacja Narodów Zjednoczonych
PAN	- Polska Akademia Nauk
PK	- Politechnika Krakowska
PWRiL	- Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne
RZD	- Rolniczy Zakład Doświadczalny
SGGW	- Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
SIMP	- Stowarzyszenie Inżynierów, Mechaników Polskich
SITR	- Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Rolniczych
TNOIK	- Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa
UJ	- Uniwersytet Jagielloński
UMCS	- Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej
UNESCO	- Organizacja ONZ ds. Kultury
UWM	- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
ZWZ	- Związek Walki Zbrojnej

—

Spis tabel

- Tabela 1. Wykaz zajęć z inżynierii wiejskiej w Wyższej Szkole Rolniczej w Dublanach w 1879 r.
- Tabela 2. Plan studiów Studium Rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1890 – 93(A), 1903/1904(B) oraz 1919/1917(C).
- Tabela 3. Przedmioty inżynieryjne w planie Wydziału Rolniczego w 1923 roku.
- Tabela 4. Wyciąg z programu zajęć Wydziału Rolniczego UJ w roku 1938/39.
- Tabela 5. Miejsce inżynierii rolniczej w strukturze nauki.
- Tabela 6. Dyscypliny (dziedziny) naukowe z zakresu nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych uszeregowane wg wskaźnika reprezentacji w Wydz. V PAN – stan na luty 1999r.
- Tabela 7. Stan zatrudnienia w latach 1972 – 2002.
- Tabela 8. Lista wypromowanych doktorów Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa w latach 1972 do 1981.
- Tabela 9. Lista wypromowanych doktorów na Wydziale Techniki i Energetyki Rolnictwa w latach 1988 – 2001.
- Tabela 10. Lista wypromowanych przez inne Rady doktorów habilitowanych – pracowników Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa w latach 1973 – 1991.
- Tabela 11. Lista wypromowanych doktorów habilitowanych na Wydziale Techniki i Energetyki Rolnictwa w latach 1992 – 2002r.
- Tabela 12. lista osób, które uzyskały tytuły profesora w wyniku przeprowadzonego postępowania przez Radę Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa w latach 1976 – 2001.
- Tabela 13. Awanse na stanowiska profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego.
- Tabela 14A. Członkowie założyciele Klubu Seniora Mechanizacji.
- Tabela 14B. Członkowie rzeczywiści Klubu Seniora Mechanizacji.
- Tabela 14C. Członkowie honorowi Klubu Seniora Mechanizacji.
- Tabela 15. Uprawnienia do nadawania stopni naukowych w dyscyplinie inżynieria rolnicza.
- Tabela 16. Struktura organizacyjna w inżynierii rolniczej.
- Tabela 17. Stan kadry w 1990 roku.
- Tabela 18. Stan kadry w 2001 roku.
- Tabela 19. Parametryczna ocena Wydziałów kształcących w zakresie inżynierii rolniczej (wg własnej inicjatywy).
- Tabela 20. Parametryczna ocena Wydziałów kształcących w zakresie inżynierii rolniczej wg KBN (wraz z oceną uznaniową).
- Tabela 21. Wycena uznaniowa KBN w stosunku do punktacji uznaniowej.
- Tabela 22. Parametryczna ocena Wydziałów AR Kraków (wg własnej oceny).

Spis rysunków

- Rys. 1. Ilość studentów przyjętych na pierwszy rok studiów na przestrzeni lat.
- Rys. 2. Ilość absolwentów na przestrzeni lat.
- Rys.3. Publikacje recenzowane zamieszczone w czasopismach zagranicznych karentowanych.
- Rys. 4. Publikacje recenzowane zamieszczone w czasopismach krajowych.
- Rys. 5. Artykuły naukowe zamieszczone w materiałach z konferencji krajowych oraz popularno naukowych.
- Rys. 6. Podręczniki, skrypty, książki naukowe.
- Rys. 7. Stan kadry w poszczególnych ośrodkach naukowych w roku 1990 i 2001 (ogółem).
- Rys. 8. Doktorzy habilitowani na etatach adiunkta i profesora nadzwyczajnego

Spis treści

PRZEDMOWA.....	6
1 DROGA ROZWOJOWA INŻYNIERII ROLNICZEJ.....	9
1.1 RYS HISTORYCZNY	9
1.2 GEOGRAFIA I MIEJSCE INŻYNIERII ROLNICZEJ W STRUKTURZE NAUKI POLSKIEJ	23
2 XXV LAT WYDZIAŁU TECHNIKI I ENERGETYKI ROLNICTWA.....	29
2.1 POCZĄTKI KIERUNKU STUDIÓW Z MECHANIZACJI ROLNICTWA.....	29
2.2. PRZEOBRAŻENIA STRUKTURALNE I KADROWE	38
2.3 DYDAKTYKA I ABSOLWENCI	57
2.4 NAUKA - DOKONANIA I AWANSE.....	67
2.5 SYLWETKI DZIEKANÓW WYDZIAŁU.....	75
2.6 SYLWETKI REKTORÓW Z NASZEGO WYDZIAŁU.....	89
2.7 DOKTORZY HONORIS CAUSA NASZEGO WYDZIAŁU.....	99
2.8 KLUB SENIORA MECHANIZACJI	116
2.9 OCENA OBRANEJ STRATEGII I WNIOSKI	125
3 POZYCJA OŚRODKA KRAKOWSKIEGO W KRAJOWYM ŚRODOWISKU INŻYNIERII ROLNICZEJ.....	129
3.1 KRYTERIA OCENY OŚRODKÓW	129
3.2 STAN I ROZWÓJ KADR NAUKOWYCH W INŻYNIERII ROLNICZEJ	133
3.3 PARAMETRYCZNA OCENA POSZCZEGÓLNYCH OŚRODKÓW	139
4 WYKAZ PUBLIKACJI PRACOWNIKÓW WYDZIAŁU ZA LATA 1972-2001	144
4.1 PUBLIKACJE RECENZOWANE W CZASOPISMACH ZAGRANICZNYCH I WYRÓŻNIONYCH Z LISTY FILADELFIJSKIEGO INSTYTUTU INFORMACJI NAUKOWEJ	145
4.2 PUBLIKACJE RECENZOWANE W CZASOPISMACH KRAJOWYCH	146
4.3 ARTYKUŁY W MATERIAŁACH Z KONFERENCKI KRAJOWYCH, ZAGRANICZNYCH I INNE PUBLIKACJE.....	147
4.4 PODRĘCZNIKI, SKRYPTY, KSIĄŻKI NAUKOWE	148
BIBLIOGRAFIA.....	149

Przedmowa

W roku 2002 przypada podwójny jubileusz krakowskiego Ośrodka inżynierii rolniczej. Upływa 30 lat od momentu powołania w ramach Wydziału Rolniczego kierunku studiów, wówczas na prawach Oddziału Mechanizacji Rolnictwa. Pięć lat później, tj. w r. 1977 kiedy wypuszczaliśmy pierwszych absolwentów naszego kierunku Oddział przekształcił się w samodzielny wydział o nazwie: Wydział Techniki i Energetyki Rolnictwa.

Jest przyjętym zwyczajem w naszej rodzinie inżynierii rolniczej, że każdy jubileusz nie świętujemy ale czcimy roboczo poprzez organizację ogólnopolskiej konferencji naukowej. Tak się składa, że rok 2002 obfituje w jubileusze. Poza Krakowem obchodzić go będą nasi koledzy z Wrocławia i Warszawy. Współorganizatorami naszej jubileuszowej konferencji są jak zwykle Komitet Techniki Rolniczej PAN oraz Polskie Towarzystwo Inżynierii Rolniczej. Wspólnie też podjęliśmy decyzję, że w trudnych dla nauki czasach będziemy ograniczać liczbę imprez naukowych, nawet o największej randze. Z przytoczonych względów postanowiliśmy w naszym Ośrodku połączyć obchody jubileuszu z cykliczną Szkołą Naukową organizowaną od kilkunastu lat przez nasze środowisko nt. "Postęp Naukowo - Techniczny i Organizacyjny w Rolnictwie". Zgodnie z przyjętym kalendarzem szkoła co roku organizowana jest w 3-ciej dekadzie lutego, stąd nosi nazwę "Szkoły Zimowej".

Połączona impreza odbędzie się w dniach 25.02 do 1.03.2002 w dwóch częściach. Sesja plenarna odbędzie się w dniu 25 lutego 2002 r. w Centrum Kongresowym Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie. Poza referatami prezentującymi historię rozwoju naszego Ośrodka oraz jego pozycję w krajowym środowisku inżynierii rolniczej, integralną częścią będzie nadanie tytułu doktora honoris causa naszej Uczelni wybitnemu Uczonemu Prof. dr hab. Saturninowi Zawadzkiemu - czł. rzecz. PAN, wieloletniemu przewodniczącemu Wydziału V PAN.

Pozostała część konferencji odbędzie się tradycyjnie w Zakopanem i to nie ze względu na atrakcyjność miejsca, ale przede wszystkim na niskie koszty w porównaniu z Krakowem. Dla podniesienia rangi jubileuszu i konferencji został powołany Komitet Honorowy w następującym składzie:

- Prof. dr hab. Władysław Bala - były rektor AR w Krakowie,
- Prof. dr hab. Janusz Haman - czł. rzecz. PAN, dr h. c.,
- Dr hab. Tadeusz Juliszewski - prodziekan WTiER,
- Prof. dr hab. Józef Kowalski - dziekan WTiER,

- Prof. dr hab. Andrzej Kwieciński - V-przew. KTR PAN,
- Prof. dr hab. Norbert Marks - prodziekan WTiER,
- Prof. dr hab. Rudolf Michałek - czł. koresp. PAN, dr h. c.,
- Prof. dr hab. Stanisław Pabis - dr h. c.,
- Dr inż. Wojciech Ratyński - Prezes NOT,
- Prof. dr hab. Zbigniew Ślipek - rektor AR w Krakowie,
- Mgr inż. Wiesław Woda - poseł na Sejm RP,
- Prof. dr hab. Zdzisław Wójcicki - V-przew. KTR PAN,
- Prof. dr hab. Piotr Zalewski - były rektor AR w Krakowie,
- Mgr inż. Stanisław Zdanewicz - Prezes Stowarzyszenia Absolwentów WTiER,

Całością przygotowań do jubileuszowej konferencji kierował Komitet Organizacyjny w następującym składzie:

- Prof. dr hab. Rudolf Michałek - przewodniczący,
- Dr inż. Sylwester Tabor - sekretarz,
- Prof. dr hab. Józef Kowalski,
- Prof. dr hab. Norbert Marks,
- Dr hab. Małgorzata Trojanowska,
- Dr hab. Henryk Juszka,
- Mgr inż. Andrzej Długosz.

Na posiedzeniu Komitetu Organizacyjnego m. in. podjęto decyzję o wydaniu okolicznościowej monografii prezentującej historię i pozycję naszego Ośrodka na tle krajowego środowiska inżynierii rolniczej. Pozycja ta stanowi próbę uporządkowania naszej historii i dorobku naukowo-badawczego oraz dydaktyczno-wychowawczego ze szczególnym uwzględnieniem okresu ostatnich 30 lat. Będzie też, jak sądzimy cennym dokumentem, zarówno dla pracowników nauki jak i naszych absolwentów.

Do pracy nad przygotowaniem i opracowaniem materiałów wciągnęliśmy całe zespoły ludzi, w zasadzie wszystkich pracowników Wydziału. Autorzy opracowania pragną tą drogą podziękować wszystkim, którzy przyczynili się do stworzenia i terminowego ukończenia pracy. Wiele czasu zabrało przede wszystkim odtworzenie zaszczości z zakresu osiągnięć naukowych oraz dydaktyczno-wychowawczych. Duży udział w tym mieli: Mgr inż. Stefania Pipień, mgr inż. Małgorzata Hebda oraz Zofia Żąłowska. W pracach pomagali nam:

dr dr Michał Cupiał, Maciej Kuboń, Sylwester Tabor, inż. Zofia Sierż oraz inż. Mariusz Królikowski i Barbara Woszczyzna. Wasz udział i pełne zaangażowanie wywarły orzeźwiający wpływ na nas, zwłaszcza w chwilach wątpliwości: czy podołamy i czy zdążymy na czas.

Zdążyliśmy i pragniemy przekazać nasze dzieło Wszystkim uczestnikom jubileuszowej konferencji na pamiątkę naszego wspólnego spotkania.

Mamy pełną świadomość wielu popełnionych błędów i zastosowanych uproszczeń. Jest to konsekwencja niekompletnych materiałów źródłowych ale też wyjątkowego pośpiechu, z jakim przyszło nam pracować. Za wszystkie niedociągnięcia serdecznie przepraszamy. W następnym wydaniu postaramy się poprawić. Zdajemy sobie sprawę, że najwięcej braków może występować w wykazie publikacyjnym naszego dorobku, ale winą za to niedociągnięcie proszę nie obciążać nas. Prosiłszy wszystkich aby dokonali przeglądu i korekty. Wszystkie zatem przeoczenia obciążają autorów prac.

Przekazujemy więc tak opracowany dokument z wiarą i nadzieją, że rozpoczęte dzieło będzie kontynuowane przez następców aby pozostał trwały ślad z naszych dokonań.

Rudolf Michałek, Józef Kowalski

Kraków w styczniu 2002 r.

1 Droga rozwojowa inżynierii rolniczej

1.1 Rys historyczny

Zanim powstały u nas pierwsze uczelnie rolnicze i nim utworzono w nich katedry inżynierii rolniczej i maszynoznawstwa rolniczego wkład w krzewienie wiedzy o użyciu do produkcji narzędzi rolniczych jako pierwszy wg udokumentowanych źródeł [K. Majka 1994] wniósł pionier nauk przyrodniczych w Polsce ks. Krzysztof Kluk. W trzecim tomie jego „Roślin potrzebnych, pożytecznych, wygodnych, osobliwie krajowych, albo które w kraju użyteczne być mogą, utrzymanie, mnożenie i zażycie”, zatytułowanym „O rolnictwie, zbożach, łąkach, chmielnikach, winnicach i roślinach gospodarskich” wydanym w 1779 roku, pisał o użyciu zwierząt pociągowych i narzędzi rolniczych do prac gospodarskich.

Za pierwszego popularyzatora nowych narzędzi i maszyn rolniczych uznawany jest u nas Dezydery Chłapowski, który po powrocie ze studiów rolniczych i leśnych w Anglii w sposób prekursorski wprowadzał i rozpowszechniał w swych dobrach na terenie Wielkopolski nowe maszyny i narzędzia rolnicze już w latach 20-tych XIX wieku [Majka 1994].

Zorganizowane nauczanie maszynoznawstwa rolniczego oraz inżynierii rolniczej mogło rozpocząć się dopiero w szkołach. Pierwszą uznawaną za samodzielną uczelnię rolniczą na terenach polskich był Instytut Agronomiczny w Marymoncie pod Warszawą funkcjonujący w latach 1816 - 1840.

Pierwszym Uniwersytetem, w którym zaczęto wykładać rolnictwo, był Uniwersytet Wileński ze swą Katedrą Gospodarstwa Wiejskiego działającą w latach 1818 - 1830.

Pierwsza Katedra Inżynierii Wiejskiej, nauczająca maszynoznawstwa rolniczego oraz innych przedmiotów na terenie Galicji została utworzona w Wyższej Szkole Rolniczej w Dublinach. Jej kierownictwo objął Tomasz Rylski - Ścibor - mianowany „fachowym profesorem inżynierii rolniczej” w 1871 roku [Zbiorowa 1879]. Wkrótce jednak stawało się pewne, że odosobnione na wsi uczelnie rolnicze nie mają możliwości osiągnięcia akademickiego poziomu uniwersyteckiego. Jediną, istniejącą wówczas na terenach ziem polskich była wspomniana Wyższa Szkoła Rolnicza w Dublinach. Była jednak oddalona od ośrodków uniwersyteckich Lwowa (poza ówczesnymi granicami) i Krakowa. Nie mogła więc sprostać wysokim aspiracjom ziemiańskiej młodzieży polskiej, z konieczności podejmującej studia na uczelniach Anglii, Belgii, Francji, Niemiec. Zaistniała więc konieczność utworzenia jednostki kształcącej z zakresu szeroko pojętego rolnictwa na poziomie prawdziwie uniwersyteckim. Względy patriotyczne wskazały na podupadłą dzięki działaniom okupanta dawną stolicę

Polski Kraków, ze swoim polskojęzycznym Uniwersytetem Jagiellońskim. Należy pamiętać, że w owych czasach Stolicą Galicji był Lwów, a zepchnięty do podrzędnej roli Kraków miał tuż za Wisłą prężnie rozwijającego się (dzięki Austriakom) konkurenta w postaci nowego miasta Podgórze (obecnie dzielnica Krakowa).

Pierwsze propozycje dotyczące utworzenia Studium lub Oddziału Rolniczego wysunięte zostały w 1868 roku przez rolników zrzeszonych w Towarzystwie Rolniczym Krakowskim. Władze austriackie, po wielu perypetiach, wyraziły zgodę na utworzenie Studium Rolniczego przy Wydziale Filozoficznym, wydając Zarządzenie dopiero w 1889 roku. Tymczasowy statut Studium zatwierdzono 31 lipca 1890 roku a w październiku rozpoczęto naukę na pierwszym roku.

Tak więc rok 1890 należy uznać za początek samodzielnych studiów rolniczych na poziomie uniwersyteckim na terenie ziem polskich i trwających nieprzerwanie do chwili obecnej. Dotyczy to nawet okresu okupacji w czasie drugiej wojny światowej, kiedy to nauczanie odbywało się w formie tajnej. Duże zasługi w tym względzie poniósł Kierownik Zakładu Maszynoznawstwa prof. Michał Wójcicki.

Samodzielny, wyodrębniony z macierzystego Wydziału Filozoficznego, Wydział Rolniczy utworzony został w roku 1923 z dwoma katedrami związanymi pojęciowo i programowo z obecną Inżynierią Rolniczą jako dyscypliną. Były to: Katedra Maszynoznawstwa Rolniczego oraz Katedra Inżynierii Rolniczej.

Należy tutaj zaznaczyć, że pierwszą w Polsce państwową akademicką uczelnią rolniczą jest utworzona 17 września 1918 roku Królewsko - Polska Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego; obecnie SGGW w Warszawie.

Przedstawiając rys historyczny rozwoju ośrodka krakowskiego wypada przedstawić niektóre postacie, które wg autorów niniejszego opracowania zasługują na wzmiankę.

Poczynając od momentu utworzenia Studium Rolniczego należy wymienić pierwszego kierownika Katedry Inżynierii Rolniczej Kazimierza Ajdukiewicza. Przeszedł on do pracy w Studium Rolniczym z Lwowskiej Szkoły Politechnicznej, gdzie był zatrudniony jako asystent, na stanowisko profesora nadzwyczajnego.

Drugim z rzędu kierownikiem tej Katedry w 1899 roku został Tadeusz Sikorski. Równocześnie nowy kierownik na stanowisko swojego asystenta powołał Tadeusza Gołogórskiego, absolwenta Wydziału Budowy Maszyn w Lwowskiej Szkole Politechnicznej. Gdy w 1907 roku Tadeusz Sikorski został wybrany na posła do wiedeńskiej Rady Państwa (nazwa parlamentu austriackiego) Gołogórski objął wykłady z mechaniki rolniczej i geometrii wykreślnej.

W obrębie utworzonego w 1923 roku Wydziału Rolniczego obok Katedry Inżynierii Rolniczej kierowanej przez profesora Tadeusza Sikorskiego funkcjonowała Katedra Maszynoznawstwa Rolniczego – utworzona w 1922 roku. Jej kierownictwo w 1924 roku objął profesor zwyczajny Tadeusz Gołogórski – w latach 1922 do 1923 był profesorem na Wydziale Rolniczo-Lasowym w Politechnice Lwowskiej. W roku 1927/28 został dziekanem Wydziału Rolniczego UJ. Od roku 1925/26 adiunktem W Katedrze Maszynoznawstwa Rolniczego został absolwent Wydziału Rolniczo-Lasowego Politechniki Lwowskiej Michał Wójcicki.

W 1928 r. zmarł Tadeusz Gołogórski. W dorobku promocyjnym zostawił tylko jednego doktora. Był nim późniejszy następcą - Michał Wójcicki.

Tadeusz Gołogórski jest uważany za twórcę podstaw maszynoznawstwa rolniczego w Polsce. Spośród ponad 100 prac naukowych największy rozgłos w kraju i za granicą zyskała „Praca narzędzi w ziemi. Studium teoretyczne” (1911). Tadeusz Gołogórski jako pierwszy zastosował teorię największych naprężeń stycznych do wyjaśniania działania elementów skrawających glebę, wyprzedzając w tym o ponad 20 lat naukę światową. Jeszcze za jego życia Stefan Surzycki, dziekan Wydziału Rolniczego UJ, pisał o nim: *„Jednakże dopiero Tadeusz Gołogórski¹ obecnie profesor UJ, wprowadził w Polsce maszynoznawstwo i mechanikę rolniczą na ścisły naukowy grunt, mający bardzo teoretyczny charakter, jakkolwiek nie pominął też i oświetlenia praktycznego działania różnych narzędzi rolniczych”* [Surzycki 1928].

Oprócz wzmiankowanej już „Pracy narzędzi w ziemi”, źródła podają następujący dorobek piśmienniczy Tadeusza Gołogórskiego: „Maszyny i narzędzia rolnicze służące uprawie kartofli” (1903), „Badania mocy ziemi przy zgniataniu” (1906), „Ruch powierzchni krzywej w środowisku ziemnym” (1908), „Czystość cięcia w maszynach żniwnych” (1910), „Die technologischen Prozesse bei der Bodenbearbeitung” (1913), „Kultywatory” (1914), „Teoria nastawiania siewników według zmiennej rozstawy redliczek” (1915), „Opory kroju w ziemi” (1924) i „Sadzarka transporterowa do ziemniaków” (1925).

Prace profesora Tadeusza Gołogórskiego na temat skrawania i teorii pracy narzędzi w glebie stawiały go w ścisłej czołówce naukowej ówczesnej Europy. Jednak ze względów politycznych nie mógł liczyć na uznanie proporcjonalne do dokonań. Jego teorie dotyczące pracy maszyn i narzędzi można uznać za fundamentalne.

¹ takie nazewnictwo spotykane także w literaturze wcześniejszej

Po śmierci Tadeusza Gołogórskiego kierownika Katedry Maszynoznawstwa Rolniczego nie obsadzono, a od 1932 r. Ministerstwo nawet przestało ją finansować, uznając za nieistniejącą. Zawieszoną Katedrą opiekował się Adam Różański, kierownik Katedry Inżynierii Rolniczej. W istniejącym w tym okresie Zakładzie Maszynoznawstwa Rolniczego, kierowanym przez Adama Różańskiego, pracowali Michał Wójcicki jako adiunkt oraz Daniel Gołogurski i Karol Kwiatkowski jako młodsi asystenci, a wykładali w zastępstwie Jan Krauze i Edward Chromiński, profesorowie Akademii Górniczej [Fierich J., Kosiek K. 1960, Zbiorowa 1965, Żiżka Z. 1991].

Gdy w roku 1937/38 Michał Wójcicki otrzymał *veniam legendi*² w zakresie maszynoznawstwa rolniczego i związany z tym tytuł naukowy docenta, Rada Wydziału Rolniczego UJ powierzyła mu kierownictwo Zakładu.

W dorobku piśmienniczym Michała Wójcickiego z okresu międzywojennego znalazły się m. in.: „Wpływ prędkości, nachylenia i kierunku sita na przesiewanie”, „Próby tryjera Phoenix”, „Porównawcze badanie pracy cylindrów wierconych i tłoczonych w tryjerach”, „Tryjer wysokosprawny Phoenix-Exstra”, „Metodyka ustalania warunków pracy zaprzęgów końskich na podstawie wzorów Mascheka”, „Łyżeczkowy aparat wysiewający. Studium konstrukcyjne”, oraz „Lemiesze płużne. Skład chemiczny, obróbka termiczna a ścieranie”.

W latach 1945-1953 Katedrą Maszynoznawstwa Rolniczego kierował Michał Wójcicki. W Katedrze były wówczas dwa zakłady - Zakład Maszynoznawstwa Rolniczego kierowany przez samego Michała Wójcickiego i przyłączony w 1949 r. Zakład Inżynierii Rolniczej pod kierownictwem zastępcy profesora Franciszka Hendzla.

W 1946 r. pracę w Zakładzie Maszynoznawstwa Rolniczego w charakterze asystenta wolontariusza podjął Ryszard Gąska, student Wydziału Elektromechanicznego Akademii Górniczo-Hutniczej, a prywatnie bliski krewny Tadeusza Gołogórskiego. W okresie przed 1953 r. w Zakładzie tym pracowali też: Janusz Haman, Jerzy Harlender, Tadeusz Kloc, Józef Reichert i Gerard Viggo [Ślipek 1992].

Absolwent Wydziału Mechanicznego AGH oraz Wydziału Rolniczego mgr inż. Janusz Haman w roku 1953 po otrzymaniu propozycji od Ministra Szkolnictwa Wyższego przeszedł na kierownika Katedry Mechanizacji Rolnictwa do Wyższej Szkoły Rolniczej w Lublinie, będąc w początkowym okresie zatrudniony na stanowisku zastępcy profesora.

² *veniam legendi* – prawo wykładania na wyższej uczelni, przyznawane przez radę wydziału szkoły akademickiej w drodze habilitacji

W 1953 roku Wydział Rolniczy został oddzielony od UJ i na jego bazie powołano Wyższą Szkołę Rolniczą w Krakowie z wydziałami Rolniczym i Zootechnicznym. Do Wydziału Rolniczego (w latach 1953-1958 nazywającego się Wydziałem Rolnym) została włączona Katedra Maszynoznawstwa Rolniczego z Zakładem Maszynoznawstwa Rolniczego oraz Zakładem Inżynierii Rolnej.

Pierwszym dziekanem Wydziału w ramach Wyższej Szkoły Rolniczej w roku 1953/54 został Michał Wójcicki, w latach 1954/55-1958/59 piastujący następnie stanowisko prorektora do spraw nauczania.

W 1953 r. w Katedrze Maszynoznawstwa Rolniczego, poza Michałem Wójcickim, było czterech nauczycieli akademickich (Janusz Busler, Ryszard Gąska, Franciszek Hendzel i Tadeusz Kloc). W 1955 r. Zakład Inżynierii Rolnej przeszedł na nowoutworzony Wydział Melioracji Rolnych.

W 1960 r. Katedra Maszynoznawstwa Rolniczego zmieniła nazwę i stała się Katedrą Mechanizacji Rolnictwa. W chwili odejścia Michała Wójcickiego na emeryturę (1963) w charakterze nauczycieli akademickich w tej Katedrze pracowali m. in. Piotr Ciaputa, Ryszard Gąska, Tadeusz Kloc, Kazimierz Pelc, Zdzisław Sobczyk i Piotr Zalewski. Rolę kuratora Katedry pełnił czasowo Tomasz Komornicki, kierownik Katedry Gleboznawstwa. Jednak faktycznym opiekunem naukowym zarówno wtedy, jak i przez wiele następnych lat był profesor Janusz Haman. Rok 1964 należy uznać za szczególnie owocny dla rozwoju Katedry. Czterech pracowników uzyskało bowiem stopień naukowy doktora nauk rolniczych. Byli to: Ryszard Gąska, Tadeusz Kloc, Kazimierz Pelc i Piotr Zalewski.

Od 1964 r. funkcję pełniącego obowiązki kierownika Katedry sprawował cieszący się wówczas dużym uznaniem Ryszard Gąska, który w 1967 r. uzyskał tytuł docenta i w następnym roku został kierownikiem Katedry.

W 1968 roku zmarł Michał Wójcicki, pozostawiając po sobie liczną kadrę naukową, w tym 12 wypromowanych doktorów – sam mawiał, że ma komplet apostołów. Do jego wypromowanych doktorów należą między innymi profesorowie: Janusz Haman, Zdzisław Wójcicki, Ryszard Gąska oraz Piotr Zalewski. Uważa się, że prof. Michał Wójcicki wraz z prof. Czesławem Kanafojskim byli filarami tworzącymi prawie całą kadrę następnego pokolenia profesorów z zakresu mechanizacji – promotorstwo doktoratów oraz recenzje dorobku do stopni i tytułów naukowych.

Zapisał się również jako autor licznych podręczników, zarówno akademickich, jak i dla szkół średnich. Pracę dydaktyczną i wychowawczą zawsze traktował jako najważniejszy obowiązek nauczyciela akademickiego.

Prof. Michał Wójcicki zmarł nagle na serce w dniu wkroczenia wojsk Układu Warszawskiego do Czechosłowacji w ramach „bratniej pomocy”. Wielu spośród nas w fakcie tym upatrywało głównej przyczyny Jego śmierci. Jak przystało na wielką postać o profesorze naszym – jego wykładach i formie egzaminowania krążyło wiele anegdot. Do nich należała i ta, że po otrzymaniu oceny niedostatecznej na egzaminie (egzaminował tylko ustnie) student niedwuznacznie zademonstrował swoje niezadowolenie i wyszedł. Profesor po krótkim czasie wybiegł za nim. Ten widząc to zaczął uciekać. Profesor od kolegium Godlewskiego pędził za studentem aż nad Wisłę do mostu dębnickiego. Mimo słusznego wieku w końcu zdołał zatrzymać nieszczęśnika i wręczyć mu indeks z oceną dostateczną przy komentarzu, że nie ma zamiaru więcej rozmawiać z takim „...”. Symptomatyczna również, według opowieści, była forma przyjmowania do pracy asystentów. Oprócz kryteriów merytorycznych niezbędnym było spełnienie warunku gwizdnięcia po wypiciu płynu przeznaczonego do badań.

W 1970 r., w ramach reorganizacji struktur organizacyjnych szkół wyższych, Katedrę Mechanizacji Rolnictwa zatrudniającą 3 docentów (Ryszarda Gąskę, Tadeusza Kloca i Kazimierza Pelca), 3 adiunktów (Ryszarda Brodę, Rudolfa Michałka i Piotra Zalewskiego), 1 starszego wykładowcę i 7 asystentów połączono z Katedrą Fizyki, tworząc Instytut Fizyki i Mechanizacji Rolnictwa, którego dyrektorem został Ryszard Gąska.

Równocześnie trwała już budowa nowych obiektów Instytutu przy ul. Balickiej 104. Ogromne zaangażowanie Ryszarda Gąski jako „seniora budowy” udzieliło się także wykonawcy i w 1972 r. został oddany do użytku obiekt nowoczesny jak na tamte czasy i obszerny jak na wstępne przeznaczenie, nazwany „Collegium Wójcickiego”.

Rok 1972 należy traktować jako początek funkcjonowania Oddziału Mechanizacji, bo właśnie w tym roku został uruchomiony nowy kierunek studiów Mechanizacja Rolnictwa. Od tego też czasu kadra Mechanizatorów zaczęła pracować na „własne konto” i na swój image. Zostanie to jednak przedstawione w następnych rozdziałach. W tym miejscu natomiast omówiona zostanie historia wcześniejszych planów i programów nauczania z zakresu mechanizacji rolnictwa.

Analizując programy nauczania studiów rolniczych a w ich obrębie przedmiotów wchodzących w skład inżynierii rolniczej zauważa się pewne prawidłowości. Dotyczą one nieznanymi i mało istotnymi różnic w programach nauczania w układzie geograficznym. Można powiedzieć, że w tym samym czasie, niezależnie od zaboru oraz ośrodka; plany i programy nauczania przedmiotów inżyniersko - technicznych na studiach rolniczych

nieznacznie się tylko różniły. Pewne zróżnicowanie występowało natomiast w układzie czasowym.

Przepisy organizacyjne Instytutu Agronomicznego w Marymoncie pod Warszawą, powołanego do życia w 1816 r., przewidywały dwa poziomy nauczania: elementarny dla przyszłych parobków, gorzelanych, owczarzy itp. (po 1824 r. zamieniony na szkołę wiejską) oraz wyższy dla ekonomów i rządców dóbr, trwający praktycznie dwa lata. Wykaz przedmiotów nauczania dla oddziału wyższego, wyszczególniony w przepisach organizacyjnych z 1822 r., zawierał m.in. następujące sformułowania zakresu nauczania: „z fizyki - nauka o działaniu ciepła, światła, elektryczności, powietrza i wody, nauka o meteorologii; z mechaniki - tyle ile potrzeba do oszczędzenia wszelkich gatunków machin i narzędzi gospodarskich; miernictwo teoretyczne i praktyczne - o ile takowe potrzebne do rozmiarów rolniczych, niwelacji pól i łąk; budownictwo wiejskie szczególnie ze względu na wystawienie wygodnych, tanich i trwałych budynków włościańskich, stodoł, obór, mostów, grobel i upustów; rysunki machin, budynków wiejskich i prostych map folwarcznych” [Strzemski M. 1980].

Zdecydowanie wyższy poziom nauczania i zakres przekazywanej wiedzy reprezentowała Wyższa Szkoła Rolnicza w Dublanach.

W 1879 r. opracowano przepisy porządkowe Szkoły, w których uwzględniono nauczanie inżynierii wiejskiej w bardzo dużym - nawet jak na dzisiejsze czasy - wymiarze godzinowym (tab. 1). Egzamin z inżynierii wiejskiej, obejmujący całość tematyki z wyjątkiem melioracji rolniczych, był przewidziany po IV półroczu.

Tabela 1 Wykaz zajęć z inżynierii wiejskiej w Wyższej Szkole Rolniczej w Dublanach w 1879 r.

Nazwa przedmiotu	Tygodniowy wymiar godzin wykładów/ćwiczeń w półroczu					
	I	II	III	IV	V	VI
Geometria wykreślna	1/0	-	-	-	-	-
Rysunki	0/2	-	-	-	-	-
Miernictwo i niwelacja	-	-	-	2/2	-	-
Mechanika rolnicza	2/2	2/2	-	-	-	-
Budownictwo wiejskie	-	-	3/0	-	-	-
Instrukcja w zestawianiu planów i kosztorysów	-	-	-/3	-	-	-
Melioracje rolnicze	-	-	-	-	1/0	1/0

Zachował się szczegółowy program nauczania mechaniki rolniczej, autorstwa Tomasza Ryłskiego-Ścibora. Dziś wydaje się wprost niewiarygodne, że to już ponad 120 lat

temu w tak szerokim zakresie i z takim znanstwem nauczano mechaniki rolniczej. Ów program nauczania był sformułowany następująco [Zbiorowa 1879]:

„Cz. I. Omawia się te działy mechaniki ogólnej, które są albo ważne dla rolnika, albo też takie, które w nauce fizyki nie mogą być dosyć obszernie wyłożone, a potrzebne są do zrozumienia całości nauki.

- 1. O motorach w rolnictwie używanych. A. Pojęcia wstępne o siłach i pracy mechanicznej; siłomierze i ich użycie. B. Siły poruszające: a) działanie człowieka i środki do zużytkowania pracy człowieka, b) praca zwierząt, c) siła wiatru - wiatraki, d) siła wody - koła wodne pionowe i poziome, porównanie kół i wybór tychże w danych warunkach, e) siła pary i jej użycie.*
- 2. O transmisjach, ich teoria z przykładami i obliczeniem przeniesienia napędów. Pogląd na względne wady i zalety różnych transmisji.*

Cz. II mechaniki obejmuje opis konstrukcji narzędzi i machin rolniczych jako też wskazówki użycia tychże. Ponieważ dobry skutek z zastosowania machin rolniczych zależy od stosownego wyboru i umiejętnego użycia tychże, dlatego mając ten główny cel na oku, stara się wykładający przy końcu opisu każdego gatunku machin podać krytyczno-porównawczy pogląd na rozliczne odmiany tegoż gatunku machin.

Przy szczegółowym opisie przyjmuje się zasadniczą konstrukcję pewnego gatunku machin, objaśniając przytem w krótkości szczegóły odmian i ulepszeń najnowszych przy innych machinach tego samego gatunku. Dodać należy, że narzędzia i maszyny powszechnie w kraju używane omawia się obszerniej jak te, które mniejsze mają zastosowanie. Tok wykładu jest następujący:

- 1. Narzędzia do uprawy roli: a) ręczne, b) zaprzęgowe, c) parowe.*
- 2. Siewniki: a) szerokorzutne, b) rzędowe, c) kupkowe, d) przyrządy do rozprowadzania nawozów sproszkowanych.*
- 3. Maszyny do zbioru: a) ręczne, b) żniwiarki i kosiarki, c) przetrząsacz, d) sypiacz, e) stertniki, f) kartoflarki.*
- 4. Młocarnie: a) ręczne, b) kieratowe, c) parowe, d) młocarnie do koniczyny i kukurydzy.*
- 5. Młynki i sortowniki.*
- 6. Maszyny gospodarskie: a) sieczkarnie, b) młynki, śrutowniki i gniotowniki, c) siekacze i szarpacze, d) parniki.*
- 7. Przyrządy do przewozu: a) wozy gospodarskie, b) koleje przenośne, c) koleje linowe.*

Ćwiczenia z mechaniki rolniczej prowadzi się częściowo w polu, częściowo w muzeum mechanicznym, w ostatnim razie na modelach.

Treść ćwiczeń:

- 1. Przy narzędziach do uprawy roli wskazuje się porównawczo działanie różnej konstrukcji pługów, spulchniaczy, pielników, znaczników, bron i walców. Przyczem opisuje się różne systemy wykonywania prób. Użycie siłomierza.*
- 2. Wskazówki do użycia siewników i machin do rozdzielania nawozów. Próby siewników co do wydzielania ziarna tak pod względem ilości na daną powierzchnię, jako też regularnego siewu. Ustawianie siewnika do siewu różnych nasion, różnej ilości wysiewu, przestawianie radelek.*
- 3. Złożenie i ustawienie do pracy żniwiarki i kosiarki, smarowanie, regulowanie wysokości rżyska i odkładu zboża, zaprząg, ostrzenie nożów, czyszczenie tych machin. Próby siłomierzem.*
- 4. Wskazówki do użycia przetrząsacza, grabarki, spychacza i przyrządów do stercenia. Machiny do wykopywania ziemniaków i buraków.*
- 5. Młocarnie, ich ustawienie, rozstawienie robotników, obsługa, dozór.*
- 6. Użycie lokomobili z szczególnym uwzględnieniem zastosowania tejże do poruszania młocarni i pługa parowego.*
- 7. O stosownem użyciu: a) młynków, sortowników, b) sieczkarni i siekaczów, c) śrutowników i gniotowników, d) parników.*

Prócz tego odbywa się wycieczka do składów machin rolniczych we Lwowie”.

Przedstawiony program nauczania z zakresu inżynierii wiejskiej obejmował łącznie 230 godzin zajęć dydaktycznych (10 tygodni na półrocz), z czego wykłady stanowiły większość i obejmowały 120 godzin a ćwiczenia i demonstracje 110 godzin.

Studium Rolnicze Uniwersytetu Jagiellońskiego również kładło duży nacisk na przedmioty inżynieryjno - techniczne. Z dostępnych planów nauczania zostaną przedstawione: pierwszy - obowiązujący w latach 1890 - 93 (A), z lat 1903/1904 (B) oraz plan z okresu I-szej wojny światowej 1916/1917 (C).

Wypada wspomnieć, że pierwsze dwa programy dotyczą 3-letnich a ostatni 4 - letnich studiów.

Wydłużenie okresu studiów z trzech do czterech lat wynikało ze wzrostu znaczenia kształcenia rolniczego poprzez studia uniwersyteckie. Dzięki temu można było do planu nauczania włączyć nowe przedmioty, których znaczenie wynikało ze wzrostu poziomu wiedzy oraz postępu naukowo - technicznego.

Przedstawione w tab. 2 dane liczbowe są symptomatyczne, gdyż jednoznacznie wykazują olbrzymią wagę jaką przykładali do przedmiotów inżynierskich twórcy programów nauczania dla studentów Studium Rolniczego. Wraz z upływem czasu przybywa przedmiotów specjalistycznych. Efektem tego jest zwiększona liczba godzin zajęć ze studentami. Łącznie, przy założeniu że na półroczu przypadło minimum 10 tygodni zajęć, w najstarszym programie na inżynierię rolniczą przypadało minimum 170 godzin zajęć, w programie realizowanym 13 lat później już 390 godzin a w programie z okresu końca I-szej wojny światowej aż 690 godzin. Dawało to udział w łącznej liczbie godzin dydaktycznych na poziomie: ponad 9% w pierwszym przypadku, ponad 21% w drugim oraz 22% w programie ostatnim. Jako ciekawostkę można potraktować fakt, że właśnie ten program obejmował łącznie 3180 godzin na studiach czteroletnich a obecnie obowiązujące programy na większości kierunków studiów AR w Krakowie dla studiów pięcioletnich również oscylują wokół granicy 3200 godzin [Kowalski 2001].

Mimo tak dużego udziału w programie nauczania przedmiotów inżynierskich - technicznych, absolwenci do roku 1926 nie otrzymywali tytułu zawodowego inżyniera.

Tabela 2 Plan studiów Studium Rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach: 1890 - 93 (A), 1903/1904 (B) oraz 1916/1917 (C)

Lp.	Nazwa przedmiotu	Tygodniowa liczba godzin zajęć w półroczu (semestrze)																										
		I			II			III			IV			V			VI			VII			VIII					
		A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C			
1.	Fizyka doświadczalna	5	5	4			3																					
2.	Ćwiczenia z fizyki						3																					
3.	Geodezja			2																								
4.	Geometria wykreślna		2	2				2																				
5.	Ćwiczenia w rysunkach i geometrii wykreślanej			3			3																					
6.	Mechanika ogólna						2																					
7.	Budownictwo wiejskie							2	2	2			2															
8.	Ćwiczenia z budownictwa									2	2		2															
9.	Miernictwo i niwelacja										2	2																
10.	Ćwiczenia w miernictwie						3						2															
11.	Ćwiczenia rysunkowe z inżynierii rolniczej						3		3																			
12.	Ćwiczenia z inżynierii rolniczej												3															
13.	Mechanika rolnicza								2	2	2		2															
14.	Ćwiczenia w mechanice rolniczej									1																		
15.	Roboty ziemne															2												3
16.	O maszynach do sprzętu											1																
17.	Melioracje rolnicze													2	2	3			2									

Rolniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Uzyskana liczba 86 godzin na przeliczeniowy tydzień pomnożona przez 10-tygodniowy czas trwania trymestru daje wręcz nieprawdopodobną na obecne czasy łączną liczbę 860-ciu godzin nauczania przedmiotów inżynierskich. Podkreślić należy, że liczba ta dotyczy studiów rolniczych. Jest ona porównywalna z godzinami zajęć (wszystkich) jakie odbywają wg obecnego programu słuchacze Zawodowych Studiów Zaocznych na kierunku Technika Rolnicza - 960 godzin łącznie - w krakowskiej Akademii Rolniczej.

Dla pełności obrazu przedstawiającego zmiany w treści i wymiarze nauczania inżynierskiego na wydziałach przyrodniczych należałoby przedstawić plany i programy nauczania z końca okresu międzywojennego oraz z roku 1953-go - roku utworzenia na bazie dwóch funkcjonujących wydziałów Rolniczego i Leśnego samodzielnej uczelni rolniczej - Wyższej Szkoły Rolniczej. Szczegółowa jednak analiza programów nauczania z lat 1938/1939 oraz 1953/1954 wykazała tylko nieznaczne zmiany ilościowe godzin dydaktycznych.

Tabela 3 Przedmioty inżynierskie w planie Wydziału Rolniczego w 1923 roku

Rok studiów	Lp.	Nazwa przedmiotu	Tygodniowa liczba godzin w trymestrze		
			I	II	III
I	1.	Geometria wykreślna	1	1	-
	2.	Miernictwo i niwelacja	2	2	-
	3.	Fizyka doświadczalna	4	4	4
	4.	Ćwiczenia z rysunku i geometrii wykreślnej	2	2	2
	5.	Ćwiczenia z miernictwa i niwelacji	-	-	3
Razem			9	9	9
II	6.	Maszynoznawstwo rolnicze	3	3	3
	7.	Budownictwo wiejskie	2	2	2
	8.	Ćwiczenia w maszynoznawstwie	-	-	3
Razem			5	5	8
III	9.	Melioracje rolne	3	3	2
	10.	Projektowanie budynków gospodarskich	2	2	2
	11.	Ćwiczenia w melioracjach rolniczych	2	2	2
	12.	Ćwiczenia w mechanice rolniczej	3	3	3
Razem			10	10	9
IV	13.	Technologia rolnicza	3	3	3
	14.	Ćwiczenia w melioracjach rolniczych	-	-	3
Razem			3	3	6
Za 4 lata w trymestrze			27	27	32

Ogółem 86 godzin trymestralnie w tygodniu

Przykładowo z liczby 380-ciu godzin przeznaczonych na przedmioty związane z klasyczną mechanizacją, zamieszczone w planie 1923-go roku, w roku 1939 pozostało 350 godzin [Ślipek 1993]. Zmienił się natomiast dość znacznie zakres i częściowo nazewnictwo przedmiotów. Zmiany te są oczywistym efektem postępu naukowo - technicznego. Rozkład godzinowy przedmiotów związanych z techniką rolniczą przedstawia tab. 4.

Tabela 4 Wyciąg z programu zajęć Wydziału Rolniczego UJ w roku 1938/39

Rok studiów	Nazwa przedmiotu	Liczba godzin tygodniowo w semestrze		
		I	II	III
I	Geometria wykreślna	2	-	-
	Ćwiczenia w rysunkach z geometrii wykreślniej	3	-	-
II	Maszynoznawstwo rolnicze (zasady mechaniki ogólnej)	3	1	-
	Maszynoznawstwo rolnicze (wytrzymałość i maszynoznawstwo)	-	1	-
	Maszynoznawstwo rolnicze	-	2	2
	Maszynoznawstwo rolnicze (części maszyn)	-	-	1
	Ćwiczenia z maszynoznawstwa	-	-	3
III	Mechaniczna uprawa roli	3	-	-
IV	Dział ogólny (specjalizacja): Mechanika rolnicza	2	2	1
	Ćwiczenia z mechaniki rolniczej	3	3	3

Ze zmian w programie nauczania na nowoutworzonej Wyższej Szkole Rolniczej należy przede wszystkim odnotować organizację roku akademickiego w ponownym układzie półrocznym - semestralnym oraz wydłużenie studiów do pięciu i pół roku na studiach 2-stopniowych (1-szy 4 lata - inżynierskie, 2-gi 1,5 roku - magisterskie), przy pozostawieniu w zasadzie zbliżonej łącznej liczbie godzin dydaktycznych.

Podsumowując wypada podkreślić nowoczesność programów nauczania słuchaczy Studium Rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego a szczególnie utworzonego na jego bazie samodzielnego Wydziału Rolniczego. Śmiało można stwierdzić, że program ten był nowoczesny i przyszłościowy. Pozwoliło mu to na przetrwanie przy niewielkich, raczej kosmetycznych zmianach, aż do końca lat pięćdziesiątych a więc do czasu gdy system polityczny i gospodarczy wymusił tworzenie nowych wydziałów i nowych kierunków studiów (lata 60-te i 70-te).

Przedstawiony materiał charakteryzujący ewolucję nauczania inżynierii rolniczej w Polsce ze szczegółowym uwzględnieniem ośrodka krakowskiego – począwszy od Instytutu

Agronomicznego w Marymoncie a skończywszy na Wydziałach Rolniczych Wyższych Szkół Rolniczych - wskazuje jednoznacznie na potrzebę szkolenia specjalistycznego z zakresu mechanizacji rolnictwa na samodzielnym kierunku studiów. Plany studiów opracowane przez ówczesne Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego były już gotowe pod koniec lat 60-tych. Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu ze strony wsi i rolnictwa, ośrodki uniwersyteckie Warszawy, Lublina, Wrocławia, Poznania, Szczecina utworzyły ten kierunek studiów na zasadzie Oddziałów przy Wydziałach Rolniczych. Kraków jako jeden z ostatnich w Polsce uruchomił ten kierunek studiów. Nastąpiło to w roku 1972-gim. Już w tym miejscu należy podkreślić olbrzymie zasługi położone w tym względzie przez ówczesnego Kierownika Katedry Mechanizacji Rolnictwa i organizatora a zarazem budowniczego Oddziału a później Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa prof. Ryszarda Gąskę.

—

—

1.2 Geografia i miejsce inżynierii rolniczej w strukturze nauki polskiej

Krajowe środowisko naukowe inżynierii rolniczej stanowi stosunkowo silnie zintegrowaną grupę osób i instytucji zajmujących się badaniami i kształceniem studentów o profilu rolniczo - technicznym i ekonomicznym. Choć różne są nazwy wydziałów i kierunków studiów to profil naukowo - badawczy i dydaktyczny we wszystkich krajowych ośrodkach jest zbliżony.

Wynika on z jednej strony z potencjału intelektualnego kadry naukowej, z drugiej zaś z regionalnych potrzeb na specjalistów z wyższym wykształceniem z zakresu naszej dyscypliny naukowej.

Aktualnie w Polsce inżynieria rolnicza uprawiana jest na różnych typach uczelni. Są to uczelnie rolnicze, rolniczo - techniczne, politechniki i uniwersytety. Poza środowiskiem akademickim działalność naukową z zakresu inżynierii rolniczej prowadzą jeszcze dwa instytuty resortowe. W obrębie uczelni rolniczych są trzy samodzielne wydziały:

1. Wydział Techniki Rolniczej Akademii Rolniczej w Lublinie,
2. Wydział Techniki i Energetyki Rolnictwa Akademii Rolniczej w Krakowie,
3. Wydział Inżynierii Produkcji Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

W trzech Akademiach Rolniczych inżynieria rolnicza realizowana jest w Instytutach Inżynierii Rolniczej zlokalizowanych na Wydziałach Rolniczych, lub zbliżonych. Są to:

1. Instytut Inżynierii Rolniczej na Wydziale Rolniczym Akademii Rolniczej w Poznaniu,
2. Instytut Inżynierii Rolniczej na Wydziale Kształcenia Środowiska i Rolnictwa Akademii Rolniczej w Szczecinie,
3. Instytut Inżynierii Rolniczej na Wydziale Rolniczym Akademii Rolniczej we Wrocławiu.

We wszystkich wymienionych ośrodkach prowadzone są badania naukowe jak i kształcenie studentów na poziomie magisterskim z zakresu inżynierii rolniczej.

Poza wymienionymi wyżej ośrodkami zlokalizowanymi w uczelniach rolniczych inżynieria rolnicza, zarówno w sensie badań naukowych jak i kształcenia studentów prowadzona jest na:

1. Wydziale Nauk Technicznych Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego,
2. Wydziale Mechanicznym Akademii Techniczno - Rolniczej w Bydgoszczy,
3. Wydziale Budownictwa i Maszyn Rolniczych Politechniki Warszawskiej, Filia w Płocku.

W niektórych uczelniach są jednostki naukowe o profilu inżynierii rolniczej prowadzące badania naukowe i pojedyncze przedmioty ale na innych kierunkach studiów. Tak jest np. w Politechnice Koszalińskiej, Rzeszowskiej i Akademii Podlaskiej w Siedlcach.

Jak już wcześniej zaznaczono, poza środowiskiem akademickim, inżynieria rolnicza jest rozwijana w dwóch instytutach resortowych. Są to:

1. Instytut Budownictwa, Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa w Warszawie,
2. Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych w Poznaniu.

Pierwszy z nich należy do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, drugi zaś do Ministerstwa Przemysłu.

Przedmiotowy wykaz ośrodków naukowych z ich lokalizacją pozwala na stwierdzenie, że pokrywają one cały geograficzny obszar kraju. Można nawet zaryzykować twierdzenie, że jest ich za dużo w stosunku do faktycznych potrzeb, zwłaszcza w zakresie kształcenia.

Za tym twierdzeniem w żadnym razie nie kryje się problem konkurencyjności, tym bardziej wzajemnej niechęci do siebie. Jest odwrotnie, z każdym rokiem pogłębia się integracja całego środowiska i wzajemna współpraca, co będzie udokumentowane w dalszych rozważaniach i analizach porównawczych. Sprzyjają temu konferencje i szkoły naukowe, organizowane przez poszczególne ośrodki w kraju pod patronatem Komitetu Techniki Rolniczej PAN oraz Polskiego Towarzystwa Inżynierii Rolniczej.

Szczególną wagę przywiązuje się w naszym środowisku do konferencji i sympozjów naukowych organizowanych z okazji okrągłych rocznic a więc jubileuszy. Są one organizowane, przede wszystkim z myślą o dalszej integracji środowiska i koordynacji badań naukowych. Mają zatem charakter czysto roboczy i zawsze kończą się dorobkiem materialnym w postaci zeszytów naukowych prezentujących wyłącznie referaty czy doniesienia naukowe. W roku 2002 aż trzy ośrodki obchodzić będą swoje jubileusze. Są to:

1. Wydział Techniki i Energetyki Rolnictwa Akademii Rolniczej w Krakowie - 25 - lecie Wydziału i 30 - lecie kierunku studiów,
2. Wydział Inżynierii Produkcji (poprzednia nazwa Techniki Rolniczej i Leśnej) Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie - 25-lecie Wydziału,
3. Instytut Inżynierii Rolniczej Akademii Rolniczej we Wrocławiu 35-lecie kierunku studiów.

Niniejsza monografia została wykonana z okazji jubileuszu Ośrodka krakowskiego co nie zamyka autorom opracowania prawa do złożenia najlepszych życzeń pozostałym jubilatam.

Inżynieria rolnicza jest pojęciem współczesnym, powstałym w wyniku długotrwałego rozwoju, poczynszy od maszynoznawstwa rolniczego, poprzez mechanizację rolnictwa i

technikę rolniczą. Niektórzy przedstawiciele naszego środowiska naukowego, np. Janusz Haman, uważają, że obecna nazwa nie zamyka procesu rozwojowego i przewidują w niedalekiej perspektywie zmianę inżynierii rolniczej na bioinżynierię [Haman J. 1996]. Podzielając częściowo ten pogląd, należy wsiąść jednak pod uwagę opory przedstawicieli innych dyscyplin naukowych z dziedziny nauk rolniczych a nawet biologicznych.

Współczesna inżynieria rolnicza jest dyscypliną naukową wchodzącą w skład dziedziny nauk rolniczych. Szczegółowe jej umiejscowienie na tle struktury PAN i KBN oraz Centralnej Komisji przedstawiono w tab. 5.

Tabela 5 Miejsce inżynierii rolniczej w strukturze nauki

Dziedzina	Dyscyplina		
Nauki rolnicze	agronomia zootechnika ogrodnictwo technologia żywności rybactwo kształtowanie środowiska inżynieria rolnicza	Wydział V PAN Zespół P06 KBN	Sekcja Biologiczno- Rolniczo- Leśna CK
Nauki leśne	leśnictwo drzewiectwo		
Nauki weterynaryjne	weterynaria		
Nauki biologiczne			

Zakres inżynierii rolniczej jest stosunkowo szeroki i obejmuje następujące specjalności: mechanizację produkcji roślinnej, mechanizację produkcji zwierzęcej, częściowo agrofizykę, mechanizację przemysłu rolno-spożywczego, eksploatację maszyn rolniczych, budownictwo rolnicze i techniczną infrastrukturę wsi. Organem korporacyjnym inżynierii rolniczej w strukturze PAN jest Komitet Techniki Rolniczej, który równocześnie pełni funkcję Komitetu Narodowego ds. współpracy z Międzynarodową Komisją Inżynierii Rolniczej (CIGR).

Jak już wcześniej zaznaczono inżynieria rolnicza na tle innych dyscyplin wchodzących w dziedzinę nauk rolniczych jest stosunkowo młodą nauką. Mimo to można stwierdzić, że jej aktualna pozycja jest stosunkowo mocna, przede wszystkim pod względem ilości i struktury kadry naukowej. Wg Zawadzkiego [Zawadzki S. 1999] na początku 1999 r. łączna liczba profesorów tytularnych (bez emerytowanych) wyniosła 39 z czego 3 jest członkami V Wydziału PAN. Daje to wskaźnik 7,7% i pod tym względem zajmujemy stosunkowo wysoką pozycję na tle innych dyscyplin i specjalności rolniczych (tab. 6).

Tabela 6 Dyscypliny (dziedziny) naukowe z zakresu nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych uszeregowane wg wskaźnika reprezentacji w Wydz. V PAN - stan na luty 1999 r.

(wg. S.Zawadzkiego)

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba osób z tyt. prof. w Polsce (bez emerytów)	Liczba członków w Wydziale V PAN	Wskaźnik reprezentacji w Wydziale V PAN (%)
1.	Technologia drewna	13	2	15,4
2.	Ogrodnictwo	42	4	9,5
3.	Leśnictwo	46	4	8,7
4.	Gleboznawstwo	25	2	8,0
5.	Technika rolnicza	39	3	7,7
6.	Uprawa roli i roślin	47	3	6,4
7.	Weterynaria	89	5	5,6
8.	Agrofizyka	21	1	4,8
9.	Ochrona roślin	45	2	4,4
10.	Zootechnika	131	4	3,0
11.	Melioracje rolne	36	1	2,8
12.	Genetyka, fizjologia i hodowla roślin	79	2	2,5
13.	Technologia żywności	88	2	2,3
14.	Ekonomika rolna	78	1	1,3
15.	Chemia rolna	22	-	-
16.	Mikrobiologia rolna	10	-	-
17.	Biologia rozrodu zwierząt użytkowych	39	-	-

Mówiąc jeszcze o pozycji inżynierii trzeba dokonać porównań dotyczących udziału jej przedstawicieli w strukturze CK. Jak wynika z tab. 5, dyscyplina ta wchodzi w zakres III Sekcji Biologiczno - Rolniczej, obejmującej także nauki leśne i weterynaryjne.

Sekcja III liczy łącznie 34 członków, w tym jest dwóch przedstawicieli inżynierii rolniczej co daje wskaźnik 5,8% ogólnej liczby, natomiast wśród samej dziedziny nauk rolniczych, wskaźnik ten jest odpowiednio wyższy i wynosi 10,5%. Znacznie gorszą pozycję zajmuje w strukturze Komitetu Badań Naukowych. Tylko w pierwszych dwóch kadencjach mieliśmy przedstawiciela w Zespole P.06 obejmującym nauki rolniczo - leśne i weterynaryjne, którym był prof. Janusz Haman. Aktualnie dyscyplina nasza nie ma swojego przedstawiciela, co gorsze zlikwidowano także sekcję w strukturze tego zespołu. Niewątpliwie ma to wpływ na kategoryzację dyscypliny a w konsekwencji na uboższe finansowanie badań naukowych. Ukazując miejsce inżynierii rolniczej w strukturze nauki należy przypomnieć, że poprzednio była ona dyscypliną wchodzącą w skład nauk technicznych.

Do dzisiaj w naszych szeregach nie brak głosów, zwłaszcza przedstawicieli specjalności typowo technicznych za powrotem do starej struktury. Są to jednak pojedyncze stanowiska. Przeważa zdecydowanie pogląd, że aktualne miejsce jest korzystne z większą perspektywą rozwoju. Uzasadniając to stanowisko należałoby odwołać się do oceny przeprowadzonej w minionej kadencji przez zespoły naukowe powołane przez Sekretarz Wydz. V PAN na zamówienie Komitetu Badań Naukowych. (Haman J., Michałek R., Pabis S. 1995).

Dokonana ocena, zresztą przy dużym zaangażowaniu całego środowiska naukowego i przy inspirującej roli Komitetu Techniki Rolniczej PAN wykazała pełną zgodność odnośnie przynależności inżynierii rolniczej do dziedziny nauk rolniczych. Autorzy opracowania równocześnie podkreślili, sztuczne wyodrębnienie całej tej dziedziny, jako zlepka rozmaitych dziedzin nauki w zastosowaniu do produkcji i przetwórstwa żywności. Zatem za kryterium wyodrębnienia przyjęto przedmiot i obszar badań, którym jest cały kompleks gospodarki żywnościowej. Zresztą w sposób sztuczny wyodrębniono także dziedzinę nauk technicznych jako połączenie różnych innych dziedzin w zastosowaniu do techniki w różnych działach gospodarki narodowej. Odrębnym zagadnieniem są metody badawcze, które mogą być rozmaite ale zawsze stanowiące narzędzie do poprawnego rozwiązania określonego problemu czy zadania naukowego. W ewolucyjnym rozwoju nauki metody badawcze są stale doskonalone a rozwój techniki toruje im drogę poprzez dostarczanie coraz to nowszych i doskonalszych narzędzi badawczych. W ten sposób następuje sprzężenie zwrotne pomiędzy rozwojem nauki i techniki co korzystnie wpływa na efekty badań i stałe poszerzanie naszej wiedzy o otaczającej nas rzeczywistości. W interesie całej nauki leży, aby nowoczesne metody badawcze wykorzystano w różnych jej dziedzinach w zależności od konkretnie rozwiązywanego problemu. Innymi słowy dziedziny nauki nie mogą być hermetycznie zamknięte, ale dobro nauki wymaga stałej integracji i wzajemnej współpracy.

Z przytoczonych względów wszelkie próby wyraźnego poszatkania nauki są niepotrzebne a stały jej rozwój wymaga prowadzenia badań w sposób kompleksowy przez kompetentne zespoły robocze.

Przedstawiając miejsce inżynierii rolniczej w strukturze nauki, należy wyraźnie stwierdzić, że tab. 5 nie zamyka jej styków z innymi dziedzinami nauki, wchodzącymi w zakres innych sekcji CK czy też wydziałów PAN. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na bliski kontakt inżynierii rolniczej z dziedziną nauk leśnych w zakresie techniki leśnej. W strukturze tej dziedziny nie ma wyodrębnionej tej dyscypliny. Pozostaje więc problem jej umiejscowienia w strukturze nauk. Zajmując się problematyką leśną winna ona być częścią, w formie dyscypliny, nauk leśnych. Nie występuje jednak jako samodzielna dyscyplina ani w

obecnej ani też przygotowywanej strukturze. Merytorycznie i metodologicznie technika leśna jest bardzo zbliżona do inżynierii rolniczej, gdyż zarówno metody badawcze jak i zestawy maszynowe, czyli obiekty badawcze są bardzo zbieżne. Związek ten jest bardzo w strukturze kształcenia akademickiego, gdzie jest wyodrębniony kierunek studiów - technika rolnicza i leśna. Z przytoczonych względów przeprowadzanie przewodów doktorskich jak i habilitacyjnych z problematyki techniki leśnej winno mieć miejsce na wydziałach inżynierii rolniczej, gdyż są one najbardziej kompetentne do oceny poziomu naukowego przedstawionych rozpraw.

Z punktu widzenia poprawności oceny poziomu naukowego istotny jest także związek inżynierii rolniczej z dziedziną nauk technicznych. Różnica dotyczy w pierwszym względzie przedmiotów badań, którymi w inżynierii są obiekty biologiczne, bądź też maszyny i urządzenia przeznaczone do produkcji i przetwórstwa żywności. W takim rozumieniu od specjalisty z zakresu inżynierii rolniczej wymaga się gruntownej znajomości całokształtu warunków związanych z tą produkcją. Innymi słowy, opierając się na ogólnych założeniach metodologii nauki (Pieter J., 1969) podstawowe znaczenie należy przypisywać problemowi badawczemu a metody jego rozwiązania traktować wyłącznie jako nadrzędne służące jego rozwiązaniu. Nie ma zatem przeciwwskazań aby sprawdzone w technice metody wykorzystać w badaniach rolniczych jeśli tylko uwzględniają specyfikę badań. Większość zresztą tych metod ma podłoże fizyczno - matematyczne i może być z powodzeniem stosowana zarówno w rolnictwie jak i technice pod warunkiem dobrego przygotowania badacza z tego zakresu. Omawiając związek inżynierii rolniczej z naukami technicznymi mamy na uwadze kompetencje w zakresie merytorycznej oceny wykonywanych prac. Według dotychczasowej obserwacji można stwierdzić przypadki wykraczania w podejmowanych problemach inżynierii rolniczej poza jej zakres w kierunku czysto technicznym ale są one raczej nieliczne. Jeśli nawet są podejmowane to winny być oceniane przez kompetentnych specjalistów. Częściej natomiast zdarzają się przypadki przechwytywania prac mieszczących się w zakresie inżynierii rolniczej przez zespoły i specjalistów nauk technicznych. Ze względu na niezrozumienie przedmiotu badań i jego podłoża biologicznego są one zazwyczaj negatywnie oceniane.

Omawiając powiązania inżynierii rolniczej należy jeszcze podkreślić duży związek z naukami ekonomicznymi, zwłaszcza ekonomiką i organizacją rolnictwa. W ramach inżynierii rolniczej jest wiele specjalności naukowych ściśle związanych z ekonomiką i organizacją. Szczegółowy zakres tych specjalności zostanie przedstawiony przy ocenie osiągnięć naukowych.

2 XXV lat Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa

2.1 Początki kierunku studiów z mechanizacji rolnictwa

Przedstawiona w tym rozdziale historia rozwoju Oddziału a później Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa jest z jednej strony kontynuacją dotychczasowych dokonań, z drugiej natomiast autorzy podejmują próbę usystematyzowania i zbiorczego zestawienia istniejących jeszcze materiałów faktograficznych. Wraz z upływem czasu ubywa materiałów dowodowych stanowiących podstawę do rejestracji zjawisk i zaszczości. Równocześnie znaczna część kadry twórców i organizatorów Ośrodka krakowskiego w sposób naturalny lub też ze względów merytorycznych i ekonomicznych odeszła od nas. A i wiek i pamięć pozostałych na stanowisku pracowników Wydziału wskazują na dużą potrzebę ocalenia od zapomnienia tego co jeszcze pamiętamy. Należy jednak wspomnieć, że warunki ekonomiczne uniemożliwiają nam wydanie pełnej dokumentacji wraz z analizą jej treści. Skromna pojemność wydawnictwa narzuca nam z góry pewne ramy, które wypełniamy materiałem najważniejszym (według naszego uznania). Dotyczy to zwłaszcza kadr Oddziału i Wydziału oraz procedur dydaktycznych. Przykładowo podstawowe źródło dotyczące kadr pracowników w postaci składów osobowych wychodziło w pewnych okresach nieregularnie a są okresy w których brak tych wydawnictw albo jeśli są, to tylko szczątkowe (skrócone). Dotyczy to lat 1988 do chwili obecnej – w tym czasie został wydany tylko jeden pełny skład osobowy (w 1996 roku). Równocześnie jest wręcz niemożliwym – ze względu na jubileuszowy charakter wydawnictwa i jego ograniczoną objętość podanie pełnego zakresu obsady oraz funkcji kadr w minionym okresie. Przedstawione zostaną tylko pełne materiały składu osobowego w momencie tworzenia Oddziału – rok 1972 a także 1973 – ze względu na dynamikę zmian kadrowych, utworzenia Wydziału 1977 roku oraz aktualny w roku jubileuszowym 2002. Przedstawione natomiast zostaną pełne składy Rady Wydziału z początków każdej kadencji.

Wróćmy do początku, a więc do roku 1972. W roku tym, jak już wcześniej wspomniano, zostały oddane do użytku nowowytbudowane obiekty przy ul. Balickiej 104. Jeszcze raz w tym miejscu należy podkreślić, że powstały one dzięki szczególnemu zaangażowaniu w pozyskiwaniu środków a także w budowę „seniora budowy” doc. Ryszarda Gąski. Powstał obiekt nowoczesny, jak na tamte czasy, oraz obszerny jak na wstępne przeznaczenie. Później nazwany został Collegium Wójcickiego.

Moment odbioru obiektu, wrzesień 1972, wyznaczył ważną datę w historii kształcenia mechanizatorów na naszej Uczelni. Od tego też momentu samodzielny Instytut Mechanizacji

i Energetyki Rolnictwa działający na prawach Oddziału na Wydziale Rolniczym rozpoczął kształcenie studentów na kierunku Mechanizacja Rolnictwa. Prodziekanem nadzorującym ten kierunek został jego twórca i organizator doc. Ryszard Gąska. W tym miejscu zaczęła się historia późniejszego Wydziału.

Według składu osobowego z roku akademickiego 1972/73 w Instytucie obsługującym Oddział pracowały następujące osoby:

Dyrektor

doc. dr Ryszard Gąska

V-ce dyrektor

doc. dr Kazimierz Pelc

Docenci

doc. dr Tadeusz Kloc

Starsi wykładowcy

dr Ryszard Broda

mgr inż. Zdzisław Sobczyk

Adiunkci

dr inż. Rudolf Michałek

dr inż. Piotr Zalewski

dr Jerzy Dąbkowski

Starsi asystenci

mgr inż. Stanisław Kogut

mgr inż. Janusz Kolowca

mgr inż. Józef Kowalski

mgr inż. Adam Marek

mgr inż. Norbert Marks

mgr inż. Wincenty Midowicz

Starszy asystent naukowo-techniczny

mgr inż. Piotr Ciaputa

Asystenci naukowo-dydaktyczni

inż. Kazimiera Pasek

mgr inż. Kazimierz Ptaszek

Technicy

st. technik: Piotr Budyn, Tadeusz Walczyk

technicy: Zdzisław Cieślikowski

Irena Krzemińska

Zygmunt Mitoński

Zofia Żąłowska

technik stażysta: Jan Kosek

Pracownicy fizyczni

Andrzej Hudziak, Piotr Kuczera, Wiesław Przyborowski, Andrzej Stokłosa

Jak z powyższego zestawienia wynika, uruchamianie nowego kierunku studiów w krakowskiej Akademii Rolniczej (w tym właśnie roku Wyższej Szkole Rolniczej nadano nazwę Akademii Rolniczej) było bardzo trudnym zadaniem. Instytut w tym bowiem czasie zatrudniał tylko: 3-ech docentów, 4-ech doktorów oraz 7-miu magistrów na etatach asystentów i starszego wykładowcy. Razem zatrudnionych było tylko 14-tu nauczycieli akademickich. Jest rzeczą symptomatyczną dla tamtego okresu, że pozostałych pomocniczych pracowników (bez administracji i obsługi) było również 14-tu. Tak nieliczna kadra naukowo-dydaktyczna nie spełniała wymagań stawianych przez nowy Oddział i kierunek studiów. Zwłaszcza, że w owym czasie nasi nauczyciele mieli olbrzymie obciążenie godzinowe z zakresu mechanizacji na wydziałach: Ogrodniczym, Rolniczym i Zootechnicznym. Średnie obciążenie pracownika dydaktyką kształtowało się na poziomie 750-ciu godzin. Zaistniała potrzeba oraz intensywne starania i zaangażowanie zarówno Dyrektora Instytutu jak i pozostałych pracowników zaowocowały wzrostem potencjału naukowo-dydaktycznego. Świadczą o tym dane dotyczące obsady kadrowej Oddziału już w następnym roku akademickim 1973/74. Przedstawiają się one następująco:

Dyrektor

doc. dr Ryszard Gąska

V-ce dyrektor

doc. dr Kazimierz Pelc

Docenci

doc. dr Tadeusz Kloc

Starsi wykładowcy

dr Ryszard Broda

mgr inż. Zdzisław Sobczyk

Adiunkci

dr Jerzy Dąbkowski

dr inż. Józef Kowalski

dr inż. Janusz Kolowca

dr inż. Rudolf Michałek

dr inż. Piotr Zalewski

dr inż. Norbert Marks

Starsi asystenci

mgr inż. Stanisław Kogut

mgr inż. Adam Marek
mgr Witold Adamczyk
mgr inż. Jan Borcz
mgr inż. Jacek Dębski
mgr inż. Mieczysław Hulbój
mgr inż. Jerzy Langman
mgr inż. Kazimierz Ptaszek
mgr inż. Zbigniew Ślipek
mgr inż. Maria Walczyk
mgr inż. Józef Walczyk

Starsi asystenci naukowo-techniczni

mgr inż. Piotr Ciaputa
mgr inż. Wincenty Midowicz

Asystenci naukowo-dydaktyczni

inż. Kazimiera Pasek

Technicy

st. technik: Piotr Budyn
technicy: Roman Dzieża
Bogusław Karaś
Jan Kosek
Wiesław Kotarba
Krzysztof Mogilski
Jacek Rutka
Zofia Żąłowska

Pracownicy fizyczni

Wojciech Buda, Janusz Majerski, Jan Orzechowski, Andrzej Pudełko, Wiesław Przyborowski, Andrzej Stokłosa

Kierownik administracyjny: Tadeusz Walczyk

Telefonistka: Czesława Cora

Szatniarki: Kazimiera Pytel, Janina Zdeb

Strażnicy: Józef Kłeczek, Franciszek Pieniążek, Franciszek Wyżga
7 osób obsługi

Jak widać z zestawienia nie uległa zmianie tylko liczba „samodzielnych” pracowników naukowych. Dzięki trzem pozytywnie zakończonym przewodom doktorskim przybyło trzech adiunktów. Zwiększył się również stan osobowy asystentów do 11-tu. Ostatecznie w ciągu roku liczba nauczycieli wzrosła z 14-tu do 22-óch oraz pracowników pomocniczych do 17-tu. W związku z pełnym uruchomieniem nowowytbudowanych obiektów w skład osobowy Instytutu weszła również administracja obsługująca Oddział w liczbie 14-tu osób. Łącznie zatrudnione były 53 osoby.

Wraz z upływem czasu i przybywania roczników wzrastały zadania dydaktyczne w wyniku wchodzenia do programu przedmiotów kierunkowych, zawodowych i specjalistycznych na kolejnych wyższych latach. Było to bezpośrednią przyczyną zmian organizacyjnych w celu „wzmocnienia” kadry naukowo-dydaktycznej. Efekty tych zmian są wyraźnie widoczne w momencie utworzenia samodzielnego Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa w roku 1977. W skład Wydziału, oprócz dotychczasowego Instytutu Mechanizacji i Energetyki Rolnictwa, weszły następujące jednostki:

Zespół Mechanizacji Leśnictwa, kierowany przez doc. Bolesława Wachackiego, oraz Instytut Napraw i Organizacji Zaplecza Technicznego powstały na bazie byłej Katedry Mechanizacji i Organizacji Robót Wodno-Melioracyjnych. W skład tego nowego Instytutu, kierowanego przez prof. Władysława Bałę przeszła także część pracowników Instytutu Mechanizacji.

Pełna obsada osobowa Wydziału przedstawiała się następująco (rok 1977/78):

Instytut Mechanizacji i Energetyki Rolnictwa

Dyrektor

prof. dr hab. Ryszard Gąska

V-ce dyrektorzy

doc. dr Kazimierz Pelc
doc. dr hab. Rudolf Michałek
doc. dr hab. Piotr Zalewski

Docenci

doc. dr Tadeusz Kloc
doc. dr Bolesław Wachacki

Starszy wykładowca

mgr inż. Zdzisław Sobczyk

Adiunkci

dr Ryszard Broda
dr inż. Jan Borcz
dr Jerzy Dąbkowski
dr inż. Józef Kowalski
dr inż. Janusz Kolowca
dr inż. Stanisław Kogut
dr inż. Adam Marek
dr inż. Norbert Marks
dr inż. Zbigniew Ślipek
dr inż. Józef Walczyk
dr inż. Stanisław Wilkus

dr inż. Zdzisław Czernik

Starsi asystenci

mgr inż. Bronisław Burkiewicz
mgr inż. Jacek Dębski
mgr inż. Czesław Dyduch
mgr inż. Jacek Gędzior
mgr inż. Mieczysław Hulbój
mgr inż. Elżbieta Józwik
mgr inż. Tadeusz Juliszewski
mgr inż. Andrzej Kłeczek
mgr inż. Stanisław Kokoszka
mgr inż. Elżbieta Langman
mgr inż. Roman Luty
mgr inż. Kazimierz Ptaszek
mgr inż. Jan Śrótek
mgr inż. Małgorzata Trojanowska
mgr inż. Maria Walczyk
mgr inż. Michał Winkler
mgr Marcin Rutkowski

Asystenci

mgr inż. Władysława Bednarz
mgr inż. Krystyna Buczek
mgr inż. Andrzej Kozakiewicz
mgr Czesław Noworol
mgr inż. Ryszard Olak
mgr inż. Stanisław Ryś
mgr inż. Jolanta Setner
mgr inż. Stanisław Sosnowski
mgr inż. Andrzej Warkowski

Pracownicy techniczni - specjaliści

inż. Piotr Budyn
inż. Jan Kosek
mgr inż. Barbara Marszał
inż. Michał Ryłyk

Starsi technicy

Wojciech Buda
Roman Dzieża
mgr Anna Kosiniak-Kamysz
inż. Maria Kosek
mgr inż. Waclaw Maziarz
Andrzej Pudełko
Jacek Rutka
mgr inż. Jolanta Wężyk
Zofia Żąłowska

Technicy

Bogusława Dymek
Krystyna Maślanka
Krzysztof Szalewski

Pomoc techniczna

Leszek Adamczyk
Grażyna Baran
Grażyna Basista
Lesław Bury
Małgorzata Dębowska
Andrzej Dziadkowiec
Zbigniew Fryc
Zbigniew Kozielski
Magdalena Niezabitowska
Halina Stachura

Instytut Napraw i Organizacji Zaplecza Technicznego

Dyrektor

prof. dr hab. Władysław Bala

V-ce dyrektor

prof. dr hab. Tomasz Otmianowski

Docent

doc. dr hab. Jerzy Gruszczyński

Adiunkt

dr inż. Marek Łokas

Starsi asystenci

mgr inż. Bogusław Cieslikowski
mgr inż. Tadeusz Krzeszewski
mgr inż. Ryszard Laszczak
mgr inż. Sławomir Olejak
mgr inż. Krzysztof Ostrowski
mgr inż. Marek Winiarski

Specjalista

inż. Wiesław Łachtaj

Starsi technicy

inż. Zbigniew Janusz
inż. Ryszard Tarnowski

Technicy

Lucjan Rogowski
Jan Grochowski

Kierownik warsztatów
mgr inż. Jan Wozowicz

Administracja

Kierownik Wydziału TiER: mgr inż. Piotr Ciaputa
Samodzielny referent, administrator obiektów: Tadeusz Walczyk
Telefonistka: Czesława Cora
Szatniarki: Kazimiera Pytel, Zofia Wójtowicz, Janina Zdeb
Strażnicy: Józef Kłeczek, Franciszek Pieniążek, Franciszek Wyżga
9 osób obsługi

Analizując zaprezentowany materiał liczbowy dotyczący obsady kadrowej zauważa się, że w porównaniu z poprzednimi latami liczba nauczycieli wzrosła prawie 4,5-krotnie w stosunku do roku 1972 oraz 2,8-krotnie do roku 1973. Wydział w momencie powstania zatrudniał 3-ch profesorów, 6-ciu docentów, 12-tu doktorów oraz 40-tu pozostałych nauczycieli akademickich. Sumarycznie na Wydziale, w momencie jego powołania pracowało 61 pracowników naukowo-dydaktycznych. Uzupełniając skład o pracowników technicznych, administracji i obsługi potencjał ludzki Wydziału obejmował 110 osób. Przytoczone liczby są o tyle ważne, że zostaną porównane ze swoimi odpowiednikami po 25-ciu latach funkcjonowania Wydziału.

Mówiąc o jego organizacji nie sposób nie wspomnieć, że Instytut Napraw praktycznie stanowił monolit organizacyjny i nie był ani merytorycznie ani formalnie podzielony na mniejsze jednostki. Zgoła inaczej przedstawiała się sytuacja w przypadku Instytutu Mechanizacji. Jako dużo większy pod względem obsady kadrowej a zarazem zakresem problemowym dydaktyki jak i zagadnień badawczych merytorycznie został podzielony na zespoły:

- Mechanizacji Ogrodnictwa kierowany przez Tadeusza Kłoca,
- Mechanizacji Produkcji Roślinnej kierowany przez Rudolfa Michałka,
- Mechanizacji Produkcji Zwierzęcej kierowany przez Kazimierza Pelca,
- Mechanizacji Leśnictwa kierowany przez Bolesława Wachackiego,
- Eksploatacji i Ergonomii (później) kierowany przez Piotra Zalewskiego.

W kolejnych latach, w miarę wzrostu obsady kadrowej specjalistów z różnych zagadnień w obrębie mechanizacji, techniki oraz inżynierii rolniczej wyodrębniono następujące zespoły:

- Podstaw Konstrukcji Maszyn kierowany przez Janusza Kolowcę,
- Maszynoznawstwa Ogólnego kierowany przez Ryszarda Brodę,

- Maszynoznawstwa Rolniczego kierowany przez Norberta Marksa,
- Energetyki Rolniczej kierowany na początku przez Aleksandra Zarembę, a później przez Viggo Gerarda,
- Przyrodniczych Podstaw Produkcji Rolniczej kierowany na początku przez Henryka Piroga a później przez Stanisława Kopcia,
- Metod Obliczeniowych kierowany przez Jerzego Dąbkowskiego.

W przedstawionym 25-letnim okresie istnienia Wydziału ulegały ewolucji nie tylko same kadry w sensie zarówno ilościowym jak i jakościowym. Ulegały zmianom także efekty działalności tych kadr. Mamy tu na uwadze wyniki ich działalności zarówno dydaktycznej, jak i naukowej a także organizacyjnej.

2.2. Przeobrażenia strukturalne i kadrowe

Organizatorem i pierwszym Dziekanem nowo powstałego Wydziału był Ryszard Gąska. Jego zastępcą na stanowisku Prodziekana został Rudolf Michałek. Niestety już w 1978-ym roku długotrwała i nieuleczalna choroba wyrwała z grona żyjących Ryszarda Gąskę. Odszedł od nas w pełnym rozkwicie naukowym w wieku zaledwie 54-ech lat, pozostawiając po sobie świetlaną pamięć oraz grono wypromowanych uczniów. Został pochowany na cmentarzu Rakowickim. Dopelnieniem jednak czary goryczy dla tych uczniów i przyjaciół z całej Polski był fakt, że po latach znalazł się i przyjechał z Australii właściciel miejsca na którym zostały złożone doczesne szczątki naszego profesora Gąski. Miejsce to podobno zostało wykupione jeszcze w okresie międzywojennym. Nie pomogły prośby i zabiegi o odstąpienie prawa własności nawet za oferty znacznie „atrakcyjniejszych” miejsc na tym Cmentarzu. Tak więc nękany całe życie różnymi chorobami nasz Szef po śmierci także nie znalazł spokoju i zakłócono jego spoczynek. Doczesne szczątki musiały być ekshumowane i przeniesione w inną część tegoż Cmentarza.

Kontynuatorem działalności naukowej i organizacyjnej Ryszarda Gąski został Rudolf Michałek, który przejął i pełnił do końca kadencji (do roku 1981) obowiązki Dziekana Wydziału. Przejął też obowiązki Dyrektora Instytutu Mechanizacji i Energetyki Rolnictwa. Prodziekanem został Kazimierz Pelc. Funkcje V-ce dyrektorów powierzono Tadeuszowi Klocowi, Kazimierzowi Pelcowi i Piotrowi Zalewskiemu. W roku 1981-ym na okres drugiej kadencji Dziekanem został wybrany Janusz Kolowca. Jak kształtowała się obsada grona dziekańskiego przedstawia poniższe zestawienie:

Dziekani i Prodziekani według kolejnych kadencji

1976/77 – 1977/78	Dziekan:	prof. dr hab. Ryszard Gąska
	Prodziekan:	doc. dr hab. Rudolf Michałek
1978/79 – 1980/81	Dziekan:	prof. dr hab. Rudolf Michałek
	Prodziekan:	doc. dr Kazimierz Pelc
1981/82 – 1983/84	Dziekan:	doc. dr hab. Janusz Kolowca
	Prodziekan:	doc. dr Tadeusz Kloc
1984/85 – 1989/90	Dziekan:	prof. dr hab. Rudolf Michałek
	Prodziekan:	prof. dr hab. Roman Krzeszewski

	/2 kadencje/	
1990/91 – 1991/92	Dziekan:	prof. dr hab. Roman Krzeszewski
	Prodziekan:	doc. dr hab. Zbigniew Ślipek
1992/93 – 1998/99	Dziekan:	prof. dr hab. Zbigniew Ślipek
	Prodziekan:	dr hab. Józef Kowalski
	/2 kadencje/	
1999/01 – 2000/02	Dziekan:	prof. dr hab. Józef Kowalski
	Prodziekan ds. Studenckich	prof. dr hab. Norbert Marks
	Prodziekan ds. Ogólnych	dr hab. Tadeusz Juliszewski

Z zestawienia wynika, że po przerwie jednej kadencji do pełnienia obowiązków dziekana na dalsze dwie kadencje powrócił prof. Rudolf Michałek. Łącznie tą godność piastował przez dziewięć lat. Po nim stanowisko zostało powierzone Jego zastępcy z poprzednich dwóch kadencji Romanowi Krzeszewskiemu. Po dwóch latach pełnienia funkcji i osiągnięciu wieku emerytalnego odbyły się przyspieszone wybory uzupełniające na jeden rok dokończenia kadencji. Dziekanem został dotychczasowy prodziekan Zbigniew Ślipek a Jego zastępcą Józef Kowalski. Ten skład władz Wydziału trwał niezmiennie przez następne dwie kadencje. Jest to jedyny przypadek, w którym wystąpiło odstępstwo od procedur regulaminowo-statutowych, które mówią, że pełnienie funkcji dziekana lub prodziekana może trwać nieprzerwanie tylko dwie kadencje.

Ostatnia kadencja z lat 1999/00 do 2001/02 charakteryzuje się wzrostem składu dziekańskiego. Wybrany na ostatnią kadencję na dziekana Józef Kowalski powierzył funkcje prodziekanów Tadeuszowi Juliszewskiemu (ds. Ogólnych) i Norbertowi Marksowi (ds. Studenckich).

Aktualny skład osobowy oraz struktura organizacyjna Wydziału to:

Dziekan WTiER

prof. dr hab. Józef Kowalski

Prodziekan WTiER

prof. dr hab. Norbert Marks
dr hab. Tadeusz Juliszewski

Katedra Eksploatacji Maszyn Rolniczych

Kierownik Katedry

Prof. dr hab. Piotr Zalewski

Nauczyciele akademicy
Dr hab. inż. Piotr Budyn
Dr hab. inż. Tadeusz Juliszewski
Dr hab. inż. Maria Walczyk

Pracownicy techniczni
Teresa Kargol

Katedra Mechaniki Technicznej

Kierownik Katedry
Prof. dr hab. Janusz Kaczorowski

Nauczyciele akademicy
Dr hab. inż. Jerzy Langman
Dr inż. Bogusław Cieślikowski (przed decyzją CK)
Dr inż. Ludwik Hudy
Dr inż. Andrzej Knapik
Dr inż. Wiesław Tomczyk
Dr inż. Franciszek Wróbel

Pracownicy techniczni
Mgr inż. Marek Bychawski

Katedra Podstaw Budowy Maszyn

Kierownik Katedry
Prof. dr hab. Zbigniew Ślipek

Nauczyciele akademicy
Prof. dr hab. Janusz Kolowca
Dr hab. inż. Jarosław Frączek
Dr inż. Sławomir Francik
Dr inż. Bogusława Łapczyńska – Kordan
Dr inż. Andrzej Złobecki
Mgr inż. Tomasz Hebda - ½ etatu

Pracownicy techniczni
Małgorzata Dębowska
Bogusława Dymek

Katedra Podstaw Rolnictwa

Kierownik Katedry
Prof. dr hab. Stanisław Kopec

Nauczyciele akademicy
Prof. dr hab. Henryk Piróg
Dr inż. Tomasz Głąb

Mgr inż. Urszula Sadowska
Mgr inż. Andrzej Żabiński

Pracownicy techniczni
Inż. Maciej Waligóra

Katedra Technicznej Infrastruktury Wsi

Kierownik Katedry
Prof. dr hab. Jerzy Gruszczyński

Nauczyciele akademicy
Dr hab. Czesław Rycąbel, prof. AR
Dr inż. Jan Kubera
Dr inż. Jerzy Kwapisz
Dr inż. Marek Łokas
Dr inż. Jacek Salamon
Dr inż. Jan Vogelgesang
Dr inż. Andrzej Woźniak (przed decyzją CK)

Pracownicy techniczni
Mgr inż. Ryszard Laszczak

Katedra Mechanizacji Rolnictwa

Kierownik Katedry
Prof. dr hab. Rudolf Michałek

Nauczyciele akademicy
Prof. dr hab. Józef Kowalski
Dr hab. inż. Stanisław Kokoszka, prof. AR
Dr hab. Jerzy Dabkowski
Dr hab. inż. Stanisław Gąsiorek
Dr hab. inż. Sławomir Kurpaska
Dr inż. Jan Borcz
Dr inż. Mieczysław Braniecki
Dr inż. Michał Cupiał
Dr inż. Zbigniew Daniel
Dr inż. Stanisław Kogut
Dr inż. Zbigniew Kowalczyk
Dr inż. Stanisław Kowalski
Dr inż. Maciej Kuboń
Dr inż. Hubert Latała
Dr Krzysztof Molenda
Dr inż. Kazimierz Rutkowski
Dr inż. Sylwester Tabor
Mgr inż. Dariusz Kwaśniewski
Mgr inż. Urszula Malaga – Toboła
Mgr Jerzy Małopolski
Mgr Stanisława Roczkowska – Chmaj

Pracownicy techniczni

Mgr inż. Andrzej Długosz
Inż. Zofia Sierż
Krzysztof Górka
Barbara Woszczyna

Stacja Badawcza KMR w Milówce

Maria Szczotka - ½ etatu

Katedra Techniki Rolno – Spożywczej

Kierownik Katedry

Prof. dr hab. Norbert Marks

Nauczyciele akademicy

Dr inż. Barbara Krzysztofik
Dr inż. Adam Mastyj
Dr inż. Zygmunt Sobol
Dr inż. Stanisław Wilkus

Pracownicy techniczni

Mgr inż. Dariusz Baran
Magdalena Niezabitowska

Zakład Energetyki Rolniczej

Kierownik Zakładu

Dr hab. inż. Małgorzata Trojanowska

Nauczyciele akademicy

Dr hab. inż. Henryk Juszka
Dr inż. Aleksander Zaremba
Dr inż. Grzegorz Wcisło
Mgr inż. Jarosław Knaga
Mgr inż. Marcin Tomaszik – ½ etatu
Mgr inż. Tomasz Szul – ½ etatu

Zespół Obsługi Dydaktycznej

Jan Grochowski
Zofia Żątowska – Gyurcsak

Zespół Laboratoriów Wydziałowych

Mgr Apoloniusz Tyszka
Inż. Mariusz Królikowski
Inż. Józef Kiełkiewicz
Mgr inż. Stefania Pipień
Inż. Andrzej Pudełko

Wojciech Buda
Tadeusz Rygielski

Dziekanat WTiER

Mgr inż. Małgorzata Hebda – kierownik
Inż. Maria Ślipek
Bożena Nowak

Pewnym miernikiem zmian osobowych Wydziału a przede wszystkim awansów „samodzielnej” kadry naukowej wydaje się być skład personalny Rady Wydziału. Dlatego też zamieszczono jej składy osobowe. Zostały one podane według początkowego stanu każdej kadencji. Nie bez znaczenia jest tutaj strona dokumentacyjna. Należy pamiętać, że w miarę upływu czasu w każdej kadencji następowały pewne, czasami nieznaczne zmiany wynikające z awansów naukowych, odejść na emeryturę czy też przejść naszych profesorów, docentów lub doktorów habilitowanych do pracy w innych jednostkach. W przypadku małych rad wydziału, a do takich należała nasza Rada, w jej skład wchodzi wszyscy „samodzielni” pracownicy naukowcy. Przedstawione więc poniżej składy mogą w przyszłości stanowić cenny materiał do analizy. Składy te przedstawiają się następująco:

Skład Rady Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa – początek kadencji 1976/77 – 1977/78

Prof. dr hab. Ryszard Gąska	Dziekan WtiER
Doc. dr hab. Rudolf Michałek	Prodziekan WtiER
Prof. dr hab. Władysław Bala	Dyrektor Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Prof. dr hab. Tomasz Otmianowski	V-ce dyrektor Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Doc. dr Tadeusz Kloc	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr Kazimierz Pelc	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr Bolesław Wachacki	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr hab. Piotr Zalewski	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Dr inż. Józef Kowalski	Przewod. Wydz. Rady ds. Młodzieży
Dr inż. Norbert Marks	I Sekretarz POP PZPR Wydz. Rol.
Dr inż. Zbigniew Ślipek	Prezes RO ZNP
Stanisław Kowalski	Przedstawiciel RW SZSP

Skład Rady Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa – początek kadencji 1978/79 – 1980/81

Doc dr hab. Rudolf Michałek	Dziekan WTiER
Doc. dr Kazimierz Pelc	Prodziekan WTiER
Prof. dr hab. Władysław Bala	Dyrektor Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego

Prof. dr hab. Tomasz Otmianowski	V-ce Dyrektor Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Doc. dr hab. Jerzy Gruszczyński	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Doc. dr Tadeusz Kloc	Inst. Mechan. i Energet. Roln. – v-ce dyrektor
Doc. dr Bolesław Wachacki	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr hab. Piotr Zalewski	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Dr inż. Janusz Kolowca	Inst. Mechan. i Energet. Roln. – przedst. adiunktów i asystentów
Dr inż. Marek Łokas	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego – przedst. adiunktów i asystentów
Dr inż. Jan Borcz	I Sekretarz POP PZPR Wydz. TiER
Dr inż. Józef Kowalski	Przewod. Wydz. Rady ds. Młodzieży
Dr Ryszard Broda	Kierownik Zespołu Laboratoriów Wydziałowych
Dr inż. Zbigniew Ślipek	Prezes RO ZNP
Mgr Czesław Więcek	Przedstawiciel Studium Wojskowego
Stanisław Zdanewicz	Przedstawiciel RW SZSP

Skład Rady Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa – początek kadencji

1981/82 – 1983/84

Doc. dr Janusz Kolowca	Dziekan WTiER
Doc. dr Tadeusz Kloc	Prodziekan WTiER
Prof. dr hab. Władysław Bala	Dyrektor Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Prof. dr hab. Rudolf Michałek	Dyrektor Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Roman Krzeszewski	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Doc. dr hab. Viggo Gerard	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr hab. Jerzy Gruszczyński	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Doc. dr Kazimierz Pelc	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr Bolesław Wachacki	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr hab. Piotr Zalewski	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Dr inż. Bogusław Cieślowski	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego – przedstawiciel pomocn. pracown. naukowych
Dr inż. Józef Kowalski	Inst. Mechan. i Energet. Roln. – przedstawiciel pomocn. pracown. naukowych
Mgr inż. Andrzej Kozakiewicz	Inst. Mechan. i Energet. Roln. – przedstawiciel pomocn. pracown. naukowych
Dr inż. Zbigniew Ślipek	Inst. Mechan. i Energet. Roln. – przedstawiciel pomocn. pracown. naukowych
Dr inż. Stanisław Kokoszka	I Sekretarz POP PZPR WTiER
Dr Jerzy Dąbkowski	Przewod. Komisji Wydz. NSZZ Solidarność
Dr Ryszard Broda	Prezes Koła Wydziałowego ZSL
Mgr inż. Jerzy Kwapisz	Przewodn. ZNP WTiER
Piotr Gąska	Przedstawiciel NZS
Jarosław Piątek	Przedstawiciel RW SZSP

Skład Rady Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa AR – początek kadencji

1984/85 – 1986/87

Prof. dr hab. Rudolf Michałek	Dziekan WTiER
Prof. dr hab. Roman Krzeszewski	Prodziekan WTiER
Prof. dr hab. Władysław Bala	Dyrektor Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Prof. dr hab. Stanisław Pabis	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Piotr Zalewski	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr hab. Viggo Gerard	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr hab. Jerzy Gruszczyński	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Doc. dr hab. Janusz Kolowca	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr Tadeusz Kloc	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr Kazimierz Pelc	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Płk. Czesław Więcek	Przedstawiciel Studium Wojskowego
Dr inż. Jacek Dębski	Inst. Mechan. i Energet. Roln. – przedstawiciel pomocn. pracown. naukowych
Mgr inż. Piotr Budyn	Inst. Mechan. i Energet. Roln. – przedstawiciel pomocn. pracown. naukowych
Dr inż. Norbert Marks	I Sekretarz POP PZPR WTiER
Dr Ryszard Broda	Prezes Koła Wydziałowego ZSL
Mgr inż. Jan Kosek	Przedstawiciel pracown. inżynier.-techn.
Jerzy Woźniak	Przedstawiciel studentów

Skład Rady Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa AR – początek kadencji 1987/88 – 1989/90

Prof. dr hab. Rudolf Michałek	Dziekan WTiER
Prof. dr hab. Roman Krzeszewski	Prodziekan WTiER
Prof. dr hab. Władysław Bala	Dyrektor Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Prof. dr hab. Stanisław Pabis	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Piotr Zalewski	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr hab. Viggo Gerard	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr hab. Jerzy Gruszczyński	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Doc. dr hab. Janusz Kaczorowski	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Doc. dr hab. Janusz Kolowca	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr Tadeusz Kloc	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr Kazimierz Pelc	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Dr inż. Norbert Marks	I Sekretarz POP PZPR WTiER
Por. mar. mgr. inż. Krzysztof Gronostaj	Przedstawiciel Studium Wojskowego
Dr inż. Czesław Nowak	Inst. Mechan. i Energet. Roln. – przedstawiciel pomocn. pracown. naukowych
Dr inż. Andrzej Woźniak	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego – przedstawiciel pomocn. pracown. naukowych
Dr Ryszard Broda	Prezes Koła Wydziałowego ZSL
Dr inż. Marek Łokas	Przedstawiciel ZNP
Paweł Dunajewski	Przedstawiciel ZSP
Paweł Słowik	Przedstawiciel Samorządu Studenckiego

Skład Rady Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa AR – początek kadencji

1990/91 – 1991/92

Prof. dr hab. Roman Krzeszewski	Dziekan WTiER
Doc. dr hab. Zbigniew Ślipek	Prodziekan WTiER
Prof. dr hab. Rudolf Michałek	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Władysław Bala	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Prof. dr hab. Janusz Haman	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Janusz Kolowca	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Stanisław Kopeć	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Stanisław Pabis	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Piotr Zalewski	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr hab. Jerzy Gruszczyński	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Doc. dr hab. Janusz Kaczorowski	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Doc. dr hab. Norbert Marks	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr hab. Henryk Piróg	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr Czesław Rycąbel	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Doc. dr hab. Józef Walczyk	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Dr inż. Jarosław Frączek	Przedstawiciel nauczycieli akademickich
Mgr inż. Henryk Juszka	Przedstawiciel nauczycieli akademickich
Dr inż. Barbara Krzysztofik	Przedstawiciel nauczycieli akademickich
Dr inż. Jerzy Langman	Przedstawiciel nauczycieli akademickich
Dr inż. Aleksander Zaremba	Przedstawiciel nauczycieli akademickich
Mgr Anna Kosiniak-Kamysz	Przedstawiciel pracowników technicznych
Przemysław Kot	Przedstawiciel pracowników technicznych
Maciej Daniec	Przedstawiciel studentów
Robert Frankowicz	Przedstawiciel studentów
Paweł Wasilewski	Przedstawiciel studentów
Dr inż. Roman Luty	Przedstawiciel ZNP
Dr inż. Jan Kosek	Przedstawiciel NSZZ „Solidarność”

Skład Rady Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa AR – początek kadencji

1992/93 – 1995/96

Doc. dr hab. Zbigniew Ślipek	Dziekan WTiER
Dr hab. Józef Kowalski	Prodziekan WTiER
Prof. dr hab. Rudolf Michałek	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Janusz Haman	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Janusz Kolowca	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Stanisław Kopeć	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Stanisław Pabis	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Adam Pilarczyk	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Henryk Piróg	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Prof. dr hab. Piotr Zalewski	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr hab. Jerzy Gruszczyński	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Dr hab. Janusz Kaczorowski	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Dr hab. inż. Stanisław Kokoszka	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr hab. Norbert Marks	Inst. Mechan. i Energet. Roln.
Doc. dr Czesław Rycąbel	Inst. Napraw i Organ. Zaplecza Technicznego
Doc. dr hab. Józef Walczyk	Inst. Mechan. i Energet. Roln.

Mgr Jerzy Małopolski

przedstawiciel NSZZ „Solidarność”

Zapraszani emerytowani profesorowie

Prof. dr hab. Władysław Bala
Prof. dr hab. Janusz Haman
Prof. dr hab. Roman Krzeszewski
Prof. dr hab. Stanisław Pabis
Prof. dr hab. Adam Pilarczyk
Doc. dr Tadeusz Kloc

**Skład Rady Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa AR – początek kadencji
1999/00 – 2001/2002**

Prof. dr hab. Józef Kowalski	Dziekan WTiER
Prof. dr hab. Norbert Marks	Prodziekan WTiER
Dr hab. inż. Tadeusz Juliszewski	Prodziekan WTiER
Prof. dr hab. Jerzy Gruszczyński	Katedra Technicznej Infrastruktury Wsi
Prof. dr hab. Janusz Kaczorowski	Katedra Mechaniki Technicznej
Prof. dr hab. Janusz Kolowca	Katedra Podstaw Budowy Maszyn
Prof. dr hab. Stanisław Kopeć	Katedra Podstaw Rolnictwa
Dr hab. inż. Stanisław Kokoszka, prof. AR	Katedra Mechanizacji Rolnictwa
Prof. dr hab. Janusz Laskowski	Katedra Techniki Rolno Spożywczej
Prof. dr hab. Rudolf Michałek	Katedra Mechanizacji Rolnictwa
Prof. dr hab. Henryk Piróg	Katedra Podstaw Rolnictwa
Dr hab. inż. Czesław Rycąbel, prof. AR	Katedra Technicznej Infrastruktury Wsi
Prof. dr hab. Zbigniew Ślipek	Katedra Podstaw Budowy Maszyn
Prof. dr hab. Piotr Zalewski	Katedra Eksploatacji Maszyn Rolniczych
Dr hab. inż. Piotr Budyn	Katedra Eksploatacji Maszyn Rolniczych
Dr hab. inż. Czesław Nowak	Katedra Techniki Rolno Spożywczej
Dr hab. inż. Małgorzata Trojanowska	Zakład Energetyki Rolniczej
Dr hab. inż. Maria Walczyk	Katedra Eksploatacji Maszyn Rolniczych
Dr hab. inż. Jacek Zimny	Zakład Energetyki Rolniczej
Dr inż. Zbigniew Daniel	przedstawiciel naucz. akad.
Dr inż. Sławomir Kurpaska	przedstawiciel naucz. akad.
Dr inż. Jerzy Kwapisz	przedstawiciel naucz. akad.
Dr inż. Bogusława Łapczyńska-Kordon	przedstawiciel naucz. akad.
Dr inż. Adam Mastyj	przedstawiciel naucz. akad.
Dr inż. Kazimierz Rutkowski	przedstawiciel naucz. akad.
Inż. Andrzej Długosz	przedstawiciel prac. techn.
Maria Niezabitowska	przedstawiciel prac. techn.
Dr inż. Franciszek Wróbel	przedstawiciel prac. techn.
Kamila Grochowska	przedstawiciel studentów
Marcin Przybyło	przedstawiciel studentów
Artur Wróbel	przedstawiciel studentów

Z głosem doradczym

Dr inż. Barbara Krzysztofik
Mgr Jerzy Małopolski

przedstawiciel RU ZNP
przedstawiciel NSZZ „Solidarność”

Zapraszani emerytowani profesorowie

Prof. dr hab. Władysław Bala
Prof. dr hab. Roman Krzeszewski
Prof. dr hab. Adam Pilarczyk
Doc. dr Tadeusz Kloc

Aktualny skład Rady Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa AR

prof. dr hab. Józef Kowalski	dziekan WTiER
prof.dr hab. Norbert Marks	prodziekan WTiER
dr hab. inż. Tadeusz Juliszewski	prodziekan WTiER
prof. dr hab. Jerzy Gruszczyński	Katedra Technicznej Infrastruktury Wsi
prof.dr hab. Janusz Kaczorowski	Katedra Mechaniki Technicznej
prof. dr hab. Janusz Kolowca	Katedra Podstaw Budowy Maszyn
prof. dr hab. Stanisław Kopeć	Katedra Podstaw Rolnictwa
prof. dr hab. Rudolf Michałek	Katedra Mechanizacji Rolnictwa
prof. dr hab. Henryk Piróg	Katedra Podstaw Rolnictwa
prof.dr hab. Zbigniew Ślipek	Katedra Podstaw Budowy Maszyn
prof.dr hab. Piotr Zalewski	Katedra Eksploatacji Maszyn Rolniczych
dr hab. inż. Stanisław Kokoszka,prof. AR	Katedra Mechanizacji Rolnictwa
dr hab. inż. Czesław Rycąbel,prof. AR	Katerda Technicznej Infrastruktury Wsi
dr hab. inż. Piotr Budyn	Katedra Eksploatacji Maszyn Rolniczych
dr hab. Jerzy Dąbkowski	Katedra Mechanizacji Rolnictwa
dr hab. inż. Jarosław Frączek	Katedra Podstaw Budowy Maszyn
dr hab. inż. Stanisław Gąsiorek	Katedra Mechanizacji Rolnictwa
dr hab. inż. Henryk Juszka	Zakład Energetyki Rolniczej
dr hab. inż. Sławomir Kurpaska	Katedra Mechanizacji Rolnictwa
dr hab. inż. Jerzy Langman	Katedra Mechaniki Technicznej
dr hab. inż. Małgorzata Trojanowska	Zakład Energetyki Rolniczej
dr hab.inż. Maria Walczyk	Katedra Eksploatacji Maszyn Rolniczych
dr inż. Zbigniew Daniel	przedst.naucz.akad.
dr inż. Jerzy Kwapisz	przedst.naucz.akad.
dr inż. Bogusława Łapczyńska-Kordon	przedst.naucz.akad.
dr inż. Adam Mastyj	przedst.naucz.akad
dr inż. Kazimierz Rutkowski	przedst.naucz.akad.
mgr inż. Andrzej Długosz	przedst.prac.techn.
Magdalena Niezabitowska	przedst.prac.techn
Bryś Grzegorz	przedst.studentów
Krzysztof Mudryk	przedst.studentów
Wojciech Szymacha	przedst.studentów

Z głosem doradczym:

dr inż. Franciszek Wróbel
mgr Jerzy Małopolski

przedst.RU ZNP
przedst.NSZZ"Solidarność"

Zapraszani emerytowani profesorowie

prof.dr hab. Władysław Bala
 doc dr Tadeusz Kloc
 prof.dr hab. Roman Krzeszewski
 prof.dr inż. Adam Pilarczyk

Przedstawione składy osobowe kolejnych rad wydziałów oprócz liczby i wykazu pracowników „samodzielnych”, wykazują jak zmieniał się udział przedstawicieli organizacji politycznych i związkowych a także grup pracowniczych w funkcji czasu oraz ustroju państwa w tych radach.

Uzupełnieniem, a zarazem podsumowaniem zmian ilościowych kadr w analizowanym okresie może być zestawienie wielkości zatrudnienia wg grup zaszerogowania. Dane zamieszczono w tab. 3. Na wstępie informujemy jednak, że z przyczyn obiektywnych (brak odpowiedniej ogólnodostępnej dokumentacji) w przypadku niektórych lat dane są niekompletne, lub też z roku najbliższego, dla którego posiadamy wiarygodne materiały. Do takich zaliczamy oficjalnie wydawane składy osobowe. Przyjęto koncepcję przedstawienia danych w okresach pięcioletnich, za wyjątkiem stanu początkowego (lata 72 i 73) oraz roku 1983.

Tabela 7 Stan zatrudnienia w latach 1972 - 2002

Wyszczególnienie (grupa pracowników)	Rok							
	1972	1973	1978	1983	1987	1992 ^{xx}	1997	2002
Profesorowie tytularni	-	-	3	4	4	8,5	9	10
Profesorowie AR	-	-	-	-	-	-	1	2
Docenci i adiunkci ze stopniem doktora habilitowanego	3	3	6	4	5	8	6	12 ^{xxx}
Wykładowcy i starsi wykładowcy	2	2	1	1	1	5	5	7
Adiunkci	3	6	12	22	28	27	26	25
Starsi asystenci	6	11	24	34	21	17	13	5
Asystenci	-	-	15	3	2	b.d.	2	3
Razem nauczyciele akademicy	14	22	61	68	61	66,5	63	65
Personel inżynieryjno-techniczny	14	17	31	39	30	25	25	22
Pracownicy administracji i obsługi	-	14	18	18 ^x	18 ^x	9	8	8
Ogółem obsługujący Wydział	28	53	110	125	109	100,5	96	95

^x – wartości przybliżone

^{xx} – źródło: Z. Ślipek: Wydział Techniki i Energetyki Rolnictwa. Biuletyn Akademii Rolniczej. 1996.

^{xxx} – w tym 2 osoby po zakończonym przewodzie bez zatwierdzenia przez CK na dzień 30.01.2002

Analizując tabelę obrazującą dynamikę zmian zatrudnienia w poszczególnych grupach i kategoriach pracowników zauważa się pewne trendy wynikające z zespołu czynników:

- system zmian politycznych natury ustrojowej,
- polityki gospodarczej wobec edukacji i badań naukowych,
- polityki „regionalnej” w obrębie Uczelni jako jednostki państwowej,
- polityki i strategii władz Wydziału a także poszczególnych jego jednostek administracyjnych (instytut, katedra).

Trudno odnosić się w tym miejscu do pierwszych trzech składowych. Nie jest to forum do tego typu analiz i wyrażania przez autorów opracowania swoich opinii. Ostatni czynnik natomiast w znacznej mierze zdecydował o kierunkach i drogach, które zdeterminowały sytuację Oddziału i Wydziału w badanym okresie 30-lecia mechanizacji, techniki i inżynierii rolniczej w Krakowie. Temu zagadnieniu poświęcimy trochę uwagi nieco później.

Wracając do samej dynamiki zmian kadrowych należy podkreślić systematyczny a w pewnych okresach dynamiczny wzrost liczby profesorów tytularnych oraz „samodzielných” ogółem pracowników naukowych stanowiących podstawę istnienia i prestiżu Wydziału i Kierunku studiów reprezentowanego przez ten Wydział. W latach początkowych (1972 i 1973) posiadaliśmy tylko trzech docentów bez habilitacji (wówczas nie była wymagana). Dużym osiągnięciem raczej natury strategiczno-organizacyjnym, było zatrudnienie w roku powołania do życia Wydziału trzech profesorów i sześciu docentów. Był to stan kadrowy przekraczający, nie tylko wówczas, minimum. Dalszy skok w sensie rozwoju ilościowego tej grupy pracowników jako podstawy funkcjonowania Wydziału nastąpił w roku 1992. Wówczas w Radzie Wydziału zasiadało dwudziestu dwóch profesorów, docentów i doktorów habilitowanych. Stan ten formalnie do chwili obecnej (styczeń 2002) zwiększył się do dwudziestu pięciu. Należy jednak pamiętać o dużej fluktuacji kadr, również w tej grupie pracowników.

Nauczyciele akademicy w analizowanym okresie stanowili na początku (rok 1972) grupę tylko czternastu osób, by w roku następnym podwyższyć swój stan liczbowy o ponad 50% do dwudziestu dwóch osób a już w momencie uruchomienia Wydziału sześćdziesięciu jeden osób. Analizując dalsze okresy aż do chwili obecnej ich liczba mieściła się pomiędzy 61 a 68 nauczycieli. Jest to o tyle ciekawa sytuacja, że właśnie w tym okresie dwudziestu pięciu

lat występowały bardzo duże zmiany czynników determinujących liczę nauczycieli. Do nich w minionym okresie zaliczyć należy:

- duże zróżnicowanie w liczbie przyjętych studentów na pierwszy rok studiów,
- uruchomienie studiów zaocznych oraz uzupełniających studiów magisterskich,
- uruchomienie nowej specjalności Techniki Komputerowe w Gospodarce Żywnościowej,
- bardzo duże zmiany w ogólnej liczbie godzin dydaktycznych na studiującego – od ok. 4200 godzin w początkowym okresie do ok. 3200 obecnie,
- olbrzymie zróżnicowanie liczebności grup rozliczeniowych - w początkowych latach grupy nawet 5-cio lub 6-cio osobowe do minimum 15-to osobowych w chwili obecnej (najlepiej obecnie byłoby ze względów finansowych aby grupy ćwiczeniowe równe były liczebności roku). Jest to może groteskowe stwierdzenie ale ma uzasadnienie w systemie finansowania szkół wyższych.

Powyższe czynniki głównie decydowały o tym, że uwarunkowania zewnętrzne natury polityki społeczno-gospodarczej kraju w procesie przeobrażeń ekonomicznych decydowały o stanie zatrudnienia na Uczelni a więc i na Wydziale.

Interpretując dane liczbowe zawarte w tab. 7 a dotyczące liczby pracowników inżyniersko-technicznych oraz administracyjnych wraz z obsługą zauważa się, że od momentu uruchomienia Wydziału w zasadzie systematycznie zmniejsza się liczba pracowników pomocniczych na jednego naukowego. O ile stosunek pracowników technicznych do naukowych w roku 1972 był jak 1:1 to w chwili obecnej kształtuje się na poziomie 0,35:1,0. Zmiany liczby pracowników administracyjnych i obsługi uzależnione były tylko od polityki władz Uczelni w tym względzie. Przykładowo w 1972 roku pracownicy administracyjni na Wydziale należeli tylko i wyłącznie do administracji centralnej. Później, w następnych latach zaliczani byli do tej administracji a przyporządkowano ich Wydziałowi. Ostatnie lata to rezygnacja wykonawstwa obsługi typu: sprzątanie, dozór, transport, itp. i zlecenie tych czynności przedsiębiorstwom i spółkom zewnętrznym. Stąd też widoczny w tabeli wyraźny spadek zatrudnienia (poz. 10).

Efektom długoletniej pracy naukowej i organizacyjnej były awanse naukowe. Te z kolei dały możliwość dowartościowania Wydziału w postaci uzyskania praw najpierw do doktoryzowania a w dalszej kolejności do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Prawa doktoryzowania nasz Wydział uzyskał dopiero po jedenastu latach funkcjonowania – w 1987 roku. Były to prawa do nadawania stopnia doktora w dziedzinie nauk rolniczych.

Pełne uprawnienia akademickie a więc prawa do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk rolniczych Wydział uzyskał cztery lata później – w 1991-szym roku.

Podsumowując rozdział mający na celu przybliżenie czytelnikom pewnych faktów z okresu tworzenia a następnie funkcjonowania Wydziału w minionym ćwierczwieczu nie sposób nie wspomnieć o zmianach organizacyjnych jego funkcjonowania w postaci przeobrażeń jednostek tworzących Wydział.

Jak już wielokrotnie przedstawiano, Wydział w początkowej fazie swojego istnienia opierał się funkcjonalnie i administracyjnie na dwóch instytutach. W miarę jednak upływu czasu i powiększania się ilościowego kadry naukowo-dydaktycznej zaistniały tendencje zmierzające do rozbicia instytutów. Tendencje te obserwowane były nie tylko u nas. Wyraźnie widoczne były również na innych wydziałach. Efektem były zmiany w Statucie Uczelni likwidujące instytuty, a równocześnie uniemożliwiające funkcjonowanie dużych katedr wielozakładowych. Statut pozostawił możliwość tworzenia i funkcjonowania tylko niepodzielnych administracyjnie katedr oraz samodzielnych zakładów.

Zgodnie z dyrektywami Statutu z dniem 1-go stycznia 1993 roku w miejsce dotychczasowych instytutów powołano na Wydziale następujące jednostki:

- Katedra Eksploatacji Maszyn i Rolniczych,
- Katedra Energetyki Rolniczej,
- Katedra Mechanizacji Rolnictwa
- Katedra Podstaw Budowy maszyn,
- Katedra Podstaw Rolnictwa,
- Katedra Technicznej Infrastruktury Wsi, oraz
- Zakład Mechaniki Technicznej.

Równocześnie powołano jednostki ogólnowydziałowe: Warsztaty, Pracownię Komputerową oraz Zespół Obsługi Dydaktycznej.

W roku 1995 utworzona została Górska Stacja Badawcza w Milówce leżącej na terenie Żywieczyzny i włączono ją organizacyjnie w strukturę Katedry Mechanizacji Rolnictwa. Substancja materialna Stacji oparła się na wyremontowaniu i dobudowaniu piętra starego parterowego budynku administracyjnego Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej „Płomień”. Równocześnie zakupiono około 0,08ha a kilka lat później dokupiono 0,12ha (łącznie 0,20ha) gruntów bezpośrednio przyległych do budynku Stacji. Nakłady finansowe na zakup budynku oraz gruntów jak i budowę ponoszone były przez Katedrę z pieniędzy przeznaczonych na badania (DS i BW) przy niewielkim wsparciu ze strony Wydziału.

Z dniem 1-go maja 1996 roku Senat Uczelni powołał katedrę Techniki Rolno-Spożywczej stwarzając podstawę do utworzenia dodatkowo odpowiadającej profilowo nowej specjalizacji.

W 1996 roku w wyniku uzyskania tytułu profesora przez J. Kaczorowskiego Zakład Mechaniki Technicznej został przemianowany na Katedrę Mechaniki Technicznej.

W roku 1999 w wyniku zmian kadrowych w Katedrze Energetyki Rolniczej została ona przemianowana na Zakład Energetyki Rolniczej.

W roku 2000 Senat zatwierdził uchwałę Rady Wydziału o likwidacji oddzielnych jednostek: Warsztaty oraz Pracownia Komputerowa a powołaniu w ich miejsce Zespołu Laboratoriów Wydziałowych podlegających bezpośrednio prodziekanowi ds. Ogólnych.

Nasi przedstawiciele w krajowym środowisku i na Uczelni

W wyniku wzrostu potencjału kadrowego Wydziału a także jego dorobku naukowego i organizacyjnego ranga naszego Wydziału rosła w notowaniach Uczelni a szczególnie uwidoczniło się to na arenie krajowej w obrębie dyscypliny Inżynieria Rolnicza. Dowodem tego mogą być między innymi takie przykłady jak:

- Wielokadencyjne przewodniczenie i sekretarzowanie ministerialnym Zespołom Dydaktyczno-Wychowawczym oraz Programowym przy ministrach Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Edukacji Narodowej (R. Gąska, R. Michałek, J. Kowalski),
- Przewodniczenie Komitetom Naukowym Polskiej Akademii Nauk – R. Michałek (4 kadencje Komitet Techniki Rolniczej), S. Kopeć (1 kadencja Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich). Zaliczyć tutaj należy także wielokadencyjną przynależność do tych Komitetów w wyniku ogólnopolskich wyborów następujących naszych pracowników: P. Zalewski, J. Kowalski, Z. Ślipek. Ten ostatni jest także z wyboru członkiem komitetu Agrofizycznego PAN,
- Niezaprzeczalnym dowodem zaufania i prestiżu w Polsce w dziedzinie Nauk Rolniczych jest wybór już po raz piąty i praca w Centralnej Komisji ds. Tytułów i Stopni Naukowych R. Michałka oraz 2 kadencje S. Pabisa (w czasie pracy u nas),
- Wybór na członka Polskiej Akademii Nauk J. Hamana (będąc drugi raz naszym pracownikiem, był wcześniej członkiem PAN) oraz R. Michałka,
- Przewodniczenie Radom Naukowym Instytutu Agrofizyki w Lublinie oraz Instytutu Budownictwa Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa W Warszawie – R. Michałek i J. Haman. Członkiem rady Agrofizyki jest obecnie Z. Ślipek,

- Przewodniczenie od momentu powstania do chwili obecnej Zarządowi Głównemu Polskiego Towarzystwa Inżynierii Rolniczej – R. Michałek. W tym samym czasie rolę sekretarza ZG pełnili M. Braniecki i J. Kowalski,
- Redakcja wielu numerów Zeszytów Problemowych Postępów Nauk Rolniczych – R. Michałek. Redaktor naczelny również Inżynierii Rolniczej i Redaktor Problemów Inżynierii Rolniczej. Wszystkie te wydawnictwa były i są afiliowane przez Polską Akademię Nauk,
- Przewodniczenie Komisji Akredytacyjnej w Polsce dla kierunku Inżynierii Rolnicza – P. Zalewski,
- Prezydencja w ostatniej kadencji międzynarodowej organizacji inżynierskiej o najwyższej renomie światowej CIOSTA – T. Juliszewski,
- Oznaką najwyższego uznania w środowisku akademickim jest nadanie tytułu doktora honoris causa. Takie tytuły uzyskali profesorowie będący zatrudnieni u nas w stosunkowo niedługim okresie czasu J. Haman doktor h.c. AR w Lublinie, AR w Krakowie oraz AR we Wrocławiu, S. Pabis doktor h.c. AR w Krakowie. Profesorowie ci pracowali głównie w innych jednostkach, instytucjach naukowych i uczelniach. Tym niemniej ich osiągnięcia chociaż w niewielkim zakresie (nie jesteśmy zachłanni) uważamy również za nasz sukces – przecież pracowali również u nas. Za naszego natomiast i tylko naszego profesora uważamy R. Michałka, który może się również poszczycić dwoma doktoratami honoris causa – AR w Lublinie oraz AR w Szczecinie. Ten ostatni nadany został w grudniu 2001 r. Uroczyste natomiast wręczenie dyplomu planowane jest na maj 2002 r.

Przedstawione powyżej nasze osiągnięcia są bezsprzeczne jednymi z najważniejszych w minionym ćwierćwieczu. Nie zamykają one jednak absolutnie listy bogatego dorobku. Każdy z naszej społeczności wydziałowej mógłby dołożyć własną również bogatą liczbę sukcesów widzianych własnymi oczami i doznaniem. Przykładowo wielu spośród nas może wymienić uczestnictwo i przewodniczenie wielu sesjom i kongresom krajowym i międzynarodowym, wyróżnienia i dowody uznania za oryginalne opracowania naukowe i wdrożeniowe w postaci nagród ministrów różnych resortów, wojewodów itp. Nie w wyliczaniu jednak leży nasze poczucie własnej wartości jako społeczności Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie.

Nasze poczucie własnej wartości powinno bowiem wynikać z odczuć i ocen przedstawicieli najbardziej zaprzyjaźnionych ludzi reprezentujących inne uczelnie i jednostki naukowe a

także administracyjne w kraju i za granicą. Nie ukrywamy, że na taką odrobinę życzliwości liczymy. Prosimy również o wybaczenie tych, którzy uznają wymienione wyżej fakty za objaw nieskromności. Mamy nadzieję, że Państwo nie odczytają tego w sensie starego żywieckiego porzekadła, w którym syn mówi do ojca: „Tato chwałą nas. A kto? Wy mnie a ja Was”. Prosimy wierzyć, że w założeniu nie mieliśmy takiego celu.

2.3 Dydaktyka i absolwenci

Uwarunkowania utworzenia w Akademii Rolniczej w Krakowie kierunku studiów Mechanizacja Rolnictwa były zbliżone, jeśli nie takie same jak w innych ośrodkach kraju. Związane były ze zmianami organizacyjnymi gospodarstw rolnych sektora uspołecznionego w latach 60-tych i 70-tych. Systematyczne powiększanie tych gospodarstw i tworzenie najpierw, kluczy, a docelowo olbrzymich kombinatów, przy równoczesnym wzroście stopnia ich uzbrojenia technicznego stwarzało duże zapotrzebowanie na kadry mechanizatorów z wyższym wykształceniem. Wymogów tych nie mogli spełnić ani inżynierowie po klasycznych studiach rolniczych, ani też inżynierowie po studiach politechnicznych. Stąd też potrzeba szkolenia inżynierów spełniających wymagania odpowiedniego opanowania wiedzy z zakresu rolnictwa i jego przyrodniczych uwarunkowań z jednej strony, z drugiej natomiast znających podstawy konstrukcji i eksploatacji urządzeń technicznych wpływających szeroką rzeką do gospodarstw sektora uspołecznionego.

Wymagania te mieli spełniać i zresztą spełniali nasi absolwenci. Dla nich już w połowie lat 60-tych były opracowane centralnie szczegółowe plany i programy nauczania. Plany te i programy były na bieżąco poprawiane i korygowane najpierw centralnie a później w miarę upływu czasu przez poszczególne ośrodki w kraju, jako efekt ich stopniowego usamodzielniania się jak również odzwierciedlenia specyfiki potrzeb na profil absolwenta dla poszczególnych regionów, będących w polu oddziaływania danej Uczelni.

Specyfika Ośrodka krakowskiego jak i zapotrzebowanie regionu wskazywały na nieco odmienny profil zawodowy absolwenta w porównaniu z innymi ośrodkami. Specyfika ta wykazywała zapotrzebowanie na absolwentów (oprócz mechanizatorów) o profilu zawodowym obsługa urządzeń energetycznych. Stąd w Krakowie od momentu utworzenia Oddziału funkcjonowały dwie specjalności: Mechanizacja Rolnictwa oraz Energetyzacja Rolnictwa. Ciekawostką jest, że pierwsze roczniki „szły” wg programu opracowanego w 1969 roku - nie uwzględniającego oddzielnych specjalności a tylko specjalizacje. Opracowany jednak początkiem 1974 roku program był natychmiast wprowadzany również na wyższych latach poprzez realizację tzw. programów przejściowych. Przewidywał on różnice programowe między specjalnościami już od 4-go semestru.

Realizowany w Krakowie program nauczania dla specjalności i specjalizacji Energetyzacja (później Energetyka) Rolnictwa był przez cały czas i jest do chwili obecnej specyficznym tylko dla naszego Ośrodka. Podobnie zresztą jak specyfiką szkolenia studentów z zakresu

EMUPRS (Eksploatacji maszyn i Urzędzeń Przemysłu Rolno-Spożywczego) charakteryzował się Ośrodek Lubelski a specjalnością Mechanizacja Leśnictwa Ośrodek warszawski.

Analizując kolejne programy nauczania studentów zauważa się dużą ich zmienność w układzie czasowym. Były nawet takie okresy, że w ciągu jednego cyklu szkolenia (5 lat) studenci mieli zmieniany program dwukrotnie. Zmiany te najczęściej nie były tylko „kosmetyczne” i w sposób zasadniczy różnicowały następujące po sobie programy. Wówczas „na styku” obowiązywały opracowane doraźnie tzw. plany przejściowe.

Efektom tych zmian był między innymi powrót do jednej specjalności Technika Rolnicza na przyjętym centralnie jedynym dla naszej dyscypliny kierunku studiów Technika Rolnicza i Leśna. W zamian za to uproszczenie założono trzy specjalizacje. W spisie poszczególnych absolwentów przy roczniku 1983/84 widnieją nazwy: Eksploatacja Maszyn Rolniczych, Energetyka oraz Techniczna Obsługa Rolnictwa. Formalnie więc program dający możliwość szkolenia studentów w tym profilu absolwenta powinien być wprowadzony w roku akademickim 1979/80. Nastąpiło to natomiast dopiero w następnym roku. I w tym przypadku musiały zafunkcjonować osławione „przejścia programowe”.

W tym miejscu, przerywając omawianie zmian programowych, należy się czytelnikom nieco wyjaśnień dotyczących globalnej liczby godzin dydaktycznych, jakie obowiązywały w programach minionego 30-lecia. Liczba ta zmieniała się dość znacznie. Pierwszy obowiązujący dla naszego kierunku studiów w Polsce program (opracowany centralnie w latach 60-tych) opiewał na łączną liczbę godzin równą 4134. Najwyższą liczbą godzin charakteryzował się program wprowadzony jako drugi w Polsce a pierwszy w Krakowie, który opiewał na łączne obciążenie 4265 godzinami studenta i absolwenta specjalizacji Mechanizacja Rolnictwa oraz 4245 godzinami dla specjalizacji Energetyzacja Rolnictwa. Drugi program wprowadzony u nas w Krakowie do realizacji już w 1974 roku, a więc po dwóch latach istnienia kierunku studiów (opracowany przez zespół centralny Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego i Techniki) obejmował już około 200 godzin mniej. Liczby te kształtowały się na poziomie 4092 dla specjalności Mechanizacja Rolnictwa oraz 4070 dla specjalności Energetyzacja Rolnictwa. O zmianach specjalizacji na specjalności wspomniano wcześniej. Kolejne programy wprowadzane do realizacji nieznacznie różniły się między sobą liczbą godzin i oscylowały wokół granicy 4000, z tendencją do obniżania tej wartości do około 3600 pod koniec lat 80-tych. Należy podkreślić, że od początku lat 80-tych na Uczelni funkcjonowała dość duża dowolność w tym względzie. My jako kierunek Technika Rolnicza i Leśna należeliśmy do tych, którzy mają najniższe wartości tego wskaźnika. Był okres, że w

porównaniu z Leśnictwem, Geodezją czy Melioracją globalnie nasz program miał o 600 do 800 godzin mniej.

Po roku 1989-tym, wraz z przeobrażeniami ustrojowymi kraju oraz obniżaniem wysokości dotowania przez Ministra, zaistniała konieczność uregulowania centralnie tego zagadnienia na Uczelni. Regulacja ta wystąpiła i to w sposób drastyczny – szczególnie dla wspomnianych wcześniej kierunków studiów – w roku 1992-gim. Senat bowiem podjął uchwałę o obowiązkowym ograniczeniu łącznej liczby godzin w programach (wszystkich) do 3200. Oprócz dokumentacji ekonomicznej zalecenia odgórne szły w kierunku wskazywania drogi na klasyczne studiowanie, a więc pracę samokształceniową. Zajęcia dydaktyczne miały przede wszystkim wskazywać drogę i kierunek studiowania. Stąd też generalna koncepcja opierająca zajęcia na Uczelni w głównej mierze na ćwiczeniach. Wykłady miały być formą przewodnika po literaturze.

Jakże często historia potrafi zataczać krąg. Wystarczyło dotrzeć do przełomu lat 90-tych na 2000 a konieczność wprowadzania dalszych oszczędności doprowadziła, że ten sam Senat (przy nieznacznie zmienionym składzie) w roku 2001-szym wydał zalecenie wydziałom o konieczności „poprawienia” stosunku liczby godzin wykładów, jako generujących niższe koszty nauczania, do ćwiczeń. Te ostatnie natomiast powinny być prowadzone w grupach o maksymalnej dopuszczalnej (ze względów BHP i merytoryczno-logicznych) liczebności. Nasuwa się w tym miejscu starożytne powiedzenie rzymskie „O tempora. O mores”

Wracając do roku 1992 - do uchwały Senatu o ograniczeniu globalnej liczby godzin do 3200. Fakt ten był przyczyną stwarzającą konieczność opracowania nowego programu studiów. Nie była to jedyna tylko przyczyna. W poprzednim podrozdziale wspomnieliśmy, że w wyniku zmian obsady kadrowej Wydziału oraz różnego rodzaju uwarunkowań zewnętrznych a także wewnętrznych Wydziału w 1993 roku zaczął funkcjonować nowy system organizacyjny oparty na katedrach – często z mało liczebnym składem osobowym. Była to przyczyna wymuszająca wręcz dostosowanie szkolenia studentów do nowej struktury organizacyjnej - szczególnie na poziomie grup seminaryjnych, przedmiotów specjalizacyjnych i prowadzenia prac magisterskich.

Nowy, o uszczuplonej liczbie godzin program obowiązujący od roku 1995/96 do chwili obecnej, przewiduje funkcjonowanie siedmiu specjalizacji:

- Budowa i Diagnostyka Maszyn,
- Eksploatacja Maszyn Przemysłu Rolno-Spożywczego,
- Energetyka w Rolnictwie,

- Mechanizacja Rolnictwa w Górach,
- Techniczna Infrastruktura Wsi,
- Użytkowanie Maszyn Rolniczych,
- Zarządzanie w Technice Rolniczej.

Specjalizacje zostały podporządkowane i oparte na potencjale ludzkim katedr. Wyliczenie, która specjalizacja jest podporządkowana jakiej katedrze, wydaje się zbędne. Zbliżenie, względnie tożsamość nazw jest wystarczającym i jednoznacznym wskaźnikiem.

Twórcy programu przyjęli założenie, że niektóre spośród tych specjalizacji mogą w przyszłości zostać przekształcone w specjalności z naborem oddzielnym na pierwszy rok studiów. Siłą rzeczy również z nowym odrębnym programem studiów.

Tak też się stało w przypadku ostatniej wymienionej specjalizacji. Na bazie Katedry Mechanizacji została utworzona nowa specjalność Techniki Komputerowe w Gospodarce Żywnościowej. W roku 1999 zostały opracowane założenia oraz program studiów dla tej specjalności. Przyjęta uchwała Rady Wydziału, dotycząca jej uruchomienia, została zatwierdzona przez Senat AR i w roku akademickim 2000/01 odbył się pierwszy nabór na studia w liczbie 60-ciu studentów.

Oceniając funkcjonujący od roku 1995/96 system studiów oparty na szkoleniu magistrów i pisaniu prac dyplomowych w ramach siedmiu specjalizacji, z doświadczeń minionego okresu można wysunąć zasadniczy wniosek:

System finansowania Uczelni i studiów w uczelniach państwowych nie sprzyja tworzeniu małych grup specjalizacyjnych. A takie przy małej liczebności wyższych lat studiów na naszym Wydziale siłą rzeczy muszą być.

Wraz z nielicznymi pod względem obsady grupami specjalizacyjnymi tworzą się grupy studenckie liczące kilka a najwyżej kilkanaście osób – przy nauczaniu przedmiotów fakultatywnych, których jest prawie 40. Spośród nich student wybiera najbardziej przydatne mu w ramach wybranej specjalizacji. Łącznie wybrane przedmioty fakultatywne obejmują 300 godzin dydaktycznych. Założono 30 godzin na jeden przedmiot.

Podobna sytuacja występuje w przypadku obowiązujących na każdej specjalizacji przedmiotów specjalizacyjnych. Łączna objętość tej grupy obejmuje 500 godzin. Należy tutaj podkreślić prawie całkowitą niekompatybilność programów specjalizacyjnych, uniemożliwiającą ewentualne łączenie studentów w większe zespoły.

Podsumowując wypada jednoznacznie stwierdzić, że teoria w zderzeniu z praktyką musi przegrać jeżeli występuje rozbieżność w sprawach zasadniczych. A meritum tej rozbieżności stanowią finanse i wysokość kosztów kształcenia.

Z doświadczeń z grupami specjalizacyjnymi w nauczaniu wg ostatniego programu wynika, że w obecnych realiach finansowych a także uwzględniając zainteresowania kandydatów na studia, najwłaściwszym byłoby utworzenie trzeciej specjalności związanej ze szkoleniem specjalistów z zakresu obsługi maszyn i urządzeń (w tym energetycznych) przemysłu rolno-spożywczego i techniczno-infrastrukturalnych.

Docelowo wskazane byłoby, przy dalszym rozwoju specjalistycznej kadry nauczającej na Wydziale, utrzymanie trzech specjalności – wskazane jest uatrakcyjnienie programowe najstarszej. Równocześnie należy założyć całkowitą likwidację istniejących obecnie specjalizacji.

Uzupełnieniem szkolenia studentów w systemie dziennym są studia zaoczne. Ten system nauczania na naszym Wydziale został uruchomiony relatywnie późno - w porównaniu z innymi kierunkami studiów na Uczelni oraz w innych ośrodkach w kraju dla naszego kierunku. Studia zaoczne uruchomiliśmy dopiero w 1995 roku. A więc po 23-ech latach od momentu utworzenia Oddziału. Główną przyczyną tego opóźnienia należy szukać nie w bazie materialnej, bo takowa w momencie uruchomienia studiów zaocznych nie uległa poprawie. W czynniku ludzkim także nie należy szukać usprawiedliwienia. Kadrowo bowiem spełnialiśmy warunki wiele lat wcześniej.

W przekonaniu tylko jednego spośród dwóch autorów tego opracowania, przyczyną opóźnienia należy upatrywać w czynniku irracjonalnym. Wydaje się, że było nim uprzedzenie wielu członków naszej Rady Wydziału. Uważali oni, że w systemie studiów zaocznych nie jest możliwe wykształcenie absolwenta jako dobrego fachowca. Uprzedzenia tego typu zostały w pewnym sensie zneutralizowane. Po opracowaniu bowiem a także zatwierdzeniu programu nauczania w roku 1993 odbył się pierwszy nabór w liczbie 56-ciu osób. Dotyczy to oczywiście specjalności Technika Rolnicza.

Zgoła inaczej, jeśli idzie o tempo uruchamiania przedstawiała się sytuacja w przypadku naboru na studia zaoczne z zakresu specjalności Techniki Komputerowe. Tutaj studia zaoczne zostały uruchomione niemal natychmiast – w roku następnym za studiami dziennymi. Dienne zaczęły funkcjonować w roku akademickim 2000/01 a zaoczne już w 2001/02. Podobnie sytuacja przedstawiała się w przypadku magisterskich studiów uzupełniających. Pierwsi absolwenci studiów inżynierskich bronili prace dyplomowe we wrześniu 1999 roku a pierwszy nabór na drugi stopień studiów odbył się już w styczniu 2000/01 roku.

Rysunek 1

Oceniając generalnie liczbę przyjmowanych na pierwszy roku studentów (rys.1) wypada wymienić, że łącznie w ciągu 30-letniego okresu przyjęliśmy 3812 osób. Z liczby tej na studia dzienne specjalności Technika Rolnicza przyjętych zostało 3012 osób a na Technikę Komputerową (tylko 2 roczniki) 130 osób. Łączna liczba przyjętych na studia dzienne to 3142 osoby.

Naukę na studiach zaocznych podjęło 670 osób. Należy podkreślić, że studia zaoczne obejmują w przypadku Techniki Rolniczej tylko 7 roczników dla inżynierów, 3 roczniki dla magisterskich uzupełniających oraz jeden rocznik w przypadku Technik Komputerowych. W tym miejscu należy dodać, że w minionym roku na studia zaoczne tej ostatniej specjalności, oprócz grupy krakowskiej (miejscowej) uruchomiliśmy zajęcia dla zamiejscowej grupy w Milówce - powiat Żywiecki, województwo Śląskie w liczbie 38 osób.

Analizując liczbę przyjętych na studia w układzie czasowym (rys.1) zauważa się pewne trendy, wg których 30-letni okres można podzielić na trzy zasadnicze części. Pierwsza część obejmuje lata od uruchomienia studiów do roku 1980-go. Charakteryzował się stałym wzrostem w początkowej fazie liczby przyjętych do granicy 120-125. Na tym poziomie utrzymywał się stan przyjęć przez pięć lat, a więc do roku 1980. Od następnego roku zauważa się wyraźny spadek do liczby między 92 a 61. Stan ten, przy pewnych wahaniami (nieznacznymi) utrzymywał się przez całe dziesięciolecie lat 80-tych. Od roku 1990 zauważa się wyraźny i systematyczny a także intensywny do chwili obecnej wzrost liczby przyjętych na pierwszy rok osób. Przedstawione trendy wyraźnie pokrywają się (w układzie czasowym) z okresami przemian społeczno-gospodarczych w kraju. Interpretując dane liczbowe i ich proporcje czasowe, można bez ryzyka błędu wnioskowania twierdzić, że odzwierciedlają one politykę systemów politycznych oraz ekip rządzących wobec resortu i systemu szkolnictwa wyższego.

Dość zastanawiająca i wymagająca rozważenia jest liczba przyjętych na studia w ciągu ostatnich dwóch lat. Liczebności te w trakcie przechodzenia na wyższe lata mogą być nie do przyjęcia dla Wydziału.

Efektom działalności dydaktycznej i wychowawczej są absolwenci szkoły. Jakość (jeśli tak można powiedzieć) absolwentów ocenia się w wielorakich płaszczyznach. Do najważniejszych w naszym przekonaniu, zaliczyć należy: zajmowane stanowisko w sensie hierarchicznym, gama stanowisk pracy oraz wykonywanych zawodów, stopień uznania i autorytet (nie tylko zawodowy) w środowisku przebywania i środowisku pracy. Na koniec wypada wspomnieć o jeszcze jednym szczególnie aktualnym w ostatnich czasach problemie jakim jest znalezienie pracy. Dotyczy to szczególnie okresów związanych z obronami prac

dypłomowych i poszukiwaniem oraz podejmowaniem pracy (koniec roku akademickiego). Robione corocznie oceny i sondaże naszych absolwentów wykazują jednoznacznie, że są oni dobrze przygotowani do podejmowania różnorodnych stanowisk – począwszy od kadry zarządzającej jednostkami gospodarczymi i administracyjnymi najwyższego szczebla, poprzez projektantów, informatyków, marketingowców, przedsiębiorców i rolników, nauczycieli, prezesów spółek i spółdzielni a skończywszy na policjantach i politykach (np. posłach).

Generalnie można stwierdzić bez wahania, że w przytłaczającej większości nasi absolwenci uzyskują wysokie oceny według w/w kryteriów. Równocześnie dokonywane oceny Wydziału i jego nauczycieli, w oczach absolwentów wg zasad przyjętych do akredytacji kierunku studiów, osiągnęły w bieżącym roku wysoką wartość. Bardzo dobrą w przypadku absolwentów studiów dziennych oraz jeszcze wyższą, bo wyróżniającą w przypadku absolwentów studiów zaocznych.

Uwzględniając statystykę; na rysunku 2 przedstawiono liczebności absolwentów opuszczających mury naszego Wydziału na przestrzeni lat. Zauważa się olbrzymie zróżnicowanie pomiędzy latami w liczbie absolwentów. Równocześnie trudno jest zauważyć skorelowanie pomiędzy liczbą przyjętych na studia w danym roczniku a liczbą kończących terminowo te studia. Wyjaśnianie dlaczego tak było wydaje się zbędne. Czytelnicy doskonale znają uwarunkowania relacji ilościowych pomiędzy przyjętymi na studia a kończącymi je – łącznie z opinią o rocznikach „lepszych” i „gorszych”.

Analizując dane zamieszczone na rysunku wypada stwierdzić, że od początku uruchomienia studiów do roku 1983 oraz od 1998 do chwili obecnej to były roczniki „lepsze” a szczególnie „złe” były w latach 1992 do 1996. Jest to oczywiście bardzo duże uproszczenie. Nie można go przyjmować bezkrytycznie nie uwzględniając całej gamy czynników – często odległych lub luźno powiązanych z przyjętymi przez nas kryteriami. Łącznie w analizowanym okresie studia ukończyły 1552 osoby. Dało to średnią roczną w liczbie 62 absolwentów. W porównaniu z innymi kierunkami studiów Uczelni jest to liczba raczej skromna. Podobnie sytuacja wygląda przy porównaniu z innymi ośrodkami w obrębie naszego kierunku. Śmiało więc można stwierdzić, że do potentatów w tym względzie nie należeliśmy.

Rysunek 2

Kończąc tą pobieżną analizę wypada wspomnieć o wskaźniku sprawności nauczania mówiącym jaka część przyjętych na studia kończy je. O ile operowanie tym wskaźnikiem w przypadku poszczególnych lat i roczników mija się z celem, o tyle wyliczenie go dla 25-ciu roczników może upoważniać nas do obiektywnego wnioskowania. A wniosek jest zasadniczy, że tylko 57% podejmujących studia kończyło je. Sprawność została wyliczona na podstawie porównania danych liczbowych zawartych na rys. 1 i 2 przy odjęciu z liczby przyjętych dla ostatnich pięciu roczników – będących jeszcze w trakcie studiów.

Niski stopień sprawności potwierdza obiegową opinię, że nasze studia są trudne. Wymagają bowiem opanowania szerokiej gamy wiadomości z przedmiotów technicznych, przyrodniczych i ekonomicznych. Lecz przysłowie mówi „Nie ilość, lecz jakość”

2.4 Nauka - dokonania i awanse

Dorobek naukowy naszego Wydziału jest w pewnym sensie kontynuacją badań i osiągnięć naszych poprzedników. Wystarczy wspomnieć o profesorach Tadeuszu Gołogórskim i Michale Wójcickim. Na bazie szkół, które tworzyli powstały kierunki badań ich kontynuatorów – późniejszych i obecnych badaczy w Ośrodku krakowskim i nie tylko.

Celem zasadniczym tej części naszego opracowania jest pokazanie osiągnięć w tym względzie tylko naszego Ośrodka. Dorobek naukowy i publikatorski jest ściśle związany z promocjami i awansami naukowymi. Stwierdzenie to jest truizmem. Tym niemniej zostało użyte dla uzasadnienia dlaczego jest przyjęta taka konwencja przedstawienia treści tego podrozdziału.

Pewien problem może stanowić kolejność przedstawiania dorobku: - czy przyczyną są publikacje a skutkiem awanse naukowe? – czy też w wyniku uzyskania stopni i tytułów naukowych uzyskaliśmy odpowiedni dorobek naukowy? – Odwieczny problem co było pierwsze: kura czy jajko?

Konwencja naszego opracowania skłania nas do pokazania w pierwszej kolejności osiągnięć w rozwoju kadr naukowych. W poprzednich rozdziałach pokazaliśmy jak (delikatnie mówiąc) skromnie przedstawiał się ich stan ilościowy.

Wychodząc od najniższego stopnia naukowego jakim jest doktor, od niego rozpoczynamy prezentację naszego dorobku. Jak już przedstawialiśmy, prawa doktoryzowania Wydział uzyskał dopiero w roku 1988-ym. Do tego czasu swoje przewody doktorskie nasi pracownicy musieli przeprowadzać na innych radach wydziału. Należy podkreślić, że występując z prośbą o przeprowadzenie przewodu prawie zawsze spotykaliśmy się z pozytywnym odzewem i dużą życzliwością. A próśb tych było dużo. Na potwierdzenie zamieszczamy w tab. 8 listę wypromowanych doktorów przez inne rady wydziału. Lista ta obejmuje 37 nazwisk doktorów z podaniem promotora, roku zakończenia przewodu oraz nazwę wydziału, który go przeprowadzał.

Tabela 8

Tabela 9

Z zestawienia wynika, że tylko jeden – Stanisława Gąsiorka był przeprowadzany po uzyskaniu praw do doktoryzowania. Miejsce przeprowadzenia tego przewodu wynikało z faktu, że wówczas S. Gąsiorek nie był jeszcze naszym pracownikiem a i Rada Wydziału Melioracji Wodnych i Geodezji była bardziej kompetentna dla problematyki będącej podmiotową rozprawy. Pozostałych 36 przewodów przeprowadzaliśmy na Wydziale Rolniczym (25), Melioracji Wodnych (5), Zootechnicznym (2) i Ogrodniczym (1). Ponadto 3 przewody przeprowadziły dla naszych pracowników rady wydziału: Mat-Fiz-Chem Uniwersytetu Jagiellońskiego, Techniki Rolniczej AR w Lublinie oraz Rada Naukowa IBMER.

Z zestawienia powyższego jednoznacznie wynika, że Rada Wydziału Rolniczego, z którego „wypączkowaliśmy” do pełnego usamodzielnienia służyła nam dużą i prawdziwą pomocą. Za to tą drogą składamy jeszcze raz serdeczne i szczerze podziękowania. Wydział Rolniczy był dla nas prawdziwie Matczynym Wydziałem. Również szczerze podziękowania ślemy pozostałym Radom, które nas wspierały w potrzebie.

Listę wypromowanych doktorów na naszym Wydziale zawiera tab. 9. W celach dokumentacyjnych jako materiału historycznego prezentujemy w tabeli również tytuły rozprawy, nazwiska promotorów i recenzentów oraz daty nadania stopni. Łącznie nasza Rada nadała stopień naukowy doktora 25-ciu osobom- w tym były dwie osoby spoza naszej Uczelni.

Liczbę wypromowanych naszych pracowników na stopień doktora habilitowanego przez inne rady wydziału przedstawia tab. 10. Przedstawione w tabeli Rady Wydziału, podobnie jak w przypadku doktoratów, służyły nam z pomocą i wspomagały nas w potrzebie. Tutaj, na dwunastu doktorów habilitowanych, połowa uzyskała stopnie na Wydziale Techniki Rolniczej w Lublinie. W tym miejscu chcielibyśmy za wsparcie podziękować naszym przyjaciółom w Lublinie. Podziękowania składamy również pozostałym Radom.

Od roku 1992-go, po uzyskaniu praw habilitowania, stopnie naukowe doktora habilitowanego na naszym Wydziale uzyskały 22 osoby (tab. 11). Na łączną liczbę 20-tu osób 8 stanowią reprezentanci innych ośrodków naukowych w kraju. Można więc powiedzieć, że tą drogą spłacamy dług zaciągnięty w okresie dochodzenia do uprawnień. Podobnie jak w przypadku doktoratów przedstawiona w tab. 11 lista zawiera pełną dokumentację faktograficzną związaną z przewodem.

Podobny zakres materiału posiada zamieszczona w tab. 12 lista osób dla których przeprowadzono postępowanie o nadanie tytułu naukowego profesora. W zależności od okresu chodziło o tytuły: prof. nadzwyczajnego, prof. zwyczajnego oraz prof. po roku 1990.

Tabela 10

Tabela 11

Tabela 12

Z zestawienia wynika, że Rada nasza przeprowadziła postępowanie o nadanie tytułu dla 12-tu profesorów – pierwszy na liście Ryszard Gąska przechodził jeszcze przez Radę Wydziału Rolniczego. Spośród wypromowanych u nas tylko jeden – profesor Kazimierz Wierzbicki pochodził spoza naszego krakowskiego środowiska (ART Olsztyn). Dla pełności obrazu wśród pozostałych, profesorowie Władysław Bala oraz Rudolf Michałek przechodzili przez naszą Radę przy uzyskiwaniu tytułu profesora zwyczajnego – wówczas jeszcze były dwa rodzaje tytułów.

Aktualnie obowiązuje tylko jeden tytuł naukowy profesora oraz dwa stanowiska: profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego. Awanse naszych pracowników na stanowiska profesorskie przedstawia tab. 13.

Tabela 13 Awanse na stanowiska prof. nadzwyczajnego i zwyczajnego

L.p.	Nazwisko i imię	Stanowisko	Posiadany stopień naukowy lub tytuł w momencie awansu	Data
1.	Kopeć Stanisław	Profesor zwyczajny	Profesor nadzwyczajny	1990
2.	Zalewski Piotr	Profesor zwyczajny	Profesor nadzwyczajny	1991
3.	Krzeszewski Roman	Profesor zwyczajny	Profesor nadzwyczajny	1991
4.	Kaczorowski Janusz	Profesor nadzwyczajny	Doktor habilitowany	1991
5.	Piróg Henryk	Profesor nadzwyczajny	Profesor	1993
6.	Gruszczyński Jerzy	Profesor nadzwyczajny	Doktor habilitowany	1993
7.	Zimny Jacek	Profesor nadzwyczajny	Doktor habilitowany	1993
8.	Marks Norbert	Profesor nadzwyczajny	Profesor	1994
9.	Ślipek Zbigniew	Profesor nadzwyczajny	Profesor	1994
10.	Kowalski Józef	Profesor nadzwyczajny	Profesor	1997
11.	Kokoszka Stanisław	Profesor nadzwyczajny	Doktor habilitowany	1999
12.	Rycąbel Czesław	Profesor nadzwyczajny	Doktor habilitowany	1999
13.	Marks Norbert	Profesor zwyczajny	Profesor	2001
14.	Ślipek Zbigniew	Profesor zwyczajny	Profesor	2001
15.	Juliszewski Tadeusz	Profesor nadzwyczajny	Doktor habilitowany	2002

Efektom zasadniczym działalności pracownika naukowo dydaktycznego na Uczelni, oprócz wypromowanych absolwentów, jest dorobek naukowy i publikatorski. Ten efekt w zestawieniu ilościowym zawierają rys. 3, 4, 5 i 6. Zostały na nich przedstawione w sposób graficzny ilości naszych publikacji w poszczególnych latach pogrupowanych na recenzowane – w czasopiśmie i wydawnictwach krajowych i zagranicznych, artykuły w materiałach z konferencji krajowych oraz ostatnia czwarta grupa – to podręczniki, skrypty i książki naukowe. Materiały zostały przedstawione wg układu KBN. Łączny udokumentowany dorobek nasz obejmuje 1691 pozycji. W tym główną pozycję stanowią recenzowane publikacje krajowe – 1147 artykułów. Drugą pozycję pod względem ilościowym stanowią

artykuły publikowane w materiałach konferencyjnych i wydawnictwach nie wymagających recenzji. Wchodzą w to również bardzo cenne opracowania wdrożeniowe - jest ich 481. Bardzo cennych publikacji wydawanych w periodykach zagranicznych (karentowanych) mamy tylko 32. Zbliżoną liczbę (31) wydaliśmy książek naukowych oraz podręczników i skryptów.

Przedstawiony na wykresach materiał liczbowy obrazuje nierównomierność ilościową opublikowanych prac w funkcji czasu. Obserwujemy duże zróżnicowanie w obrębie sąsiadujących ze sobą lat. Fakt ten nie wynika jednak z cykliczności i akcyjności naszych poczynań naukowych, a raczej z czasu trwania cyklu wydawniczego. A wszyscy starsi pamiętamy, że w dawniejszych latach był on bardzo nierównomierny i bardzo długi. Nie można jednak wszystkiego składać na konto czynników zewnętrznych. Obserwując wykresy zauważa się jednak (przy pewnych wahaniach) wzrost liczby publikacji w miarę upływu czasu. Do głównych przyczyn zaistniałych trendów na pewno należy zaliczyć dwie. Są to:

- powiązana z awansami naukowymi zwiększona aktywność naukowa, oraz
- wzrost uzbrojenia technicznego w aparaturze naukowo-badawczej zmniejszający pracochłonność badań.

W ostatnich latach obserwowane jest również wzmożone zainteresowanie konferencjami naukowymi. Efektem jest wyraźnie widoczny wzrost liczby publikacji jako dorobek uczestnictwa w nich - rys.5.

Rysunek 3

Rysunek 4

Rysunek 5

Rysunek 6

Wielu z nas przypomina sobie olbrzymią pracochłonność pomiarów w badaniach polowych w czasach gdy nie można było zastosować do nich komputerów – pomiary były bardzo długotrwałe i uciążliwe. Pamiętamy również jak długo trwało liczenie „na piechotę” np. współczynnika korelacji. A ile przy tym było pomyłek?

Wracając do pierwszego czynnika – związanego z awansami naukowymi. Obserwując rozwój kadry naukowo-badawczej przy praktycznie od 25-ciu lat niezmiennej liczbie pracowników naukowo-dydaktycznej, mieszczącej się na poziomie około 60 do 65 osób, trudno nie kojarzyć powiązań pomiędzy tymi dwoma czynnikami.

Kończąc, chcielibyśmy zasygnalizować, że w rozdziale nr 4 zamieszczamy pełną dokumentację naszego dotychczasowego dorobku naukowego. Rozdział ten uważamy za jedno z najważniejszych osiągnięć przedłożonej Państwu publikacji. Uważamy bowiem, że z punktu widzenia dokumentacyjnego będzie w przyszłości bardzo przydatne zarówno dla porównań, jak i dla dalszych opracowań mający na celu analizy dorobku naukowego nie tylko w skali Krakowa ale też innych ośrodków naukowych.

Pracownicy Wydziału współpracują naukowo z następującymi placówkami zagranicznymi: State University of New York (USA), Purdue University (USA), Universität für Bodenkultur Wien (Austria), Rijksoverheid voor Planetenveredeling - Merelbeke (Belgia), Bundesanstalt für Alpenländische Landwirtschaft w Gumpenstein (Austria), Uniwersytet Rolniczy w Pradze (Czechy), Wyższa Szkoła Rolnicza w Brnie (Czechy), Uniwersytet w Pizie (Włochy), Bułgarska Akademia Nauk Sofia (Bułgaria), Politechnika w Kijowie (Ukraina), Koncern Aeritalia - Alenia w Rzymie (Włochy), F.A.L. Brunshwik (Niemcy), Instytut Badawczy Maszyn Rolniczych Tanikon (Szwajcaria), Uniwersytet Techniczny w Monachium (Niemcy), Wyższa Szkoła Rolnicza w Nitrze (Słowacja), Instytut Agrofizyki Rosyjskiej Akademii Nauk Rolniczych w Sankt-Petersburg (Rosja).

2.5 Sylwetki dziekanów Wydziału

W 25-leciu Wydziału funkcję dziekanów pełniło sześć osób. Byli to kolejno:

1. Ryszard Gąska w latach 1977 - 1978
2. Rudolf Michałek w latach 1978 - 1981 i 1984 - 1990
3. Janusz Kolowca w latach 1981 - 1984
4. Roman Krzeszewski w latach 1990 - 1992
5. Zbigniew Ślipek w latach 1992 - 1999
6. Józef Kowalski w latach 1999 do chwili obecnej.

Z perspektywy minionego czasu wiele się zmieniło zarówno w tytułach i stopniach naukowych jak i w ogólnym dorobku naszych dziekanów. Stąd też i charakterystyka poszczególnych osób będzie uzupełniana o osiągnięcia do chwili obecnej. Obejmować będzie jednak tylko najważniejsze daty kolejnych awansów jak również pełnione najważniejsze funkcje w środowisku naukowym oraz społeczno - gospodarczym. W całym programie przygotowywanej monografii z okazji XXV - lecia Wydziału i XXX - lecia kierunku studiów przedstawiane zostaną sylwetki kolejnych dziekanów oraz naszych Profesorów pełniących funkcje rektorów Uczelni. Jednym z nich jest aktualny rektor Prof. dr hab. Zbigniew Ślipek, który wcześniej pełnił funkcję dziekana. Z przyjętych konwencji Jego sylwetka zostanie przedstawiona tylko wśród rektorów Uczelni.

Ryszard Gąska

Położył największe zasługi w rozwój Ośrodka krakowskiego, organizując kierunek studiów z zakresu mechanizacji rolnictwa na prawach Oddziału w ramach Wydziału Rolniczego. Od początku jego powstania pełnił funkcję prodziekana ds. tego kierunku studiów. Był to rok 1972, a Ryszard Gąska był wówczas na stanowisku docenta ze stopniem naukowym doktora. Z Jego inicjatywy i przy ogromnym bezpośrednim zaangażowaniu podjęto i zakończono budowę obecnej siedziby Wydziału. Po 5 -letnim okresie działalności Oddział przekształcił się w samodzielny Wydział o niezmienionej dotąd nazwie Techniki i Energetyki Rolnictwa, a jego pierwszym dziekanem został właśnie wówczas już profesor dr habilitowany Ryszard Gąska. Jego kariera naukowa była wyjątkowo skomplikowana, jak całe wówczas czasy, w których przyszło Mu działać. Urodził się 25 lutego 1924 r. Okres edukacji brutalnie przerwała Mu wojna i hitlerowska okupacja. Studia wyższe ukończył na Wydziale Elektromechanicznym Akademii Górniczo - Hutniczej w 1952 r. Już w trakcie studiów rozpoczął pracę jako wolontariusz a następnie asystent w Katedrze Maszynoznawstwa Rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Stopień naukowy doktora nauk rolniczych uzyskał w r. 1964 na Wydziale Rolniczym Wyższej Szkoły Rolniczej pod promotorstwem Prof. Michała Wójcickiego. Po nim też, jeszcze jako adiunkt pełnił obowiązki kierownika Katedry. Na stanowisko docenta etatowego został powołany decyzją ministra w 1967 r. i obejmuje już formalnie kierownictwo Katedry. Po reorganizacji struktury organizacyjnej Uczelni w r. 1970 został powołany na stanowisko dyrektora Instytutu Fizyki i Mechanizacji Rolnictwa. Kolejna reorganizacja spowodowała przekształcenie w samodzielny Instytut Mechanizacji i Energetyki Rolnictwa, który od r. 1972 działał na prawach Oddziału i rozpoczął rekrutację na studia o kierunku mechanizacji rolnictwa.

Poza działalnością naukową i organizacyjną we własnym środowisku uczelnianym, Ryszard Gąska pełnił wiele ważnych funkcji o charakterze naukowym i społeczno-gospodarczym w skali kraju. Był pierwszym przewodniczącym Zespołu Dydaktyczno - Wychowawczego ds. Mechanizacji Rolnictwa przy Ministrze Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Aktywnie działał w strukturze korporacyjnej PAN, pełniąc funkcję wiceprzewodniczącego Komitetu Techniki Rolniczej, członka Komitetu Ekonomiki Rolnictwa oraz Komitetu Zagospodarowania Ziem Górskich. Szczególne zasługi położył dla rozwoju Zespołu Filmu Naukowego. Pomimo słabego zdrowia i dużego obciążenia organizacyjnego był zawsze aktywnym w działalności naukowo - badawczej. Miał wyjątkowy talent i dar pracowania z zespołami ludzkimi, przede wszystkim z myślą o rozwoju naukowym własnego Ośrodka jak i poszczególnych jego członków. Można nawet wyrazić przekonanie, że te cechy Jego

osobowości były powodem opóźnień w Jego własnym rozwoju naukowym. Stopień naukowy doktora habilitowanego uzyskał w r 1975 na Wydziale Techniki Rolniczej Akademii Rolniczej w Lublinie. Właśnie habilitacja utorowała Mu szybką dalszą drogę awansu naukowego. W roku 1976 uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego. Trzeba przypomnieć, że w tamtych czasach obowiązywały w Polsce dwa tytuły naukowe: profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego. W następnym roku po nominacji tj. w 1977 z chwilą powołania Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa zostaje pierwszym jego dziekanem. Ten awans był oczywiście tylko formalnością, bowiem wynikał z ogromnego wkładu w jego powstanie. W tym miejscu przypomnę tylko, że działał przy dużym naszym oporze, gdyż prawie wszyscy uważaliśmy, że ze względów kadrowych powołanie samodzielnego Wydziału było co najmniej przedwczesne.

Zainteresowania naukowe Profesora Gąski były bardzo szerokie i obejmowały różnorodne kierunki badawcze, wykraczające już wówczas poza mechanizację rolnictwa.

Do najważniejszych należy zaliczyć:

- aspekty konstrukcyjne maszyn rolniczych (praca doktorska nt: "Rozkład momentów gnących w ramie głównej pługa"),
- prognozowanie i programowanie rozwoju mechanizacji w mikro i makroskali,
- ekonomiczno - organizacyjne aspekty mechanizacji rolnictwa,
- problemy mechanizacji rejonów górskich (z tego zakresu wykonał pracę habilitacyjną),
- wykorzystanie technik filmowych w badaniach rolniczych,
- problemy agrofizyczne w konstrukcji maszyn rolniczych.

Z zainicjowanych przez Profesora Gąskę kierunków badawczych w naszym środowisku, wytworzyły się i działają do dzisiaj, dwie silne szkoły naukowe tj. programowanie mechanizacji oraz agrofizyki. O silnej pozycji tych szkół świadczy wypromowanie w tych specjalnościach 9-ciu doktorów oraz ich dalszy awans naukowy, poprzez habilitacje do tytułów naukowych. Jego pasją było tworzenie szans wszystkim zdolnym i uczciwym uczniom. Największą zaś radością ich szybki awans po szczeblach hierarchii naukowej.

Kochał szybkie kariery swoich podwładnych ale zarazem nie tolerował karierowiczów. Właśnie te, wyjątkowe cechy charakteru, powodowały, że cieszył się ogromnym szacunkiem i prawdziwą przyjaźnią nie tylko w środowisku mechanizacyjnym ale szeroko poza jego granicami. Miał ogromny autorytet moralny i naukowy. Zdziałł tak wiele, pomimo iż żył tylko 54 lata, w dodatku, kilka ostatnich lat życia to ustawiczna walka z gnębiącą Go chorobą. Choć walczył dzielnie i do końca to okazał się za słaby wobec praw natury. Pozostawił po

sobie wiele rozpoczętych zadań i wytyczonych kierunków, które my Jego uczniowie podjęliśmy i kontynuujemy. Zawsze zachowując Go we wdzięcznej i serdecznej pamięci. Pomimo ogromnych zasług, nie doczekał należnych Mu wyróżnień.

Spośród wielu do najważniejszych należą: Krzyż Kawalerski OOP, Złoty Krzyż Zasługi i Zasłużony Nauczyciel PRL.

Rudolf Michałek

Został następcą pierwszego dziekana, pełniąc w okresie Jego działalności funkcję prodziekana. Przyjęcie obowiązków dziekańskich po tak silnej osobowości jaką był niewątpliwie profesora Gąska, było niezmiernie trudnym zadaniem, przekraczającym możliwości wielu Jego wychowanków. Zawsze, zwłaszcza w trudnych momentach, których wówczas nie brakowało, odczuwało się lukę wobec rozpoczętego a niedokończonego dzieła. Trzeba jednak pamiętać, że to nie tylko ludzie odchodzą bezpowrotnie, ale też zmieniają się czasy i okoliczności w jakich przychodzi nam pracować.

Całe lata 80-te to okres ogromnych zmian o charakterze społeczno - politycznym a także zmian mentalności i przyzwyczajen ludzkich. Było w nim więcej politykowania aniżeli prawdziwej twórczości naukowej. To musiało zaciążyć na osiągnięciach i pojedynczych awansach naukowych. Zamiast twórczej i rzetelnej pracy, toczyła się walka o przywileje i zmiany ustawowe w strukturze i organizacji nauki. Trudne było więc kierowanie Wydziałem w tamtych latach, zwłaszcza kiedy własny Ośrodek naukowy nie posiadał uprawnień do przeprowadzania przewodów naukowych i wszelkie awanse uzyskiwaliśmy na różnych wydziałach i placówkach naukowych w całej Polsce. W r. 1978 przejmujący funkcję dziekana Wydziału Rudolf Michałek był na stanowisku docenta, posiadając stopień naukowy doktora habilitowanego. Cała Jego kariera naukowa, stosunkowo szybka jak na tamte czasy była ściśle powiązana z Jego poprzednikiem a zarazem opiekunem naukowym Ryszardem Gąską. Doc. dr hab. Rudolf Michałek urodził się 1.02.1941 r. na Ziemi Żywieckiej. Studia wyższe ukończył na Wydziale Rolniczym, ówczesnej Wyższej Szkoły Rolniczej w Krakowie w r.1964. Stopień naukowy doktora nauk rolniczych uzyskał w r. 1969 na Wydziale Rolniczym a promotorem Jego pracy był Ryszard Gąska. Habilitował się na tym samym Wydziale w 1973 r. na tej samej Uczelni, choć zmieniła ona nazwę na Akademię Rolniczą.

Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego uzyskał w roku 1979, zaś profesora zwyczajnego w 1986 r. Tak więc pierwszą kadencję dziekańską (1978 - 81) rozpoczął jako docent a kończył jako profesor nadzwyczajny. Podobnie było i w drugiej kadencji, w trakcie której uzyskał tytuł naukowy profesora zwyczajnego. Poza obowiązkami dziekana prof. R. Michałek pełnił także obowiązki kierownicze w Instytucie Mechanizacji i Energetyki Rolnictwa. Bezpośrednio po habilitacji został powołany na stanowisko wicedyrektora, a po śmierci Prof. R. Gąski tj. od 1978 r. pełnił funkcję dyrektora do końca jego istnienia tzn. do 1992 r. kiedy zniesiono strukturę instytutową. Decyzję o likwidacji instytutów władze Uczelni uzasadniały względami politycznymi gdyż struktura instytutowa kojarzyła się z resztkami komunizmu.

Przypomnieć należy, że większość wielkich i zasłużonych uczelni krakowskich i polskich takich skojarzeń nie miało i do dziś zachowały instytuty, obok innych jednostek organizacyjnych. Po przeprowadzonych reorganizacjach na Wydziale prof. Michałek został powołany na kierownika Katedry Mechanizacji Rolnictwa i funkcję tę pełni do dzisiaj.

Jego działalność naukowa jest w dużej mierze kontynuacją kierunków wytyczonych przez Poprzednika.

Obejmuje ona następujące kierunki badawcze:

- ekonomika i organizacja techniki rolniczej,
- energochłonność produkcji rolniczej,
- mechanizacja i organizacja transportu rolniczego,
- problemy energetyczno - ekonomiczne techniki rolniczej w rejonach górskich,
- zagadnienia energetyczne produkcji pod osłonami.

Nowym i zapoczątkowanym kierunkiem studiów i badań to metodologia i organizacja badań naukowych. Ten kierunek jest konsekwencją przyjętych i modernizowanych planów studiów, gdzie wprowadzono odrębny przedmiot dotyczący metodologii badań. W nauczaniu akademickim dydaktyka musi być ściśle powiązana z działalnością badawczą i to właśnie zapoczątkowało ten kierunek naukowy, który w ostatnich latach jest dominującym w całej działalności.

Może jednak nie całkiem. Od połowy bowiem lat dziewięćdziesiątych zdecydowana większość Jego prac z zakresu ekonomiki i organizacji problemowo i tematycznie powiązana jest z postępem naukowo - technicznym w rolnictwie a także efektywnością postępu. Jego prace z tego zakresu, szczególnie dotyczące metod i metodologii określania i liczenia postępu są nowatorskie i wytyczają kierunki badań w Polsce. Skoro mówimy o skali kraju, wypada wspomnieć, że potrafił stworzyć silny zespół badawczy, który uważany jest za szkołę krakowską powszechnie znaną wśród eksploatatorów i ekonomistów w Polsce.

Podkreślić również należy, że kiedy obejmował kierownicze funkcje dziekana i dyrektora Instytutu miał zaledwie 37 lat. Tworzenie szkoły naukowej oraz pełnienie wielu kierowniczych funkcji jest efektem predyspozycji oraz zdolności osobniczych - cech rzadko spotykanych.

Poza działalnością twórczą w Ośrodku krakowskim Prof. R. Michałek przez wszystkie lata aktywnie uczestniczył w życiu naukowym środowiska inżynierii rolniczej w kraju a także działalności społeczno - politycznej. Do najważniejszych funkcji naukowych należy zaliczyć:

- członek Komitetu Techniki Rolniczej PAN, od 1990 r. jego przewodniczący,

- członek Komitetu Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN,
- założyciel i prezes Polskiego Towarzystwa Inżynierii Rolniczej,
- członek Prezydium Rady Naukowej Ministerstwa Rolnictwa (1985 - 1992),
- przewodniczący Rady Naukowej Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie (1996-1999)
- przewodniczący Zespołu Dydaktyczno - Naukowego ds. techniki rolniczej przy Ministrze Nauki i Szkolnictwa Wyższego (1982 - 1985),
- członek Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych (1991 - nadal)
- redaktor większości krajowych wydawnictw naukowych z techniki rolniczej,
- przewodniczący Rady Naukowej IBMER od 2000 r. - nadal

Z funkcji społecznych na wyróżnienie zasługuje wybór na posła do Sejmu w kadencji 1985 - 1989 i pełnienie funkcji wiceprzewodniczącego Komisji Nauki i Postępu Technicznego.

Przedstawione tylko nieliczne spośród olbrzymiej ilości funkcji i zadań jakie Mu powierzano wskazują jednoznacznie, że jest obdarzony cechami zjednującymi Przyjaciół i budzącymi zaufanie u ludzi nie tylko z bezpośredniego otoczenia.

Z całokształtu działalności twórczej na podkreślenie zasługują także osiągnięcia w rozwoju kadry naukowej. Wypromował 13 doktorów, z których 11 zostało wyróżnionych. Wielu Jego uczniów posiada dziś stopnie doktora habilitowanego i tytuły naukowe. W uznaniu zasług dla nauki w r. 1991 został wybrany na członka korespondenta PAN.

Od r. 1998 pełni obowiązki wiceprezesa krakowskiego Oddziału PAN. Otrzymał też najwyższą godność akademicką jaką jest tytuł doktora honoris causa w Akademii Rolniczej w Lublinie. Zakończyło się też postępowanie o takie wyróżnienie przez Akademię Rolniczą w Szczecinie. Za całokształt działalności Prof. Michałek został odznaczony Krzyżem Oficerskim i Kawalerskim OOP, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Zasłużony Nauczyciel oraz Komisji Edukacji Narodowej.

Janusz Kolowca

Był trzecim z kolei dziekanem Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa. Funkcję tę pełnił w latach 1981 - 1984 a więc w okresie największych zdarzeń społecznych w środowisku akademickim, będąc wówczas jeszcze na etacie docenta.

Urodził się w r. 1941 w Krakowie. Studia wyższe ukończył na Wydziale Maszyn Górniczo - Hutniczych AGH, w r. 1965 uzyskując dyplom mgr inż. mechanika. Bezpośrednio po studiach podjął pracę zawodową w ówczesnej Katedrze Mechanizacji Rolnictwa na etacie asystenta. Stopień naukowy doktora nauk rolniczych uzyskał w r. 1973 na podstawie pracy nt. "Właściwości mechaniczne ziarna pszenicy". Promotorem pracy był Prof. R. Gąska. Z perspektywy czasu można stwierdzić, że właśnie pracą doktorską J. Kolowcy rozpoczęto w naszym środowisku naukowym nowy i oryginalny kierunek badawczy dotyczący zagadnień agrofizycznych. Dzisiaj jest on już bardzo rozbudowany tworząc znaną krakowską szkołę naukową, którą rozpoczął przed 30-toma laty Prof. R. Gąska. Po doktoracie J. Kolowca kontynuował własny już kierunek i zakończył go rozprawą habilitacyjną. Przewód przeprowadził także na Wydziale Rolniczym w r. 1979 a więc równy rok po śmierci swojego Promotora. Po habilitacji w dalszym ciągu kontynuował badania agrofizyczne zbóż, poszerzając stopniowo ich zakres o nowe zagadnienia, do których włączył współpracowników z Zespołu. Pod Jego bezpośrednim kierunkiem dwóch pracowników wykonało rozprawy doktorskie. Powiększony dorobek naukowy i wypromowanie doktorów umożliwiło Mu drogę do następnego awansu. W roku 1989 uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego.

W ramach realizowanego kierunku badawczego w kierowanym przez Niego Zespole stopniowo dołączali się nowi młodzi pracownicy co spowodowało ciągłe poszerzanie zakresu badań nie tylko pod względem rodzaju materiału biologicznego ale także o nowe i wartościowe parametry fizyczno - mechaniczne, przydatne w hodowli roślin. Do najważniejszych publikacji Prof. Kolowcy należy zaliczyć: "Problemy pomiaru i opisu niektórych cech fizycznych zboża", "Methods of estimating the grain resistance to mechanical damage", "The influence of moisture content on mechanical damage the wheat grain", "Ustalenie terminu zbioru na podstawie niektórych mechanicznych właściwości zboża".

Działalność dydaktyczno - wychowawcza Prof. J. Kolowcy w całości zamyka się w obrębie naszego Wydziału. Wynika to z faktu prowadzenia przedmiotów z tzw. bloku technicznego. Aktualnie prowadzi: Części maszyn i teorię mechanizmów, Fizyczne właściwości materiałów biologicznych i Agrofizykę oraz seminaria dyplomowe na kierowanej przez siebie specjalizacji; Budowa i Diagnostyka Maszyn. W początkach swojej kariery dydaktycznej

prowadził ćwiczenia z Mechanizacji Rolnictwa ze studentami Wydziału Rolniczego. Osiągnięcia organizacyjne Prof. Kolowcy widoczne są przede wszystkim w środowisku Uczelnianym. Tym niemniej w poprzednim okresie czasu tj. od r. 1981 przez trzy kolejne kadencje był członkiem Komitetu Agrofizyki PAN oraz członkiem Rady Naukowej Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie w latach 1981 - 83. Aktualnie pełni funkcję członka Zarządu Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Agrofizycznego.

W ramach Uczelni poza wspomnianą już funkcją dziekana Wydziału, pracował także w kilku Komisjach Senackich i Rektorskich. Dotyczy to okresu od r.1981 - 1991.

W obecnym okresie czasu poza działalnością dydaktyczną do której przywiązuje zawsze dużą wagę, dbając o poziom prowadzonych zajęć, ma także osiągnięcia w kształceniu kadry. Wykonał 7 recenzji w przewodach habilitacyjnych, 5 recenzji rozpraw doktorskich oraz 3 opinie na tytuł naukowy. Często też bierze udział w powoływanych przez Wydział Zespołach dla przygotowania wniosków awansowych. Za osiągnięcia twórcze był wyróżniany nagrodami rektorskimi. Otrzymał też Złoty Krzyż Zasługi.

Roman Krzeszewski

Pomimo stosunkowo krótkiego czasu pracy na Wydziale dokąd przeszedł w r. 1981 z Ośrodka Badawczo - Rozwojowego CEBEA w Krakowie, szybko zaaklimatyzował się w naszym środowisku. Jednym z istotnych czynników zarówno przejścia do pracy na naszym Wydziale jak i dobrego samopoczucia był niewątpliwie powrót do działalności dydaktyczno - wychowawczej, której brakowało Mu w poprzednich miejscach pracy. O akceptacji naszego środowiska najlepiej świadczy fakt, że po trzech latach pracy na Wydziale został zaakceptowany przez studentów i dziekana a następnie wybrany na stanowisko prodziekana. Funkcję tę pełnił przez dwie kolejne kadencje tj. w latach 1984 - 1990. Po zakończeniu funkcji dziekana przez Prof. Michałka, został wybrany na dziekana Wydziału. Urząd ten piastował jednak tylko przez 2 lata tj. do r. 1992, w którym zgodnie z obowiązującą ustawą przeszedł na emeryturę.

Przebieg kariery zawodowej Profesora R. Krzeszewskiego jest w pewnym sensie dowodem na interdyscyplinarny charakter inżynierii rolniczej. Nigdy przedtem nie miał żadnych kontaktów ani z rolnictwem ani też naukami rolniczymi. Urodził się 29.08.1922 r. w Warszawie. Studia wyższe ukończył w r. 1946 na Wydziale Mechanicznym Szkoły Inżynierskiej im. Wawelberga i Rotwanda w Warszawie, gdzie uzyskał dyplom inżyniera mechanika. Dalsze studia kontynuował na Wydziale Hutniczym Akademii Górniczo - Hutniczej w Krakowie uzyskując w r. 1950 dyplom mgr. inż. metalurga ze specjalnością odlewniczą. W czasie studiów magisterskich pracował w Instytucie Odlewnictwa w Krakowie na stanowisku asystenta. W tym okresie zajmował się problemem żeliwa modyfikowanego wykazując w swoich badaniach jego wyższość w stosunku do żeliwa zwykłego. Realizowany temat dostarczał ciągle nowych zadań badawczych i stanowił inspirację do dalszych analiz i studiów. Drugim podjętym problemem badawczym był proces topienia w żeliwiaku wraz z całokształtem towarzyszących mu zjawisk. Wyniki tych badań miały charakter aplikacyjny i zostały wdrożone w licznych zakładach pracy. Ich Autor został uznanym w skali kraju specjalistą z tego zakresu i otrzymał nagrodę Ministra Przemysłu Ciężkiego. Zdobyte doświadczenia torowały Mu dalszy awans w Jego środowisku, gdzie został kierownikiem dużego Zakładu Fizyki Metalu. Z realizowanej problematyki wykonał rozprawę doktorską i uzyskał stopień doktora nauk technicznych na Wydziale Metalurgicznym AGH w r. 1963. W dalszym ciągu kontynuował badania nad procesami spalania koksu w żeliwiaku. Podsumowaniem tych badań była rozprawa habilitacyjna i przeprowadzony przewód na Wydziale Odlewnictwa w r. 1969, w wyniku czego uzyskał stopień naukowy doktora

habilitowanego. Istotnym osiągnięciem Jego prac było wykazanie wyższości żeliwiaków nad piecami elektrycznymi. Dalsze badania dotyczyły problemu jakości produkcji, jej kontroli oraz sterowania jakością. Wynikiem tych prac była pierwsza w języku polskim monografia poświęcona kontroli technicznej w odlewni. W następnym okresie swej działalności, już jako z-ca dyrektora Instytutu d/s naukowych Prof. Krzeszewski opracował i wdrożył technologię wytwarzania wstawek hamulcowych z żeliwa wysokojakościowego o ustabilizowanych własnościach w oparciu o niedeficytowe gatunki surowek. Za wiele wykonanych i wdrożonych innowacji technicznych był wielokrotnie wyróżniany nagrodami ministerialnymi różnych resortów. Utrzymywał też liczne kontakty z wieloma krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Za całokształt osiągnięć naukowych w r. 1973 uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego. Poza działalnością naukowo - badawczą Prof. Krzeszewski pełnił także wiele funkcji w organizacji nauki i techniki. Był redaktorem działowym wydawnictw Instytutu, członkiem Sekcji Teorii Odlewniczych Komitetu Hutnictwa PAN, a także członkiem Komisji Metalurgiczno - Odlewniczej Krakowskiego Oddziału PAN. Po służbowym przeniesieniu do pracy w OBR CEBEA prowadził doradztwo z zakresu materiałów i technologii wytwarzania urządzeń i aparatury. Zebrana wiedza i doświadczenia w swej specjalności z pożytkiem została wykorzystana w działalności naukowej i dydaktycznej po przejściu do pracy na naszym Wydziale. Pierwszym Jego sukcesem był wydany skrypt pt. "Technologia materiałów i obróbka metali". Kierował też kilkoma zadaniami badawczymi w programach węzłowych. Obok funkcji prodziekańskich piastował także stanowisko V- dyrektora Instytutu Napraw i Organizacji Zaplecza Technicznego a w końcowym okresie jego dyrektora. Efektem działalności dydaktycznej to wyszkolenie wielu magistrów w swojej specjalności zawodowej a ponadto promotorstwo dwóch przewodów doktorskich, których zakończenie odbyło się na naszym Wydziale. Tuż przed zakończeniem swojej działalności zawodowej w uznaniu całokształtu osiągnięć twórczych został powołany na stanowisko profesora zwyczajnego. W pamięci pracowników i studentów pozostanie jako człowiek całym sercem oddany kształceniu i wychowywaniu młodzieży. Za całokształt działalności twórczej otrzymał: Krzyż Kawalerski OOP, Złoty Krzyż Zasługi i Medal Edukacji Narodowej.

Józef Kowalski

Jest aktualnie urzędującym dziekanem, od r. 1999 a więc dobiega końca pierwsza kadencja. Poprzednio pełnił przez dwie kadencje funkcje prodziekana. Należy do pokolenia, które zaczynało swoją karierę w dawnej, małej Katedrze Mechanizacji Rolnictwa działającej w strukturze Wydziału Rolniczego.

Urodził się w 1942 r. w Czańcu k/Kęt a więc na ziemi krakowskiej, choć dzisiaj to już Śląsk. Studia wyższe ukończył w r. 1965 na Wydziale Rolniczym ówczesnej Wyższej Szkoły Rolniczej w Krakowie. Bezpośrednio po studiach podjął pracę zawodową w Katedrze Mechanizacji Rolnictwa. Pracując ciągle w tej samej jednostce organizacyjnej, w której zmieniały się jedynie nazwy, w wyniku stałych reorganizacji Uczelni. Stopień naukowy doktora nauk rolniczych uzyskał w r. 1972 na Wydziale Rolniczym a Jego promotorem był wówczas jeszcze docent R. Gąska. Problematyka rozprawy doktorskiej dotyczyła zagadnień technicznych a konkretnie przydatności podnośników hydraulicznych ciągników do pracy z pługami. Po doktoracie nastąpiła zmiana zainteresowań naukowych co było konsekwencją profilu Katedry i dostosowania się do najważniejszych problemów ówczesnego rolnictwa, zwłaszcza Regionu Małopolski. Mogło to mieć niewątpliwy wpływ na dalszy Jego awans naukowy, bowiem stopień naukowy doktora habilitowanego uzyskał dopiero w 1991 r. Przewód habilitacyjny przeprowadził na Wydziale Techniki Rolniczej Akademii Rolniczej w Lublinie. Poza zmianą profilu naukowego na opóźnienie habilitacji większy wpływ wywarły raczej uwarunkowania osobiste i specyficzna atmosfera środowiska naukowego lat 80-tych, gdzie więcej uwagi poświęcano walce z habilitacją aniżeli jej wykonywaniu. W przypadku jeszcze wtedy doktora Kowalskiego było to o tyle przekorne, że nigdy nie zwalniał tempa prac i był bardzo aktywnym w zakresie upowszechniania własnych wyników badań. Cała Jego działalność przed i po habilitacji dotyczyła następujących kierunków badawczych:

- programowanie mechanizacji w mikro i makroskali,
- energochłonność produkcji rolniczej, ze szczególnym uwzględnieniem sektora prywatnego,
- modelowanie mechanizacji dla wielkostadnych ferm produkcji zwierzęcej,
- algorytmizacja projektowania zestawów maszynowych dla różnych typów gospodarstw i działów produkcyjnych,
- badania efektywności mechanizacji rolnictwa.

W ostatnim okresie swej działalności skupił się głównie na problemach efektywności postępu naukowo - technicznego w rolnictwie. Do prowadzonych przez Siebie badań włączał stale młodych pracowników naukowych. Pod Jego naukowym kierunkiem dwóch pracowników Katedry wykonało rozprawy doktorskie. Własny, bogaty dorobek jak i osiągnięcia w kształceniu kadry otworzyły Mu drogę awansu do tytułu naukowego profesora. Nominację otrzymał w r. 1997. Uzyskany awans nie tylko nie osłabił Jego aktywności naukowej, wręcz odwrotnie stale poszukuje nowych i ważnych problemów nie tylko od strony poznawczej, ale także a może przede wszystkim wynikających z potrzeb aplikacyjnych restrukturyzowanego polskiego rolnictwa. Uhonorowaniem tych poszukiwań jest obszerna, zespołowa monografia nt. "Uwarunkowania technicznej rekonstrukcji rolnictwa". Zawiera ona oryginalne koncepcje metodyczne dotyczące określenia postępu naukowo - technicznego, ale także empirycznie zweryfikowane wyniki badań o dużej przydatności praktycznej. Można stwierdzić, że w Swojej specjalności naukowej ma on ugruntowany autorytet w skali kraju. Świadczą o tym liczne recenzje w przewodach doktorskich, habilitacyjnych i postępowaniu na tytuł naukowy. Bardzo silną stroną w pracy zawodowej Prof. J. Kowalskiego jest działalność dydaktyczno - wychowawcza i to od samego początku pracy jeszcze na etacie asystenta. Pomijając w tym miejscu szczegółowe wyliczanie rodzaju i ilości prowadzonych zajęć dydaktycznych, należy przede wszystkim podkreślić pełne zaangażowanie w stały proces modernizacji planów i programów studiów. Zebrane doświadczenia z własnego "podwórka" zostały dostrzeżone i wykorzystane w skali kraju, gdzie przez długi okres czasu pełnił funkcję sekretarza Zespołu Naukowo - Dydaktycznego ds. Mechanizacji Rolnictwa przy Ministrze Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Długa jest wyliczanka wszystkich funkcji o charakterze dydaktyczno - wychowawczym począwszy od opiekuna grup, lat studenckich, poprzez studencki ruch naukowy, różne Komisje Wydziałowe i Senackie a skończywszy na funkcji prodziekana Wydziału ds. studenckich. Szczególną jednak rolę zawsze przywiązywał do rekrutacji kandydatów na studia na naszym Wydziale. Z całym przekonaniem można stwierdzić, że ta strona Jego działalności twórczej należy do najsilniejszych i to nie tylko we własnym środowisku ale i w skali kraju.

Część pełnionych funkcji o charakterze dydaktyczno - wychowawczym jest ściśle powiązana z działalnością organizacyjną. I pod tym względem posiada poważne osiągnięcia, dające Mu uznanie i duży autorytet w kraju. Jest zaangażowany w działalności korporacyjnej PAN, pełniąc od wielu lat funkcję członka Komitetu Techniki Rolniczej, oraz Sekcji Karpackiej Komitetu Zagospodarowania Ziemi Górskich. Był założycielem Polskiego Towarzystwa Inżynierii Rolniczej, gdzie aktualnie pełni funkcje sekretarza Zarządu Głównego. Od szeregu

lat jest współorganizatorem krajowych i międzynarodowych konferencji, sympozjów i seminariów naukowych. Za całokształt osiągnięć twórczych był wielokrotnie nagradzany i wyróżniany. Otrzymał m.in. Krzyż Kawalerski OOP oraz Złoty Krzyż Zasługi i Medal Edukacji Narodowej.

2.6 Sylwetki rektorów z naszego Wydziału

W ciągu 30 - lat trwania kierunku studiów z Mechanizacji Rolnictwa i 25 - lat istnienia Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa Uczelnią krakowską kierowało 7 rektorów. Byli to kolejno:

1. Prof. dr hab. Tadeusz Wojtaszek w latach 1971 - 1981
2. Prof. dr hab. Tomasz Janowski 1981 - 1984
3. Prof. dr hab. Piotr Zalewski 1984 - 1985 i 1989 - 1990
4. Prof. dr hab. Władysław Bala 1985 - 1989
5. Prof. dr hab. Barbara Skucińska 1990 - 1993
6. Prof. dr hab. Kazimierz Kosiniak - Kamysz 1993 - 1999
7. Prof. dr hab. Zbigniew Ślipek 1999 - nadal

Zatem spośród 7-miu rektorów aż trzech wywodzi się z naszego, prawie najmłodszego Wydziału.

Sylwetki "naszych" Rektorów zostaną przedstawione w sensie dokonań w czasie sprawowania władzy ale od strony ich osiągnięć twórczych jako nauczycieli akademickich. Nie jest bowiem celem tego opracowania dokonywanie indywidualnych ocen. Być może przyjdzie na to kiedyś czas, ale z pewnością nie przy okazji jubileuszy wydziałowych ale ogólnouczelnianych.

Prof. dr hab. inż. Piotr Zalewski

Był pierwszym przedstawicielem naszego Wydziału a w ogóle pierwszym mechanizatorem, który został wybrany na rektora Akademii Rolniczej w Krakowie. Wcześniej, tj. w latach 1981 - 1984 pełnił funkcję prorektora ds. nauki. Na stanowisko rektora Uczelni został wybrany bezpośrednio po zakończeniu kadencji na stanowisku prorektora tj. w r. 1984. Funkcję tę pełnił przez połowę kadencji, po czym zrezygnował nie przyjmując warunków narzuconych Mu przez ministra nadzorującego szkolnictwo wyższe. Ponownie został wybrany rektorem Akademii w r. 1989 na dokończenie kadencji po odejściu na emeryturę Profesora Bali. Ten drugi okres był szczególnie doniosły w życiu całej naszej Uczelni bowiem w r. 1990 obchodzono bardzo uroczyste jubileusz 100-lecia studiów rolniczych w Krakowie. Wymagał więc od władz Uczelni ogromnego wysiłku organizacyjnego. Zakończył się jednak pełnym i to nie tylko krajowym sukcesem w czym nie mała zasługa urzędującego wówczas rektora Zalewskiego. Należy to podkreślić uwzględniając fakt, że kariera naukowa Prof. Piotra Zalewskiego do momentu wyboru na funkcję prorektora przebiegała w całkowitej koncentracji na podstawowych zadaniach nauczyciela akademickiego tj. działalności naukowo - badawczej i dydaktyczno - wychowawczej. Przez krótki czas pełnił tylko funkcję wicedyrektora Instytutu. Przebieg Jego drogi życiowej i kariery naukowej można określić jako połączenie talentu z sumiennością i pracowitością co owocowało w szybkie pokonywanie kolejnych szczebli drabiny hierarchicznej w nauce.

Urodził się 28.09.1935 r. w Warszawie. Okres wojenny rzucił Go do Krakowa, gdzie podjął studia na Wydziale Rolniczym Wyższej Szkoły Rolniczej. Ukończył je w r. 1957 uzyskując dyplom mgr inż. nauk agrotechnicznych.

Po stażu produkcyjnym w RZD Okocim podjął pracę naukową w Katedrze Mechanizacji Rolnictwa u Prof. Michała Wójcickiego. Pod Jego kierunkiem wykonał i obronił pracę doktorską w r. 1964 uzyskując stopień naukowy doktora nauk rolniczych. Co ciekawe, zwłaszcza na tle obecnej Jego specjalności, że problemem rozprawy doktorskiej był postęp mechanizacji prac polowych w gospodarstwach wielkoobszarowych. Po doktoracie zmienił jednak profil naukowy, na co niewątpliwie wpływ miał staż naukowy w Anglii (NCAE Silsoe) w roku 1966/67, gdzie zapoznał się i włączył w badania ergonomiczne maszyn rolniczych. Habilitował się w r. 1973, właśnie z problematyki ergonomicznej uzyskując na Wydziale Rolniczym stopień naukowy doktora habilitowanego. Jego kierunek badawczy jest właściwie kontynuowany do chwili obecnej.

Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego uzyskał w r. 1983. W międzyczasie odbył kilka staży naukowych zagranicznych w RFN i Holandii. Obok problematyki ergonomicznej drugim równoległym kierunkiem Jego zainteresowań są zagadnienia eksploatacji maszyn rolniczych. Umiejętnie łączy działalność naukowo - badawczą z dydaktyczną - wychowawczą, prowadząc na Wydziale dwa główne przedmioty: Użytkowanie maszyn rolniczych oraz Ergonomię. Z problematyki tej ostatniej napisał wspólnie z W. Pleszczyńskim oryginalny podręcznik dla studentów pt. "Ergonomia dla mechanizatorów rolnictwa" wydany przez PWRiL w r. 1979 i wznowiony w 1985 r.

Do najważniejszych Jego osiągnięć naukowych o zasięgu międzynarodowym należy zaliczyć:

- badania ergonomicznych rozwiązań sadzarek i maszyn do zbioru ziemniaków oraz linii technologicznych do obróbki pozbiorowej ziemniaków,
- badania stanowisk pracy na kombajnach rolniczych,
- badania mikroklimatu w kabinach maszyn i pojazdów rolniczych,
- bezpieczeństwo eksploatacji ciągników na zbożach.

W zakresie swoich specjalności Prof. P. Zalewski wypromował siedmiu doktorów, z których trzech posiada od dawna stopień naukowy dr habilitowanego i są bliskimi kandydatami do uzyskania tytułów naukowych profesora.

Poza działalnością naukowo - badawczą i dydaktyczną - wychowawczą Prof. P. Zalewski jest od wielu lat aktywnym w działalności organizacyjnej; na Wydziale, Uczelni i poza jej granicami. O funkcjach kierowniczych w Uczelni była już mowa na wstępie, ale należy dodać, że jest jednym z najstarszych stażem członków Senatu Uczelni, kierując w przeszłości Senacką Komisją Nauki a obecnie Komisją Rozwoju.

Poza Uczelnią przez kilka lat pracował w Sekcji Rolniczej Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego. Pracował też w Radzie Ochrony Pracy przy Sejmie RP. Obecnie kieruje Zespołem ds. akredytacji studiów z zakresu techniki rolniczej. Jest także od wielu kadencji członkiem Komitetu Techniki Rolniczej PAN, pełniąc w obecnej kadencji funkcję przewodniczącego Zespołu Filmu Naukowego i członka Prezydium Komitetu.

Za działalność twórczą był wielokrotnie wyróżniany nagrodami ministra nadzorującego szkolnictwo wyższe.

Z odznaczeń państwowych otrzymał Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

Prof. dr hab. inż. Władysław Bała

Po złożonej przez rektora Piotra Zalewskiego w r. 1985 a więc w środku kadencji rezygnacji, minister nadzorujący pion szkolnictwa wyższego powołał na wakujące stanowisko rektora Akademii Rolniczej w Krakowie prof. dr hab. inż. Władysława Bałę - także spośród profesorów Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa. Po dokończeniu kadencji, Prof. Bała został tym razem wybranym na stanowisko rektora, które sprawował przez dwa lata tj. do r. 1989 a więc momentu przejścia na emeryturę. Tym razem dokończył Jego kadencję poprzednik czyli Prof. Piotr Zalewski. Tak to w burzliwych 80-tych latach Wydział nasz odegrał kluczową rolę w kierowaniu Uczelnią, mając kadry na każde zamówienie. Trzeba jednak przyznać, że w momencie obejmowania funkcji rektora przez Prof. W. Bałę bynajmniej nie był On Postacią nową i nieoczekiwaną. Wcześniej, jeszcze w latach 70-tych Prof. W. Bała pełnił funkcję prorektora przy Rektorze Wojtaszku, a po jej zakończeniu w latach 1975 - 1977 piastował stanowisko dziekana na Wydziale Melioracji Wodnych z Oddziałem Geodezji. Na tym samym Wydziale zorganizował od podstaw Katedrę Mechanizacji i Organizacji Robót Wodno - Melioracyjnych. Na bazie tej Katedry z chwilą powołania nowego Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa utworzony został Instytut Napraw i Organizacji Zaplecza Technicznego, jako druga jednostka tego Wydziału a jego dyrektorem został właśnie Prof. W. Bała. Tak więc w momencie powołania Go na stanowisko rektora Uczelni miał bogaty staż na funkcjach kierowniczych, poprzedzony dodatkowo różnymi stanowiskami poza nauką, zanim przeszedł do pracy w naszej Uczelni. Cała Jego droga życiowa była niezwykle skomplikowana, tak zresztą jak i Jego rówieśników z wojennego pokolenia Kolumbów polskich. Urodził się 13.07.1919 r. w Krakowie. Studia wyższe rozpoczął na Wydziale Mechanicznym Politechniki Warszawskiej w r. 1937. Potem nastąpiła przerwa wojenna i zamiana pióra na karabin do walki z okupantem. Walczył w szeregach ZWZ Armii Krajowej, brał udział w Powstaniu Warszawskim pod pseudonimem "Gozdawa".

Po zakończeniu wojny kontynuował studia już w Krakowie na Wydziale Komunikacji Akademii Górniczej. W r. 1949 uzyskał tytuł zawodowy magistra inżyniera mechanika. W trakcie studiów i po ich ukończeniu pracował w różnych zakładach i instytucjach, pełniąc różnorodne funkcje począwszy od technika w Wydziale Technicznym Miasta St. Warszawy, poprzez Zakłady Tytoniowe i Wytwórnię Sprzętu Zootechnicznego w Krakowie. Od r. 1956 podjął pracę w Zakładzie Instalacji Sanitarnych Politechniki Krakowskiej. Po trzech latach

pracy przechodzi do Wyższej Szkoły Rolniczej na stanowisko st. wykładowcy w Katedrze Melioracji Wodnych.

Przewód doktorski przeprowadził na Wydziale Budownictwa Lądowego Politechniki Krakowskiej w r. 1964 uzyskując stopień naukowy doktora nauk technicznych.

Przewód habilitacyjny przeprowadził na Wydziale Rolniczym Akademii Rolniczej w Lublinie na podstawie pracy pt. "Optymalizacja aparatu obsługi technicznej maszyn melioracyjnych". Podjęty w pracy habilitacyjnej problem stał się Jego zasadniczym profilem naukowym, który kontynuował po przejściu do pracy na Wydział Techniki i Energetyki Rolnictwa. Był on stopniowo poszerzany o zagadnienia napraw, regeneracji oraz niezawodności urządzeń technicznych w całym zapleczu rolnictwa. Pod kierunkiem Prof. Bali z Jego specjalności 10 osób wykonało rozprawę doktorską. Był też opiekunem w rozprawach habilitacyjnych. Jego uczniowie uzyskali już tytuły profesorskie, stale poszerzając zakres podjętego w latach 60-tych problemu. Można więc z całym przekonaniem stwierdzić, że Prof. Władysław Bala podjął i rozwinął dzieło tworzenia krakowskiej szkoły z zakresu napraw i organizacji zaplecza technicznego w rolnictwie. Trzeba do tego przypomnieć, że istniejące wówczas zaplecze w rolnictwie zdecydowanie górowało nad zapleczem motoryzacji; pomimo, że samochodów osobowych i dostawczych było nieporównywalnie więcej. Powracając do tamtych czasów należy przypomnieć, że wiele zajęć seminaryjnych z naszymi magistrantami odbywaliśmy w terenie właśnie w siedzibach Państwowych Ośrodków Maszynowych, przy wydatnej pomocy kadry tych przedsiębiorstw. Zresztą w zdecydowanej większości byli to nasi absolwenci. Co dziś zostało z tamtych lat? Albo puste niszczące mury albo przy sprycie kierownictwa przeprofilowane manufaktury, działające już nie na rzecz polskiego rolnictwa. Zrobiona refleksja ma przypomnieć współczesnym, że nie wszystko w przeszłości było złe i nie wszystko teraźniejsze jest najlepsze. Gdyby tak z dwóch systemów wybrać tylko pozytywne to być może stworzylibyśmy prawdziwy raj na ziemi, ale wówczas byłoby jeszcze trudniej umierać, a i zabrakłoby problemów badawczych do rozwiązywania.

Powracając do Postaci Rektora Bali, to stanowi On klasyczny model Człowieka na wzór Don Kichota. Zapewne nie tak w warszawskich kanałach w czasie Powstania wyobrażał sobie Polskę XXI wieku. Pomimo wszystkich rozczarowań trzeba sobie zawsze postawić pytanie; czy ja zrobiłem do końca wszystko co leżało w moich talentach i możliwościach? Profesor Bala wymagał od wszystkich wiele i był bezkompromisowy w ocenie. Stosował jednak równą miarę, wymagając przede wszystkim od siebie. Zawsze był tytanem pracy i tworzył dużo wartościowych dzieł. Wśród całego poważnego dorobku naukowego jest aż 8

podręczników. Z ważniejszych rozpraw należy wymienić: "Einfluss der Bodenart und - feuchtigkeit auf die Grösse des Grabenpflugwiderstandes" (1966), "Optymalizacja aparatu obsługi technicznej maszyn melioracyjnych", "Badanie wskaźników niezawodnościowych melioracyjnych agregatów pompowych", "O usługi techniczne dla gospodarstw chłopskich". Nie sposób zresztą wymienić tytuły nawet najważniejszych. Na Jego podręcznikach i skryptach uczą się dalej nasi studenci a pracownicy znajdują pomysły na własny rozwój naukowy. Poza działalnością naukową, dydaktyczną i organizacyjną Prof. Bala był i nadal pozostaje aktywnym uczestnikiem krajowego ruchu naukowego i naukowo - technicznego. Jest honorowym członkiem Komitetu Techniki Rolniczej PAN, będąc od początku jego założenia. Aktywnie działał w Komitetach Melioracji PAN i Eksploatacji Majątku Trwałego. Pełnił wiele kierowniczych funkcji w strukturach Naczelnej Organizacji Technicznej, szefuje ZG Polskiego Towarzystwa Melioracyjnego. Przez wiele lat był redaktorem Zeszytów Naukowych AR w Krakowie. Wyjątkowo długa jest lista Jego wyróżnień, nagród i odznaczeń.

Posiada Krzyż Komandorski z Gwiazdą, Oficerski i Kawalerski. Jest "Zasłużonym Nauczyciele PRL" ma też Medal Komisji Edukacji Narodowej. Dla Niego chyba najważniejsze są odznaczenia za walkę. Posiada: Krzyż Armii Krajowej, Krzyż Walecznych, Brązowy Krzyż Zasługi z Mieczami, Warszawski Krzyż Powstańczy, Krzyż Partyzancki, Medal Zwycięstwa i Wolności. Lista jest zbyt długa aby ją do końca wymieniać.

Dwa lata temu uzyskał najwyższe odznaczenie jakim dysponuje Wydział V PAN - Medal Michała Oczapowskiego.

Prof. dr hab. inż. Zbigniew Ślipek

Po 9-letniej przerwie z powrotem na tron rektorski Uczelni powrócił przedstawiciel naszego Wydziału. W ostatnich wyborach w r. 1999 rektorem Akademii został Prof. dr hab. inż. Zbigniew Ślipek. Poprzednio przez 7 lat kierował jako dziekan Wydziałem Techniki i Energetyki Rolnictwa.

Prof. dr hab. Zbigniew Ślipek urodził się 19 listopada 1948 r. w Nowym Sączu. Studia wyższe ukończył na Wydziale Rolniczym Wyższej Szkoły Rolniczej w Krakowie w roku 1972. W tym też roku został zatrudniony w Instytucie Mechanizacji i Energetyki Rolnictwa Akademii Rolniczej w Krakowie.

Stopień doktora nauk rolniczych w zakresie mechanizacji rolnictwa uzyskał w roku 1975 na Wydziale Rolniczym AR w Krakowie na podstawie pracy "Badanie sił wiążących ziarno w kłosie u niektórych odmian pszenicy".

Stopień naukowy doktora habilitowanego nauk rolniczych w zakresie agrotechniki - agrofizyki nadała Mu Rada Wydziału Rolniczego Akademii Rolniczej w Krakowie w roku 1988 na podstawie pracy: "Ocena właściwości fizycznych pszenicy dla potrzeb zbioru kombajnowego".

Nominację profesorską uzyskał w roku 1994.

Obecnie jest kierownikiem Katedry Podstaw Budowy Maszyn na Wydziale Techniki i Energetyki Rolnictwa.

Prof. dr hab. Zbigniew Ślipek pełnił i pełni funkcje w administracji akademickiej AR w Krakowie:

- w latach 1991-92 był prodziekanem Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa,
- w latach 1992-99 był dziekanem Wydziału Techniki i Energetyki Rolnictwa,
- od 1999 r. pełni funkcję rektora naszej Uczelni.

Zainteresowania naukowe Prof. Ślipka dotyczą następujących kierunków:

- agrofizyka,
- podstawy projektowania systemów technicznych,
- ocena tendencji rozwojowych w konstrukcji maszyn rolniczych,
- modelowanie matematyczne procesów.

Za główny kierunek badawczy, reprezentowany w działalności naukowej Prof. Ślipka należy uznać agrofizykę, w ramach której zajmuje się badaniami właściwości mechanicznych roślin.

Kierunek ten z pożytkiem kontynuuje po Prof. Gąsce. Można uważać, że ważnym Jego osiągnięciem i wkładem w rozwój agrofizyki było wykazanie i określenie związków między właściwościami mechanicznymi materiału roślinnego a przebiegiem procesów realizowanych na skalę techniczną. Szczególnie interesujące okazały się wyniki badań prowadzone w warunkach obciążeń dynamicznych oraz rozpoczęte ostatnio próby wielokrotnych obciążeń ziarna. Warunki takich obciążeń są najbardziej zbliżone do warunków panujących w maszynach do zbioru, separacji oraz w układach transportujących.

Należy zaznaczyć, że badania te wskazują na występowanie tzw. "zmęczenia mechanicznego" ziarna zbóż na skutek nakładania się wielokrotnych obciążeń podczas procesów obróbki mechanicznej.

W 1996 r. zorganizował Zespół zajmujący się badaniem procesu tarcia materiałów roślinnych. Niewątpliwym osiągnięciem z tego zakresu jest potwierdzenie stawianych przez innych badaczy hipotez udziału składowych o różnym charakterze oddziaływań w wypadkowym procesie tarcia.

Do ważniejszych Jego osiągnięć w zakresie modelowania matematycznego procesów zaliczyć należy badania nad:

- modelowaniem procesu wymiany ciepła i masy w podłożu ogrodnictwym ogrzewanym ciepłym powietrzem,
- optymalizacją procesu ogrzewania podłoża ogrodnictwego,
- modelowaniem procesu tarcia zewnętrznego materiałów roślinnych, w tym opracowanie modelu dynamicznego procesu,
- modelowaniem procesu zmian temperatury i drgań łożysk tocznych w maszynie rolniczej.

Za działalność naukową był wyróżniany dwoma zespołowymi nagrodami Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, oraz wielokrotnie nagrodami rektora Akademii Rolniczej w Krakowie.

Drugi kierunek badań dotyczy metodologii projektowania systemów technicznych. W szczególności obejmuje takie zagadnienia jak analiza założeń i kryteriów konstrukcyjnych dla maszyn rolniczych oraz nowe metody projektowania, uwzględniające wielowariantowe rozwiązania problemów projektowych. Rezultaty tych badań wykorzystuje na bieżąco w dydaktyce.

Za najważniejsze osiągnięcia w tym zakresie można uznać udoskonalenie metod prognozowania ze względu na zwiększenie dokładności prognoz krótkoterminowych w technice rolniczej.

Wyniki badań z zakresu agrofizyki przedstawia wielokrotnie na konferencjach międzynarodowych. Dwie prace zostały ponadto zamieszczone w książce wydanej przez Hemisphere Publishing Corporation.

Należy także zaznaczyć, że prace Prof. Z. Ślipka publikowane są w czasopismach naukowych o dużym obiegu, takich jak: Journal of Agric. Eng. Res., International Agrophysics, ARAE, Wydawnictwa PAN.

Bogata jest działalność dydaktyczno - wychowawcza Prof. Ślipka. Pracuje na naszym Wydziale od początku istnienia kierunku "Mechanizacja Rolnictwa", a później "Technika Rolnicza i Leśna", a więc od 1972 r. Od początku zatrudnienia związany był z prowadzeniem przedmiotów obejmujących budowę maszyn rolniczych: "Części maszyn i teoria mechanizmów", "Maszyny rolnicze" oraz "Konstrukcja maszyn rolniczych".

Ten ostatni prowadził od początku jako wykładowca i organizator przedmiotu i zajęć. Dzięki Jego dużemu zaangażowaniu przedmiot ten prowadzony jest na bardzo wysokim poziomie.

Prowadzi także nowe przedmioty wynikłe ze zmian w planach studiów. Są to: "Podstawy projektowania systemów technicznych", "Praca przejściowa - konstrukcyjna" oraz "Grafika komputerowa". Poziom prowadzenia zajęć z tych przedmiotów jest również bardzo wysoki. Na podkreślenie zasługuje tutaj obudowa dydaktyczna w postaci nowocześnie wyposażonej Pracowni Grafiki Komputerowej. Jest to pracownia wzorcowa, której nie powstydzilyby się inne ośrodki dydaktyczne.

W celu ułatwienia słuchaczom studiowania przedmiotu "Podstawy projektowania systemów technicznych" opracował i wydał wraz z Zespołem skrypt, który zyskał pozytywne opinie zarówno recenzentów, jak i czytelników. Należy zaznaczyć że przedmiot "Projektowanie systemów technicznych" w treści prowadzonej przez Niego jest porównywalny z wymaganiami programowymi uczelni zagranicznych oraz standardami FEANI.

Prof. Z. Ślipek prowadzi szeroką działalność popularyzatorską z zakresu reprezentowanej przez Niego dyscypliny. Jego kontakty z praktyką rolniczą są powszechnie znane w rejonie oddziaływania naszej Uczelni.

W Zespole a później Katedrze Podstaw Budowy Maszyn był i jest "motorem" poczynań młodych asystentów w zakresie badań naukowych. Jest konsultantem i organizatorem badań z zakresu agrofizyki na Wydziale Techniki i Energetyki Rolnictwa. Ma też istotny wkład w rozwój młodej kadry naukowej. Wypromował dwóch doktorów w swojej specjalności oraz był opiekunem wykonanej w Katedrze rozprawy habilitacyjnej.

Prof. Ślipek w trakcie pracy na Wydziale Techniki i Energetyki Rolnictwa pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji organizacyjnych, wśród których na wyróżnienie zasługują:

- przedstawicielstwo Rady Wydziału do Senatu Uczelni - przez 2 kadencje,
- pełnienie obowiązków przewodniczącego Senackiej Komisji ds. Dydaktycznych oraz członkostwo w Senackiej Komisji Statutowej,
- czynny udział w pracach komisji ds. reformowania nauczania na Wydziale,
- czynny udział w pracach Komitetu Organizacyjnego Ogólnopolskiego Sympozjum Naukowego zorganizowanego w czerwcu 1993 r. z okazji 20-lecia studiów mechanizacyjnych w AR Kraków - co zostało bardzo wysoko ocenione przez uczestników.

Najlepszym wyznacznikiem Jego uzdolnień organizacyjnych było powierzenie Mu funkcji dziekana Wydziału przez dwie kolejne kadencje a po ich zakończeniu wybór na najwyższe stanowisko w Uczelni tj. Rektora. Funkcję tę z pożytkiem dla całej społeczności akademickiej pełni do chwili obecnej. Mimo dużego obciążenia na własnej Uczelni...

Wykazuje równocześnie bardzo dużą aktywność w krajowych i międzynarodowych organizacjach naukowych. Tutaj między innymi wymienić należy:

- wybór do Rady Naukowej Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie (kadencje 1993-96, 1999-2002);
- powołanie (od 1993r.) na członka grupy studyjnej Nr 43 Internacional Association for Cereal Science and Technology ICC;
- członkostwo z wyboru w Komitecie Agrofizyki PAN (kadencje 1993-95 oraz 1996-98);
- członkostwo z wyboru w Komitecie Techniki Rolniczej PAN (kadencja 1996-98).

Prof. Z. Ślipek jest również członkiem Polskiego Towarzystwa Agrofizycznego i Polskiego Towarzystwa Inżynierii Rolniczej.

Za wniesiony wkład pracy został wyróżniony Złotym Krzyżem Zasługi i innymi odznaczeniami resortowymi i regionalnymi.

2.7 Doktorzy honoris causa naszego Wydziału

W stosunkowo krótkiej historii Wydziału z naszej inicjatywy najwyższą godność akademicką w postaci zaszczytnego tytułu doktora honoris causa uzyskało trzech Profesorów. Trzeba jednak przyznać, że uprawnienia do wysuwania kandydatów do tej godności uzyskuje się z chwilą spełnienia wymogów przeprowadzenia przewodów habilitacyjnych co oznacza pełnię praw akademickich. Takie prawa Wydział nasz uzyskał w r. 1991 a więc zaledwie 11 lat temu.

Naszymi doktorami honoris causa są:

- Prof. dr hab. inż. Janusz Haman - czł. rzecz. PAN,
- Prof. dr hab. inż. Stanisław Pabis,
- Prof. dr hab. inż. Saturnin Zawadzki - czł. rzecz. PAN.

Pierwszy z wymienionych Profesorów tj. Janusz Haman otrzymał tytuł dr h.c. w r. 1990 w trakcie wielkiego jubileuszu Uczelni tj. obchodzenia 100 lat studiów rolniczych w Krakowie. Wprawdzie inicjatywa wyszła z naszej Rady ale oficjalnie została zgłoszona przez Wydział Rolniczy, bowiem nie mieliśmy wówczas odpowiednich uprawnień. Pamiętamy jednak władzom Wydziału Rolniczego o poparciu naszego wniosku i pozostajemy ze szczerą wdzięcznością, równocześnie przypominając, że funkcję dziekana pełnił wówczas Ś.P. Prof. dr hab. Jan Filipek. Dziękujemy Ci za to Profesorze.

Prof. dr hab. Janusz Haman

Przedstawiona sylwetka Prof. J. Hamana jest zaczerpnięta z laudacji wygłoszonej w trakcie uroczystości wręczania dyplomu. Stąd stosowane nieco odmienne zwroty.

Rok 1990 przeszedł do historii krakowskiej Akademii Rolniczej jako jubileuszowy, wyznaczający setną rocznicę studiów rolniczych w środowisku krakowskim. W trakcie uroczystego jubileuszu dwóch wybitnych uczonych otrzymało jej najwyższe odznaczenie, jakim jest godność doktora honoris causa. Jednym z nich był Prof. dr hab. Janusz Haman - niekwestionowany lider mechanizacji rolnictwa w Polsce, Człowiek o powszechnie uznanym autorytecie w nauce światowej.

Miałem zaszczyt i przyjemność występować w roli promotora tego przewodu, stąd też poczuwam się do miłego obowiązku przybliżyć tę Postać szerszemu kręgowi czytelników, ukazując w szczególności Jego zasługi dla środowiska krakowskiej Uczelni. Niewątpliwie charakterystyka Jego osoby w moim wykonaniu obciążona będzie silnym ładunkiem emocjonalnym, albowiem przechodziłem rozmaite etapy uczuciowe w trakcie naszej prawie 30-letniej znajomości, od poczucia strachu i lęku przed wielkim i znanym mi tylko z literatury naukowcem, poprzez liczne dyskusje i spory naukowe w trakcie oceniania mojego dorobku naukowego przy kolejnych awansach a skończywszy na poczuciu dumy z uzyskanej przyjaźni tego wspańskiego Człowieka.

Niewiele jest osób z naszego, mechanizacyjnego grona naukowców, którzy wnieśli tak istotny wkład w pomnożenie dorobku naukowego tej dyscypliny by stać się już za życia prawdziwą legendą. Prof. Haman został po raz pierwszy spośród mechanizatorów w Polsce uhonorowany 3 razy godnością doktora honoris causa, najpierw przez Akademię Rolniczą w Lublinie w styczniu 1990 r., następnie w czerwcu 1990 r. przez Krakowską Uczelnię, wreszcie w październiku 1994 r. przez Akademię Rolniczą we Wrocławiu.

Droga do tej sławy nie była jednak usłana różami, a zaszczyty nie przychodziły na zasadzie taniego poklasku i umizgiwania się władzy. Naczelną Jego dewizą życiową jest systematyczna praca, która w połączeniu z wybitnym uzdolnieniem i wewnętrzną dyscypliną musiała zaowocować plonem obfitym i społecznie tak przydatnym. Haman jak mało kto umie pracować z ludźmi i pomnażać dorobek poprzez ludzi ukazując im zawsze szansę ich własnego rozwoju w połączeniu z dobrem ogólnym. Nikt jednak wielkim się nie rodzi i nawet najwybitniejszy talent wymaga systematycznej i mozolnej pracy nad sobą. Prześledźmy po

krótko Jego drogę życiową, weźmy z niej przykład w dążeniu do osiągnięcia rzeczy wielkich i społecznie użytecznych.

Prof. Janusz Haman urodził się 29.06.1923 r. w Wiesbaden . Jest absolwentem Wydziału Mechanicznego AGH, który ukończył w r. 1949. W tym samym roku rozpoczął pracę naukową w Katedrze Obróbki Skrawaniem tejże Uczelni. Rok później przenosi się do pracy do Katedry Maszynoznawstwa Rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego (obecnie Akademii Rolniczej w Krakowie). Od tego właśnie momentu rozpoczyna się Jego związek z naszą Uczelnią, choć w tamtym czasie był to tylko Wydział Rolniczy na Uniwersytecie Jagiellońskim. Jest to równocześnie pierwszy kontakt z rolnictwem, który uzmysławia Mu własne słabości na tle ogromu dotąd nieznannej wiedzy rolniczej. Nie znosi tego kompleksu i dla jego zabicia podejmuje studia na Wydziale Rolniczym, w czasie których pełni normalne obowiązki nauczyciela akademickiego, wykazując się wybitnymi zdolnościami nie tylko w pracy naukowej i dydaktyczno - wychowawczej ale także organizacyjnej. Właśnie te uzdolnienia spowodowały, iż po skończeniu studiów rolniczych w r. 1953 zostaje służbowo przeniesiony do Katedry Mechanizacji Rolnictwa UMCS w Lublinie, gdzie obejmuje kierownictwo tej jednostki.

Nie traci jednak kontaktu z Uczelnią Krakowską. Ściśle współpracuje z prof. Michałem Wójcickim i właśnie pod jego kierunkiem naukowym wykonuje rozprawę doktorską, uzyskując na krakowskiej Uczelni stopień doktora nauk rolniczych w r. 1956. Rok później otrzymuje tytuł i stanowisko docenta. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, iż pomimo uzyskania tytułu docenta z pełnymi wówczas uprawnieniami, nie zrezygnował z wykonania pracy habilitacyjnej, którą ukończył przewodem habilitacyjnym przeprowadzonym na Wydziale Rolniczym WSR w Lublinie w r. 1960. Może to budzić tylko zdziwienie, że obecnie należy do zdecydowanych przeciwników habilitacji.

W latach 1953-68 intensywnie rozwijał Katedrę Mechanizacji Rolnictwa, zarówno pod względem naukowo-badawczym jak i dydaktycznym, a przede wszystkim kadrowym. Stała się ona pod Jego kierownictwem przodującą jednostką w tej dyscyplinie w Polsce. Równolegle aktywnie uczestniczył w pracy organizacyjnej na rzecz Wydziału i Uczelni. Pełnił obowiązki prodziekana Wydziału Rolniczego i dwukrotnie dziekana. W wyniku intensywnego rozwoju Katedry zostaje w jej miejsce powołany Instytut Mechanizacji Rolnictwa, a następnie Wydział Techniki Rolniczej a prof. Haman pełnił obowiązki dyrektora Instytutu i pierwszego dziekana Wydziału.

Dynamiczny rozwój naukowy zarówno własny jak i kierowanego ośrodka toruje Mu drogę do uzyskania tytułu naukowego profesora nadzwyczajnego (1964 r.) a w dalszej

kolejności do zaszczytnego wyróżnienia jakim jest niewątpliwie dla każdego naukowca wybór na członka korespondenta PAN (1969 r.). Rok później, tj. w 1970 uzyskuje tytuł profesora zwyczajnego.

Pomimo tak silnego zaangażowania w rozwój naukowy środowiska lubelskiego nigdy nie stracił kontaktu z naszą Uczelnią. Jego pomoc była szczególnie widoczna i pożyteczna w latach 1964-1968, tj. w okresie przejścia na emeryturę prof. Wójcickiego i braku samodzielnego następcy na jego miejsce. Profesor Haman pełnił wówczas obowiązki opiekuna naukowego Katedry i walnie przyczynił się do jej rozwoju kadrowego. Większość z nas zawdzięcza właśnie Jemu własny rozwój naukowy. Dlatego też ten okres Jego współpracy pozostanie na trwale zapisany w naszej wdzięcznej pamięci.

Dalsze lata pracy przenoszą Go powoli, już z „ciasnego” podwórka lubelskiego na arenę ogólnokrajową, co praktycznie oznacza przeniesienie się do Warszawy. Tam w latach 1968-72 i 1977-80 pełnił funkcję z-cy sekretarza V Wydziału PAN. W r. 1980 zostaje wybrany członkiem rzeczywistym PAN i sekretarzem Wydziału V. Po skończonej kadencji w r. 1983 zostaje wybrany na członka Prezydium PAN, którą to godność piastuje do r. 1986. W międzyczasie pełnił funkcję przewodniczącego Komitetu Techniki Rolniczej i Agrofizyki PAN. Wchodził też w skład Prezydiów Komitetów: Terminologii, Naukoznawstwa i Eksploatacji PAN.

W r. 1977 przechodzi do pracy do SGGW-AR w Warszawie i pełni funkcję dyrektora Instytutu Mechanizacji Rolnictwa i Leśnictwa organizując Wydział Techniki Rolniczej i Leśnej, stając się jego pierwszym dziekanem. Po zakończeniu kadencji sekretarza V Wydziału PAN w r. 1983 powraca do pracy w tymże Instytucie.

Wszechstronna i bogata jest także działalność prof. Hamana dla nauki polskiej i gospodarki narodowej. Prawie 20 lat pracował w Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej ds. Kadr Naukowych przy Prezesie Rady Ministrów. Przez 3 kadencje był członkiem Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Komisji Nagród Państwowych. Przez 2 kadencje pełnił funkcję członka Rady Nauki i Techniki. Był V-przewodniczącym Rady Naukowej Ministerstwa Rolnictwa przez 5 kolejnych kadencji. Był członkiem wielu rad naukowych, w tym przez 3 kadencje przewodniczył Radzie IBMER i OIN-PAN. Aktywnie także pracował w strukturze TNOiK, gdzie pełnił funkcję prezesa Oddziału Lubelskiego a także w NOT, będąc prezesem Oddziału Lubelskiego SIMP. Wymieniam tylko najważniejsze z licznych godności i funkcji, gdzie wyraźnie uwidoczniła się i zaowocowała inspiracyjna działalność prof. Hamana.

Jego autorytet przekracza znacznie podwórkę krajowe. Jest powszechnie znanym i uznanym naukowcem i organizatorem w skali międzynarodowej. W latach 1956-74 pełnił funkcję eksperta mechanizacji rolnictwa Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ. W roku 1979 był ekspertem FAO/UNESCO do systemu AGRIS. Jest członkiem American Society of Agris. Engineers ASAE. Członkiem Commission Internationale du Genie Rural CIGR, Przewodniczącym Polskiego Komitetu Narodowego, Sekretarzem dla krajów Europy Wschodniej Int. Soc. for Terrain Vehicle Systems ISTVS, Członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Gleboznawczego ISSS, Przedstawicielem Union of International Technical Associations w Polsce.

Osiągnięcia badawcze i sukcesy organizacyjne sprawiły, iż wielokrotnie był zapraszany do wygłaszania wykładów do wielu krajów świata. Był m.in. 4-krotnie w USA, 3-krotnie w RFN, Norwegii i ZSRR. W roku 1986 pracował jako profesor w Institut für Landtechnik Universität in Bonn.

Zaproszenia i wyjazdy były konsekwencją ogromnego dorobku naukowo-badawczego w zakresie techniki rolniczej powszechnie uznanego w świecie. Obejmuje on ponad 160 pozycji, nie uwzględniając w tej liczbie publicystki w prasie codziennej a także pozycji nie związanych z techniką rolniczą. W tej liczbie mieszczą się pozycje podręcznikowe zawierające w swej treści oryginalne wyniki badań prof. Hamana i jego współpracowników. Za najwybitniejsze z tej grupy prac należy uznać:

- „Teoria i konstrukcja maszyn rolniczych” wydana przez PWRiL w r. 1967 (współautorzy: Kanafojski Cz. i Bernacki H.),
- „Agricultural Machines Theory and Construction USDA” wydana w 1972 r. (współautorzy: Kanafojski Cz., Bernacki H.),
- „Grundlagen der Bodenbearbeitung und Pflugbau”. VEC Verlag Technik, Berlin 1972 r. (współautor: Bernacki H.),
- „Zagadnienia wymiany ciepła i masy w materiałach roślinnych”. Prob. Agrofizyki 1973 (współautorzy: Szot B., Woźniak W.),
- „Właściwości cieplne ciał kapilarno-porowatych i metody ich pomiaru”. Prob. Agrofizyki, 1976 (współautorzy: Lis H., Lis T.),
- „Gleba - maszyna - roślina” PWN, 1977 (współautor Byszewski W.),

Trudno jednoznacznie określić główne kierunki zainteresowań badawczych Prof. Hamana. Jego działalność jest wszechstronna i stopniowo poszerzana wraz z rozwojem Jego osobowości. Torowała też drogę rozwoju całej technice rolniczej w Polsce, począwszy od badań prototypów maszyn rolniczych a skończywszy na wzajemnych związkach pomiędzy

maszyną a jej środowiskiem pracy tj. glebą i rośliną. Prof. Haman dostrzegł w rozwoju techniki rolniczej istotną lukę jaką stanowi słaba znajomość środowiska maszyn rolniczych, co bezpośrednio rzutuje na słaby postęp w rozwoju teorii konstrukcji maszyn rolniczych. Ten zakres działalności badawczej oceniam za oryginalny i najistotniejszy. Stworzył w nim własną szkołę naukową i wykształcił wielu naukowców, z których kilku posiada aktualnie tytuły naukowe profesorów i stopniowo poszerza zapoczątkowany przez Niego problem badawczy.

Końcowym biegunem zainteresowań naukowych prof. Hamana są zagadnienia organizacji mechanizacji rolnictwa. Skomplikowana struktura agrarna polskiego rolnictwa nie pozwala wykorzystać osiągnięć przodujących krajów i wymagała wprowadzenia własnych rozwiązań organizacyjnych, najbardziej efektywnych ekonomicznie w naszych warunkach.

Wreszcie podkreślenia wymaga działalność naukowo dotycząca doskonalenia dydaktyki w zakresie techniki rolniczej i kształcenia kadr naukowych do tej dyscypliny nauki i praktyki. Prof. Haman przez wiele lat przewodniczył bądź był członkiem Zespołów Dydaktyczno - Naukowych byłego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (obecnie MEN) i wykorzystywał ogromne doświadczenie i zdobytą wiedzę w kraju i zagranicą do modernizacji planów i programów nauczania z zakresu techniki rolniczej.

Na szczególne podkreślenie zasługują jednak Jego osiągnięcia w kształceniu kadry naukowej. Wypromował ponad 30 doktorów, przy Jego wydatnej pomocy uzyskało stopień naukowy doktora habilitowanego wiele osób. Praktycznie rzecz biorąc nie ma w Polsce samodzielnego pracownika naukowego z naszej dziedziny, który by swojego rozwoju nie zawdzięczał pomocy i życzliwości prof. Hamana. Cała technika rolnicza w Polsce widzi i uznaje w nim swojego lidera i jest Mu wdzięczna za ogromny wkład pracy w jej rozwój. Stopniowa techniczna rekonstrukcja polskiego rolnictwa mogła i dokonuje się dzięki zainspirowanym przez Niego kierunkom badawczym.

Godzi się także podkreślić wielką i wspaniałą Osobowość Prof. Hamana, wielkiego humanisty i patrioty, umiejącego dostrzegać w ludziach cechy dobre i wpływać na ich wszechstronny rozwój. Ukoronowaniem Jego postawy i osiągnięć twórczych są liczne nagrody, wyróżnienia i odznaczenia państwowe. Wymienię tylko najważniejsze: Krzyże - Kawalerski, Oficerski i Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, Zasłużony Nauczyciel PRL, Medal Komisji Edukacji Narodowej.

Prof. zw. dr hab. inż. Stanisław Pabis

Podobnie jak przy Prof. Hamanie zastosowano odmienne zwroty.

Spośród całej kadry naukowej z naszej dyscypliny naukowej w Polsce Prof. dr hab. inż. Stanisław Pabis był drugim, po Profesorze Januszu Hamanie, wyróżnionym zaszczytnym tytułem doktora honoris causa. Godność tę nadał Mu Senat Akademii Rolniczej im. Hugona Kołłątaja w Krakowie w roku 1993.

Tę doniosłą uroczystość połączyliśmy z jubileuszem Prof. Hamana, który w tym okresie kończył 70 lat życia i 50 lat pracy naukowej. Miałem zaszczyt i przyjemność pełnić honor promotora w przewodzie, a recenzentami Rady byli: prof. prof. Janusz Haman i Józef Grochowicz. Funkcję dziekana Wydziału pełnił wówczas doc. dr hab. Zbigniew Ślipek, obecnie profesor i rektor naszej Uczelni, rektorem zaś urzędującym wtedy była Pani Prof. dr hab. Barbara Skucińska. Z perspektywy minionego czasu przypominamy sobie spore trudności z przeprowadzeniem całego postępowania. Nie chodziło o zasługi Profesora, tych nikt nie kwestionował. Zastrzeżenia wynikały ze Statutu Uczelni, który jest w naszej Uczelni wyjątkowo restrykcyjny w stosunku do własnych pracowników i nie zezwala im na honorowanie tytułem doktora h. c. Problem był jednak w tym, że Profesor, od wielu lat ściśle współpracował z naszym Wydziałem i był zatrudniony w wymiarze ½ etatu, pozostając ciągle Profesorem SGGW. Musiało upłynąć wiele czasu aby w końcu uznać, że niestosowny zapis statutowy nie dotyczy osób dodatkowo zatrudnionych w naszej Uczelni dla wzmocnienia i przyspieszenia rozwoju naszej kadry naukowej. Pokonane względy formalne, otworzyły proces postępowania, który przebiegał już szybko i bez zakłóceń a torowały mu drogę osiągnięcia twórcze Kandydata, które jednoznacznie przemawiały na Jego korzyść. Oto krótka charakterystyka Jego drogi zawodowej.

Prof. dr hab. Stanisław Pabis urodził się 23.04.1925 r. w Krośnie. Studia wyższe ukończył na Wydziale Mechanicznym Politechniki Gdańskiej w r. 1952. Bezpośrednio po ich ukończeniu podejmuje pracę w Instytucie Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa w Warszawie w Oddziale w Kłudzienku.

Podjęta decyzja zaważyła na przebiegu całej działalności zawodowej Profesora, którą w całości poświęcił technice rolniczej, wyprowadzając ją z poziomu najniższego do obecnego stanu. Stopień doktora nauk technicznych uzyskał w r. 1960 na Wydziale Mechanicznym Politechniki Warszawskiej. Habilitował się w zakresie techniki rolniczej w ówczesnej Wyższej Szkole Rolniczej w Lublinie na Wydziale Rolniczym, uzyskując stopień naukowy doktora habilitowanego nauk rolniczych.

Tytuł profesora nadzwyczajnego w dziedzinie nauk technicznych uzyskał w r. 1971, a profesora zwyczajnego w r. 1983.

Od 1977 r. podjął pracę w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, będąc współorganizatorem Wydziału Techniki Rolniczej i Leśnej. W tym czasie utrzymywał ścisłe kontakty z Wydziałem Techniki i Energetyki Rolnictwa Akademii Rolniczej w Krakowie, które od 1983 r. przemieniły się w stałą współpracę poprzez podjęcie u nas pracy w wymiarze ½ etatu. Bliskie kontakty utrzymują się do chwili obecnej pomimo przejścia na emeryturę w roku 1995.

Z przedstawionego pokrótce przebiegu pracy zawodowej wynika, że prof. Stanisław Pabis był bezpośrednio związany z trzema ośrodkami naukowymi w Polsce, utrzymywał natomiast ścisłe kontakty naukowe i dydaktyczne niemalże ze wszystkimi ośrodkami akademickimi w Polsce i to nie tylko w zakresie techniki rolniczej ale także z innymi dyscyplinami nauk.

43 lata poświęcił nauce i dydaktyce, pozostawiając na wszystkich odcinkach widoczne ślady swego twórczego działania. Najważniejsze zaś, że wyszkolił w wielu dyscyplinach swoich następców, którzy posiadają dzisiaj tytuły naukowe poszerzając jego dzieło.

W pewnym sensie uznaję się także Jego uczniem w zakresie metodologii nauk, stąd też z ogromną radością ale i zakłopotaniem podjąłem się trudnego zadania ocenić własnego mistrza i nauczyciela, jako promotor przewodu. Uczyniłem to z poczucia obowiązku sprawiedliwego przekazania prawdy o człowieku, który przez swoje dokonania twórcze stał się dla całego naszego środowiska żywą legendą i wzorem do naśladowania. Mamy tę istotną przewagę, że naszym następcom możemy wskazać żywego bohatera do naśladowania, bez uciekania się do wzorców zamierzchłych, które pozostały już tylko w pamięci i przeszłej historii.

Oceniając całokształt osiągnięć twórczych Prof. Stanisława Pabisa niewątpliwie na pierwszy plan wysuwają się dokonania naukowe, stąd też właśnie od nich rozpocząć wypada Jego ocenę.

Profesor Pabis całe życie zawodowe poświęcił technice rolniczej, w której tworzył podwaliny nowych specjalności. Należą do nich kolejno: wymiana ciepła i masy, suszarnictwo płodów rolnych, inżynieria systemów oraz metodologia nauk empirycznych.

Na szczególne podkreślenie zasługują osiągnięcia w zakresie suszarnictwa płodów rolnych. W tym zakresie jest On niekwestionowanym w Polsce pionierem i twórcą oryginalnej szkoły naukowej, a uzyskane efekty badawcze pozwalają Go zaliczyć do liderów tej dyscypliny naukowej w skali świata o czym świadczą liczne zaproszenia i propozycje z wielu czołowych ośrodków naukowych w Europie i świecie.

Badania w tym problemie rozpoczął w r. 1954 a dotyczyły one procesów konwekcyjnego suszenia płodów rolnych. Ich celem było wyjaśnienie tych procesów metodami naukowymi przy wykorzystaniu praw teorii wymiany ciepła i masy. Dzięki tym pracom, które stopniowo się rozszerzały na wiele ośrodków naukowych w Polsce, przede wszystkim zaś na Lublin, Wrocław i Kraków, uzyskano wyniki które pozwoliły na:

- opracowanie i po raz pierwszy w skali światowej, przedstawienie w metodologicznie poprawnej formie w r. 1983, teorii konwekcyjnego suszenia płodów rolnych, opartej na matematycznej teorii wymiany ciepła i masy oraz prowadzenie dalszych prac pozwalających na jej doskonalenie i rozszerzenie jej zasięgu,
- wykonanie i wdrożenie w Polsce wielu nowych opracowań naukowych wynikających z technologii suszenia różnych płodów rolnych, szczególnie przydatnych dla gospodarstw rolnych.

Trzeba obiektywnie podkreślić, że zarówno poziom prac w ocenianej problematyce jak ich praktyczna przydatność spowodowały rozgłos w świecie czego dowodem było zaproszenie do Kanady na Uniwersytet of Manitoba Winnipeg celem wspólnego napisania z dwoma innymi autorami podręcznika z zakresu suszarnictwa uwzględniającego najnowsze światowe osiągnięcia badawcze. Podręcznik został wydany i wysoko oceniony - rozprowadzony do wielu krajów.

Drugim poważnym osiągnięciem naukowym są prace z zakresu inżynierii systemów. Pozwalają one na uzasadnienie przy pomocy naukowych metod matematycznych procesów technologicznych w rolnictwie.

W wyniku przeprowadzonych badań i analiz powstały matematyczne modele złożonych procesów realizowanych środkami techniki oraz modele wzrostu roślin i zwierząt.

Metody inżynierii systemów wspomagane przez rozwój i upowszechnienie komputerów uległy rozszerzeniu na wiele ośrodków naukowych w Polsce. Przyczyniły się do tego w znacznej mierze Letnie Szkoły Inżynierii Systemów Rolnictwa, prowadzone przez Profesora od kilkunastu lat. Trzeba też przyznać, że uzyskane efekty naukowe w tej dyscyplinie przyczyniły się do wyodrębnienia w planach studiów nowych dyscyplin dydaktycznych.

Trzecią, kolejną dyscypliną a zarazem specjalnością naukową Profesora Stanisława Pabisa jest metodologia badań ze szczególnym uwzględnieniem nauk empirycznych. Efektem Jego pracy w tej problematyce było usystematyzowanie i zinterpretowanie wiedzy naukowej dla potrzeb nauk przyrodniczych i technicznych a także wniesieniem kilku istotnych koncepcji twórczych jak np.:

- sformalizowanie związku między informacją, entalpią informacyjną a rozwojem wiedzy w naukach empirycznych,
- rola sformalizowanych modeli systemów empirycznych w poznawaniu materialnej rzeczywistości,
- wprowadzenie do modeli sformalizowanych teorii empirycznych dziedzin bezpośrednich i pośrednich oraz ich wzajemnej relacji,
- przykłady tworzenia sformalizowanych teorii empirycznych, odniesienie to teorii konwekcyjnego suszenia płodów rolnych.

Nie sposób w krótkiej ocenie przedstawić całość osiągnięć naukowych człowieka o tak szerokich horyzontach myślenia. Nie wymieniamy także czołowych Jego prac i książek naukowych, które stały się istotnym wkładem do rozwoju wiedzy naukowej w skali światowej w rozwijanej przez Niego dyscyplinie wiedzy i są cytowane w najnowszych pozycjach literatury.

Łączny Jego dorobek obejmuje około 260 pozycji z czego 167 stanowią prace indywidualne. Jest to więc także pod względem ilościowym osiągnięcie wielkie, choć sam, Profesor na każdym kroku podkreśla, że w nauce ilość nie idzie w jakość.

Długa jest lista osiągnięć organizacyjnych Kandydata a zarazem obejmuje różnorodny zakres, począwszy od pierwszego Zakładu Naukowego, poprzez środowiska krajowe a skończywszy na skali międzynarodowej.

Z przytoczonych względów, w tym miejscu przedstawione zostaną w ujęciu chronologicznym tylko Jego indywidualne osiągnięcia, bez dodatkowej analizy i własnego komentarza, który pozostawiamy czytelnikom.

Za najważniejsze osiągnięcia organizacyjne należy uznać:

1. Zorganizowanie i kierowanie w r. 1955 Pracowni a następnie Zakładu Suszarnictwa Płodów Rolnych w Instytucie Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa w Warszawie (oddział w Kłudzienku).
2. Zorganizowanie w r. 1970 Zakładu Cybernetyki w macierzystym Instytucie i kierowanie nim do 1980 roku.
3. Współudział w organizacji Wydziału Techniki Rolniczej i Leśnej w SGGW w Warszawie. W tym ośrodku zorganizował Zakład Podstaw Nauk Technicznych a następnie Katedrę Inżynierii Procesów Rolniczych. Poza kierownictwem zorganizowanych jednostek pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji akademickich w ośrodku SGGW począwszy od wicedyrektora Instytutu do dziekana Wydziału i to przez dwie kadencje.

4. Członek Komitetu Techniki Rolniczej PAN od r. 1959 - do chwili obecnej, oraz V-ce przewodniczący przez kilka kolejnych kadencji.
5. Członek Komitetu Budowy Maszyn PAN w latach 1972 - 1980.
6. Członek Polskiego Towarzystwa Cybernetycznego (PTC) od 1972 r. i jego v-ce prezes w latach 1981 - 1987.
7. Członek Rady Głównej PTC w latach 1987 - 1992.
8. Członek Polskiego Towarzystwa Matematycznego w latach 1973 - 1990.
9. Członek Komitetu Naukoznawstwa PAN od r. 1984.
10. Współzałożyciel i v-ce prezes Polskiego Towarzystwa Inżynierii Rolniczej od 1991 r. do chwili obecnej, oraz prezes Oddziału Warszawskiego.
11. Członek Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych od 1983 - 1994 r.
12. Od r. 1977 do chwili obecnej pełni funkcję redaktora prawie we wszystkich wydawnictwach naukowych związanych z inżynierią rolniczą.
13. Wieloletni członek i przewodniczący (1986 - 1990) Zespołu Dydaktyczno - Naukowego ds. Techniki Rolniczej przy Ministerstwie Edukacji Narodowej.
14. Członek Commission Internationale du Genie Rural, od r.1977.
15. Członek International Federation of Information Processing od 1985 r.

Bogata i różnorodna jest także działalność dydaktyczno - wychowawcza Profesora S. Pabisa.

Za najważniejsze osiągnięcia w tej grupie uznać należy:

1. Wypromowanie 16-tu doktorów nauk technicznych i rolniczych w swej specjalności z różnych ośrodków naukowych w Polsce. Wielu Jego wychowanków uzyskało stopnie naukowe doktora habilitowanego i tytuły naukowe profesora.
 2. Zainicjowanie i zorganizowanie nowej formy szkolenia młodych kadr naukowych poprzez tzw. szkoły naukowe. Od 27 lat kieruje letnią szkołą naukową z zakresu inżynierii systemów oraz od 16 lat szkołą metodologii nauk.
- Brał także aktywny udział w prowadzonych szkołach: Zastosowanie ETO w badaniach rolniczych, oraz Postęp Naukowo - Techniczny i Organizacyjny w Rolnictwie.
3. Wykonanie kilkudziesięciu recenzji prac doktorskich i habilitacyjnych a także opinii do wniosków o tytuły naukowe.

Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, że pomimo bardzo wysokich wymagań od kandydatów, cieszył się zawsze opinią rzetelnego i sprawiedliwego recenzenta. Potwierdziły to wybory do Centralnej Komisji.

4. Napisanie wielu podręczników i skryptów naukowych, zawierających w swoich treściach elementy własnych osiągnięć badawczych.

Przeprowadzona analiza osiągnięć twórczych prof. dr hab. Stanisława Pabisa wykazała wyjątkową wszechstronność w całym zakresie Jego działalności zawodowej. Zostało to udokumentowane konkretnymi faktami przy ocenie poszczególnych kategorii podlegających ocenie. Niewątpliwie jest naukowym autorytetem międzynarodowym a w niektórych specjalnościach jak np. suszarnictwo należy do przodujących badaczy. Potwierdzają to liczne zaproszenia z uznanych ośrodków naukowych na świecie, z którymi Profesor współpracuje od dłuższego czasu. Był m. in. stypendystą Fundacji Rockefellera w Michigan State University w roku 1960, w University of California w 1960 - 61, a ostatnio w University of Manitoba w Kanadzie. Odbił także staże naukowe w znanych ośrodkach w Niemczech, Holandii, Wielkiej Brytanii. Dobra znajomość języków obcych umożliwiła Mu każdorazowo wyjątkową efektywność badawczą pracy w tych ośrodkach.

Ukoronowaniem działalności są liczne wyróżnienia i nagrody. Do najważniejszych zaliczyć należy: nagroda Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki, Ministra Rolnictwa, Ministra Szkolnictwa Wyższego, Ministra Edukacji Narodowej i sekretarza naukowego Polskiej Akademii Nauk im. Oczapowskiego.

Wszystkie wymienione osiągnięcia w szerokim zakresie Jego twórczości a także ścisła współpraca i zasługi dla Ośrodka krakowskiego były podstawą do uhonorowania Go najwyższą godnością akademicką jaką jest tytuł doktora honoris causa naszej Uczelni. Wyróżnienie to z wielką radością przyjęło całe krajowe środowisko inżynierii rolniczej. Od kilku lat Profesor Stanisław Pabis jest już a emeryturze, ale nie oznacza to wycofania się z aktywności zawodowej. Jest nadal zaangażowany i pełen pasji twórczej. Wyrazem uznania całości Jego dokonań było wyróżnienie Go Medalem Michała Oczapowskiego.

Prof. dr hab. Saturnin Zawadzki

W 25-letniej historii naszego Wydziału Prof. dr hab. Saturnin Zawadzki jest trzecim wypromowanym z naszej inicjatywy doktorem honoris causa. Wprawdzie Jego specjalność naukowa nie jest ściśle powiązana z inżynierią rolniczą, tym niemniej zasługi dla całej nauki w ogóle a także bardzo bliskie kontakty w ostatnich latach spowodowały, że stał się osobowością dla nas bliską i wielce zasłużoną. Odnosi się to do całej dyscypliny inżynierii rolniczej w Polsce, jak i do Ośrodka krakowskiego w szczególności. Jego specjalność naukowa ma charakter typowo interdyscyplinarny i mieści się w szerokim obszarze pomiędzy gleboznawstwem, melioracją i agrofizyką. Wszystkie wymienione dyscypliny nauki mają bliskie powiązanie z inżynierią rolniczą a nawet stanowią jej pogranicze.

Zasługi Profesora Saturnina Zawadzkiego zostały dostrzeżone i uznane przez nasze środowisko. Stąd też Ośrodek krakowski obchodzący w 2002 r. swój podwójny jubileusz; 25-lecia powstania Wydziału oraz 30-lecia kierunku studiów postanowił wysunąć Jego kandydaturę do zaszczytnego wyróżnienia tytułem doktora honoris causa. Nasza inicjatywa spotkała się z gorącym poparciem nie tylko innych wydziałów Uczelni ale też całego krajowego środowiska naukowego inżynierii rolniczej. W imieniu wnioskującej Rady na promotora przewodu został powołany Prof. dr hab. Stanisław Kopeć, najbliższy Jego specjalności naukowej, a w pewnym sensie także uczeń. Recenzentami w postępowaniu byli prof. prof. Jan Gliński - czł. koresp. PAN, specjalista z zakresu gleboznawstwa i agrofizyki oraz Stanisław Pabis, reprezentujący inżynierię rolniczą i metodologię nauki. Całe postępowanie przeprowadzono za kadencji dziekana Józefa Kowalskiego, gdy władzę rektorską sprawował Prof. dr hab. Zbigniew Ślipek. Senat Uczelni przychyłając się do wniosku Rady naszego Wydziału uznał jej argumenty nie tylko za uzasadnione ale także przynoszące zaszczyt społeczności krakowskiej Akademii.

Poniżej przedstawiamy drogę życiową i dorobek naukowy naszego Kandydata.

Prof. dr hab. Saturnin Zawadzki urodził się 7.07. 1923 r. w Radomiu w rodzinie o bogatych tradycjach leśniczych. Ojciec Jego był urzędnikiem państwowym i pełnił funkcję leśniczego. Jego życiorys obfituje w burzliwe wydarzenia, typowe dla pokolenia Kolumbów polskich. Tajna matura w okresie okupacji hitlerowskiej, działalność w podziemiu w ramach ZWZ - AK, dalej służba w II Armii Wojska Polskiego.

Bezpośrednio po wojnie rozpoczyna studia a Wydziale Rolnym UMCS w Lublinie, które kończy w r. 1950 uzyskując dyplom inżyniera i magistra nauk agrotechnicznych.

Na całą Jego karierę naukową jak również szybki awans po szczeblach hierarchii naukowej niewątpliwie wpływ miała postać bezpośredniego przełożonego a zarazem opiekuna naukowego prof. dr hab. Bohdana Dorżańskiego, twórcy i założyciela obecnego Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie, którego imieniem w uznaniu zasług jest nazwany.

Stopień naukowy doktora nauk rolniczych uzyskał na Wydziale Rolniczym ówczesnej WSR w Lublinie w r. 1957. Habilitował się na tym samym Wydziale w r. 1964. Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego uzyskał w r. 1972, zaś profesora zwyczajnego w r. 1983. W r. 1979 został wybrany na członka korespondenta PAN, zaś w r. 1989 na członka rzeczywistego PAN. Wszystkie Jego awanse naukowe były konsekwencją talentu połączonego z rzetelną pracą i wewnętrzną dyscypliną owocującą w pokaźny dorobek naukowy. Obejmuje on łącznie ponad 160 publikacji naukowych z zakresu gleboznawstwa, melioracji i agrofizyki.

Merytoryczną ocenę osiągnięć naukowych Profesora w zakresie gleboznawstwa przedstawił w sposób przekonywujący powołany przez Radę Wydziału recenzent prof. dr hab. Jan Gliński - czł. koresp. PAN, wybitny specjalista o międzynarodowym autorytecie w tej specjalności naukowej. Stwierdził on między innymi, że Prof. Zawadzki wniósł istotny wkład w poznanie genezy i ewolucji gleb hydrogenicznych. Wyjaśnił genezę koncentracji węgla wapnia w profilach gleb hydrogenicznych. Wyjaśnił także mechanizm powstania poligonalnej mikrorzeźby powierzchni gleb murszowych pod wpływem przemian. Inny, ale także poważny kierunek badawczy w Jego dorobku stanowią prace z pogranicza agrofizyki a więc specjalności bardzo zbliżonej do inżynierii rolniczej. Wzajemne sprzężenie: gleba - maszyna - roślina, jest ciągle podkreślane przez wielu specjalistów z zakresu nauk rolniczych i biologicznych.

Drugi z recenzentów Prof. St. Pabis podkreślił w swojej opinii ciężar gatunkowy publikacji Prof. Zawadzkiego, z których poważna część ukazała się w językach kongresowych w czasopismach naukowych o wysokiej randze w skali międzynarodowej. Uznał, że ...”Tak wysoki udział prac naukowo - twórczych uzasadnia szacunek dla Profesora S. Zawadzkiego jako wybitnego uczonego wyznającego niestety, obecnie rzadko akceptowaną zasadę - że nie ilością lecz jakością publikacji wywiera się wpływ na rozwój nauki.

W dalszej części recenzji Prof. Pabis podkreślił fakt, iż Profesor pomimo stosunkowo krótkiego okresu pracy w środowisku akademickim, jest autorem bądź współautorem ośmiu podręczników i skryptów dla studentów, z których dwa ostatnie zostały wydane w r. 1999, co wskazuje, że pomimo przejścia na emeryturę, nie maleje Jego zaangażowanie w zakresie

działalności dydaktycznej. Trzeba zresztą obiektywnie przyznać że nikt z nas osobiście znających Prof. Zawadzkiego, nie wyobraża sobie Jego jako emeryta, pomimo iż doświadczany różnymi dolegliwościami, nigdy nie poddaje się, a za najlepszy sposób walki z chorobą uznaje aktywność twórczą.

Obydwaj też recenzenci jednoznacznie wskazali, że osiągnięć twórczych Prof. Zawadzkiego nie można oceniać na podstawie indywidualnych zestawień i wykazów publikacji. Jest to bowiem wielka osobowość oddziaływująca twórczo na całą dziedzinę nauk rolniczych w ostatnich 40-tu latach. Początki Jego kariery naukowej związane są z UMCS a następnie z WSR w Lublinie. Za namową Prof. B. Dobrzańskiego w r. 1954 podejmuje pracę w Instytucie Melioracji i Użytków Zielonych, organizując od podstaw jego Oddział w Lublinie. Po zakończeniu tego dzieła zostaje powołany na dyrektora Instytutu w Falentach.

Jego talent i zorganizowanie dostrzegła kierownictwo Wydziału V PAN, powołując Go w r. 1980 na Z-cę Sekretarza Wydziału. Od tego też momentu, pomimo stałych i bliskich kontaktów z IMUZ, Profesor Zawadzki na stałe powiązał się z Polską Akademią Nauk. Po jednej kadencji pracy w Wydziale V-tym, awansuje bardzo wysoko i zostaje powołany w r. 1984 na stanowisko Z-cy Sekretarza Naukowego PAN. Po zmianach dokonanych w Polsce w r. 1989 i wejściu nowej Ustawy wprowadzającej wybory na stanowiska kierownicze, zostaje wybranym Sekretarzem Naukowym Wydziału V Nauk Rolniczych i Leśnych. Stanowisko to poprzez wybory sprawował przez 3 kolejne kadencje, z tą jednak różnicą, że w ostatniej nastąpiła formalna zmiana z sekretarza na przewodniczącego.

Cały, przeszło 20 - letni okres pracy w PAN zaowocował w różnorodne inicjatywy, podnoszące autorytet nauk rolniczych w skali nauki krajowej. Trzeba też przyznać, że Jego działalność nie zamykała się tylko do tego środowiska. Utrzymywał nadal bliską więź z IMUZ w Falentach, pełniąc tam ciągle funkcję przewodniczącego Rady Naukowej, a także z Instytutem Agrofizyki PAN w Lublinie, gdzie również przewodzi Radzie Naukowej.

Zarówno funkcje pełnione w organach PAN jak i w obu wymienionych Instytutach znacznie przybliżyły Profesora Zawadzkiego do krajowego i krakowskiego środowiska naukowego inżynierii rolniczej. Był to okres dynamicznego rozwoju kadry naukowej w naszej dyscyplinie a osobistą Jego zasługą było afiliowanie przy Wydziale V PAN Polskiego Towarzystwa Inżynierii Rolniczej, które wspólnie z Komitetem Techniki Rolniczej PAN zainspirowały powstawanie nowych i wartościowych wydawnictw naukowych o wysokiej randze w skali krajowej. Poza działalnością wydawniczą, obydwie instytucje prowadzą od lat ożywioną działalność organizacyjną w zakresie upowszechnienia nauki poprzez organizację konferencji, sympozjów i szkół naukowych. Od szeregu lat Prof. Zawadzki jest stałym

uczestnikiem tych imprez naukowych, prowadząc wykłady z zakresu organizacji nauki i etyki naukowej. Właśnie ta strona Jego działalności bezpośrednio wiąże się ze szkoleniem kadr naukowych w naszej dyscyplinie i to stanowi bezpośredni motyw do inicjatywy środowiska krakowskiego o wyróżnienie Go najwyższym zaszczytem w postaci: honorowego tytułu doktora honoris causa Akademii Rolniczej w Krakowie. Trzeba ponadto podkreślić, że dwóch spośród naszej Rady tj. prof. prof. R. Michałek i Z. Ślipek od lat blisko współpracują z Nim poprzez uczestnictwo w Radzie Naukowej Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie. Tak się składa, że prof. Michałek przejął po prof. Zawadzkim przewodnictwo Rady Naukowej tego Instytutu, by po jednej kadencji z powrotem przekazać Jemu tę funkcję, oczywiście w wyniku demokratycznych wyborów. Osiągnięcia twórcze Kandydata w szkoleniu kadr naukowych są wielorakie i nie sposób przedstawić ich w formie statystyki, bo On sam tego nie lubi podkreślać. Należy tylko wspomnieć, że recenzował wiele prac doktorskich dla pracowników Wydziału Rolniczego, a z naszego Zespołu, prof. Stanisława Kopcia można także zaliczyć do grona Jego uczniów.

Wszystkie, wymienione formy pracy i osiągnięcia twórcze Prof. Saturnina Zawadzkiego wynikają z Jego osobowości i cech charakteru. Jest niezwykle skromnym i życzliwym Człowiekiem, któremu najwyższą radość sprawiają awanse i sukcesy nie tylko Jego uczniów. Dbą jednakże aby były one efektem rzetelnej i uczciwej pracy. Nie toleruje przyspieszonych awansów na drodze obejścia przepisów czy też stawianych wymogów. Wszelkie własne awanse i wyróżnienia, a jest ich niemało, zawdzięcza połączeniu talentu z pracowitością. Nie wszyscy jednak dostrzegają takie cechy osobowości. Sama praca naukowa wymaga rzetelności i komfortu psychicznego, ale jako taka nie krzyczy, nie strąkuje i nie domaga się zaszczytów i wyróżnień a przy skromności jej wykonawcy może nie być w porę zauważona i doceniona. U naszego Kandydata jest wyjątkowo długa lista osiągnięć i pełnionych funkcji, nie tylko w skali ogólnopolskiej ale i międzynarodowej. Z tych ostatnich na wymienienie zasługują:

- Członek zagraniczny Akademii Nauk Agrarnych Republiki Białorusi,
- Członek honorowy Rumuńskiej Akademii Nauk Rolniczych i Leśnych,
- Członek honorowy Rumuńskiego Towarzystwa Gleboznawczego,
- Członek honorowy Węgierskiej Akademii Nauk.

Niewątpliwie są to znaczące wyróżnienia, dające satysfakcję i międzynarodowy autorytet naukowy. Co jednak musi spełnić kandydat aby uzyskać najwyższą godność w nauce tj. tytuł doktora honoris causa. Nie ma w tym względzie konkretnych reguł, tym bardziej jasno

określonych przepisów prawnych. W statucie naszej Uczelni od kandydatów do tego tytułu wymaga się by był to człowiek, który:

- jest znanym i cenionym w kraju, jak i za granicą uczonym posiadającym wybitne osiągnięcia naukowe,
- utrzymuje systematyczne kontakty z krajowymi ośrodkami naukowymi, a w szczególności z Akademią Rolniczą w Krakowie,
- jest znany społeczności akademickiej Uczelni.

W naszym odczuciu, wszystkie te kryteria Prof. Zawadzki spełnił w stopniu wystarczającym. Jak pisze prof. Pabis ...”Prof. Zawadzki jest uczonym, którego naukowa społeczność darzy dużym i w pełni zasłużonym szacunkiem i dla którego jest Osobą o wielkim, międzynarodowym autorytecie. Wynika to nie tylko z Jego wielkich osiągnięć twórczych ale także ze względu na Jego osobistą wielką kulturę i postępowanie zawsze zgodne z zasadami etyki uczonego. Wyrażamy przekonanie, że wyróżnienie Go przez naszą Uczelnię najwyższym honorem dało Mu satysfakcję i radość, ale zarazem sprawiło nam, społeczności akademickiej Uczelni zaszczyt, że wypromowaliśmy tej klasy uczonego.

2.8 Klub Seniora Mechanizacji

Ze względu na charakter rozdziału i kompetencje, autorem tego rozdziału mógł być tylko PREZES.

W listopadowe popołudnie 1974 r. w niewielkim gronie przyjaciół, popijając kawę, a może jeszcze coś więcej, Szef Instytutu, wówczas jeszcze docent Ryszard Gąska rzucił twórczą myśl: poszukajmy czegoś oryginalnego dla naszego środowiska, czegoś co stanie się symbolem i jednością naszego Instytutu i kolektywu. Było to w dwa lata po przeprowadzce z Al. Mickiewicza do nowej siedziby w Mydlnikach. Było nas niewielu a miejsca było dużo. Byliśmy jeszcze młodzi i podłapywaliśmy każdą inicjatywę aby stać się oryginalnymi. Na rzucone hasło przez Gąskę zaproponowałem: Szefie; pamiętasz naszą zabawę w maju na „karczmie piwnej” na AGH? Odpowiedź była natychmiastowa: o tak, tym bardziej, że piwo wówczas nie było tak łatwo dostępne a tam było go pod dostatkiem i jeszcze czepowanego. A jakie kawały mówili przedstawiciele ławy niższej w odniesieniu do ławy profesorskiej. Nawiasem mówiąc, byłem przekonany, że mieli we wszystkim rację, tym bardziej, że w naszym gronie nie posiadaliśmy profesora. Nawet nasz Szef był tylko docentem i to w dodatku wówczas jeszcze nie habilitowanym. Z całego naszego grona tylko ja tzn. Michałek i Prof. Zalewski byliśmy rok po habilitacji. Na wspomnienie o „karczmie”, Gąska się rozmarzył. Zapewne przypomniały Mu się czasy, kiedy jako student AGH bywał ukradkiem na „karczmach”. Po namyśle odpowiedział; nie możemy naśladować cudzych obyczajów, musimy wymyślić coś nowego i ciekawego. No i myśleliśmy. Wieczory jesienne są długie i nastrajają melancholijnie. Odtwarzałem w pamięci własne doświadczenia z dziecińczych i młodzieńczych lat. Wracałem myślą do rodzinnych stron, gdzie szumią jodły na gór szczytce, gdzie zostawiłem na zawsze piękne marzenia i sny o potędze. I znów ...”raz w pewne popołudnie”... Szef pyta: wymyśliłeś coś? odpowiedziałem: jeszcze nie, nie mam natchnienia. W każde piątkowe popołudnie w programie krakowskim polskiego radia nadawali muzykę ludową. Najbardziej lubiłem kapelę rzeszowską Władysława Łobody. Słuchanie tego programu zawsze mnie nastrajało sentymentalnie ale zarazem twórczo. Wprowadzało mnie w kompleksy, które choć ukrywane, mam do dzisiaj, że nie umiem grać na skrzypkach. Muzyka skrzypiec była dla mnie najpiękniejszą pieśnią, wychodzącą z duszy człowieka. Dzisiaj porównałbym ją ze śpiewem ptaków ciernistych krzewów. Oddają życie aby wydobyć z siebie najpiękniejsze głosy. Myślę nawet, że tam gdzie Szef już przebywa a my, choć z oporem, to systematycznie podążamy, radość i wesele tworzyć będą nie anioły ale

te właśnie ptaki ciernistych krzewów, być może przebrane w szaty anielskie. Zresztą do dzisiaj trwa spór między nami tj. Kowalskim i mną o wygląd cherubinów i serafinów. Tak czy owak, niebo bez zwierząt, wydaje mi się niedopełnioną radością.

Wspomnienia oderwały mnie od postawionego zadania. U każdego człowieka tak bywa, że z myśli odrywamy się ku marzeniom. Myślenie nas męczy, a marzenie anielsko usposabia. Nie można jednak walczyć z marzeniami, czasem są twórczo zapładniające. To właśnie marzenia, „raz w pewne popołudnie”... doprowadziły nas do pomysłu: założmy Klub Seniora Mechanizacji. Z marzeń trzeba jednak było powrócić do rzeczywistego myślenia. Co to ma być, kto ma go zakładać i czy w ogóle w systemie socjalistycznej demokracji może coś istnieć co nie wiąże się bezpośrednio z gospodarką planową, maksymalnym zaspokajaniem potrzeb człowieka. Sprawę skonsultowaliśmy z nieodżałowanej pamięci naszym przyjacielem Antosiem Güntherem, czołowym znawcą leninizmu. Po wspólnej debacie ustaliliśmy: posiedzenia będą planowane, corocznie w okresie między Świątami Bożego Narodzenia a Nowym Rokiem. Jest to okres całkiem sympatyczny, bynajmniej nie nastraja do twórczej pracy, za to daje tysiące powodów do biesiadowania. Skoro tak, to przecież zrealizujemy drugie prawo socjalizmu tj. maksymalne zaspokajanie potrzeb człowieka. Chodziło głównie o potrzeby nie tyle materialne co duchowe. Tak więc zaklepaliliśmy, choć był to chyba jedyny pomysł, który nigdy nie stanął na egzekutywie, ale konsultacja polityczna się odbyła. I znów „raz w pewne popołudnie” przyjechał do nas, znaczy się Krakowa nasz wielki przywódca, dziś powiedziałbym „Guru” Janusz Haman. Rzuciliśmy mu hasło: same rajdy, zarówno piesze jak i samochodowe, nas nie zadawałają. Chcemy mieć jeszcze coś ciekawego i oryginalnego, chcemy założyć, jedyny i niepowtarzalny w innych dyscyplinach nauki, Klub Seniora Mechanizacji. Janusz tzn. Prof. hab. inż. Janusz Haman wówczas jeszcze członek korespondent PAN zapytał: czy brakuje wam okazji do Nie o to chodzi, każdemu biesiadowaniu chcemy nadać rangę po pierwsze planowaną a po drugie zaspakajającą potrzeby cielesne i duchowe człowieka.

Co by nie powiedzieć o tamtych czasach, to zawsze byliśmy pewni że dostaniemy pensję, niezależnie, co zaplanujemy i jak zrealizujemy zadania badawcze. Trzeba było jedynie żyć po linii i na bazie i nie podpadać, nie strajkować i chodzić na pochody. Ja osobiście lubiłem pochody i zawsze po przemaszerowaniu ulicy Basztowej Szefer nas zapraszał na piwo i radośnie biesiadowaliśmy aż do wieczora. A przypomnę, piwo wówczas to było coś, przede wszystkim bywało towarem rzadkim. To jest tak jak z kobietą, nawet brzydka ale niedostępna staje się atrakcyjną.

I znów oderwałem się od myśli ku marzeniom. Wracam do rozmowy z Hamanem. Ten po namyśle i wielu pytaniach stwierdził: rzeczywiście w nauce, poza towarzystwami naukowymi, ale one mają inny charakter, nie ma klubów. Podzielał wasz pogląd i przyłączam się do klubu. Trzeba jednak napisać statut i wyraźnie zaznaczyć warunki przynależności do klubu. Pierwszy i to podstawowy warunek, postawiliśmy natychmiast i to jednomyślnie: do klubu mogą być przyjmowane wyłącznie osoby płci męskiej. W całej 28-letniej tradycji tego warunku nigdy nie złamaliśmy. Innym zapisem statutowym był podział członków na rzeczywistych i honorowych. Członkiem rzeczywistym może być tylko osoba bezpośrednio zatrudniona na Wydziale, ze stażem minimum 10 lat, odznaczająca się nienagannym stylem życia i znaczącymi wynikami pracy na rzecz szeroko pojętej inżynierii rolniczej. Osoby spełniające te warunki same zgłaszają się o przyjęcie poprzez pisemne podanie i deklarację że uiszczą na rzecz Klubu datkę wartości 2 dt żyta. Członkiem honorowym może być osoba fizyczna płci męskiej, niezależnie od miejsca pracy, ale w każdym środowisku wyróżniająca się zacnym stylem życia, sumiennością i uczciwością oraz uznanymi wynikami pracy i twórczo oddziaływująca na krakowski Ośrodek Mechanizacji Rolnictwa. Kandydatów na członków honorowych mają prawo zgłaszać wyłącznie członkowie rzeczywисти Klubu. Wyboru wszystkich nowych członków dokonuje się na roboczym posiedzeniu Klubu, tradycyjnie odbywanym w pierwszej dekadzie grudnia, poprzez tajne głosowanie i obowiązuje kwalifikowana większość tzn. 2/3 głosów „tak”.

Nie podlegali wyborom założyciele Klubu, którymi byli:

Ryszard Gąska, Janusz Haman, Rudolf Michałek, Tadeusz Kloc, Kazimierz Pelc, Piotr Zalewski, Zdzisław Sobczyk, Ryszard Broda, Jerzy Dąbkowski.

Zgodnie z postanowieniem założycieli, Klub ma charakter monarchistyczny, co oznacza, że mianowany Prezes jest na czas nieokreślony, nie podlega wyborowi, może sam, ale nie powinien, złożyć rezygnację. Odwołać Go może tylko jego Szef, przenosząc go do krainy Józefata. Władzami Klubu są Prezes i Sekretarz. Ten ostatni jest powoływany przez Prezesa na kadencję 5-letnią.

Pierwszym Prezesem Klubu został ówczesny dyrektor Instytutu Mechanizacji i Energetyki Rolnictwa, późniejszy prof. dr hab. Ryszard Gąska - właściwy twórca krakowskiego Ośrodka mechanizacji rolnictwa. Wówczas nie było jeszcze dyscypliny inżynierii rolniczej. Na sekretarza Klubu Prezes powołał mgr inż. Zdzisława Sobczyka. Obaj już, niestety, zostali odwołani z ziemskiego padołu. Za inicjatywę i włożony wysiłek twórczy niech Im będzie wieczna cześć i wdzięczność. Zachowamy Ich w naszej wdzięcznej pamięci na zawsze, dokąd trwać będzie Klub, czyli w nieskończoność. Po śmierci pierwszego Prezesa Jego zastępcą

został Rudolf Michałek i funkcję tę pełni nieprzerwanie od roku 1978 a więc tylko rok krócej od istnienia Wydziału. Ale to może dobrze, bowiem w przyszłym tj.: 2003 r., jeśli los pozwoli, będziemy mieli 25-lecie prezesowania a więc kolejny jubileusz. Już teraz trzeba pomyśleć jak go urządzić, kogo zaprosić, ale przede wszystkim czym obdarować jubilata. Piszę o tym z rocznym wyprzedzeniem aby nikt nie był zaskoczony i nie tłumaczył się zawodnością pamięci.

Kolejnymi sekretarzami Klubu byli: Ryszard Broda, Piotr Budyn, Stanisław Kogut i aktualnie funkcjonujący Hubert Latała.

Do obowiązków Prezesa należy przewodzenie posiedzeniom Klubu i ogólny nadzór nad programem działania. Posiedzenia odbywają się dwa razy do roku. Jedno robocze i odbywane w gronie członków rzeczywistych, ma charakter czysto roboczy. Na nim właśnie przyjmuje się nowych członków oraz ustala szczegółowy program posiedzenia uroczystego. Jest przyjętą tradycją, że uroczyste posiedzenie odbywa się w okresie pomiędzy Świątami Bożego Narodzenia a Nowym Rokiem. Całą dokumentację Klubu prowadzi Sekretarz i do jego obowiązków należy przygotowanie dyplomów nowoprzyjętym członkom. Uroczyste posiedzenie prowadzi mistrz ceremonii, którym może być wyłącznie osobnik męski nie należący do klubu. Najdłużej i ze swadą funkcję tę pełnił Stanisław Kowalski, nie przerywając swojej misji nawet w okresie dłuższego urlopowania. Mistrz ceremonii ma własną obstawę, która tym razem może być różnej płci, ale z reguły z kategorii najmłodszej grupy wiekowej. W uroczystym posiedzeniu Klubu biorą udział jego członkowie oraz praktycznie wszyscy pracownicy Wydziału, niezależnie od płci, wieku, stopnia czy tytułu naukowego. Program uroczystego posiedzenia jest w zasadzie stały i obejmuje:

1. Otwarcie posiedzenia przez Mistrza Ceremonii.
2. Orędzie Prezesa Klubu.
3. Sprawozdanie z całokształtu działalności twórczej.

Do r. 1992 a więc istnienia Instytutu, sprawozdanie składał jego dyrektor. Od 1992 sprawozdawcą jest urzędujący Dziekan Wydziału.

4. Promocja nowych członków, którą na początku przeprowadzał Józef Kowalski a od wielu lat dokonuje Norbert Marks.
5. Wręczenie przez Prezesa Klubu dyplomów.

Przed otrzymaniem dyplomu kandydat musi przeskoczyć pług jednoskibowy, bezkoleśny. W uzasadnionych przypadkach Prezes może zezwolić na zamianę pługa na miniaturę drewnianą. W ostatnich latach coraz częściej korzysta z tego uprawnienia. Ostatecznym

momentem pasowania na członka Klubu jest pocałunek Prezesa w czoło kandydata. Kandydat może ale nie musi pocałować Prezesa w rękę, co ten zresztą bardzo sobie ceni.

6. Wystąpienia przedstawicieli nowoprzyjętych członków. Nie ma tu żadnych ustalonych norm. Często nikt nie występuje.
7. Program rozrywkowy w wykonaniu dzieci pracowników, ewentualnie zaproszonych ekstra artystów. Preferujemy jednak talenty własne i często od takiego występu zależy dalsza ich wielka kariera.
8. Wykład noworoczny w wykonaniu wyłącznie członków Klubu. Zasadą jest, że w wykładzie porusza się poważne sprawy w formie żartobliwej a nawet sarkastycznej. W okresie prezesowania Ryszarda Gąski stałym wykładowcą był obecnie urzędujący Prezes Klubu. Od objęcia urzędu Prezesa wykładowcy się zmieniają ale zawsze pierwszeństwo mają osoby po ostatnich awansach naukowych. Trudno dziś odtworzyć z pamięci wszystkich wykładowców. Zachowałem w pamięci niektóre osobowości. Są to: Tomasz Komornicki, Stanisław Pabis, Zbigniew Ślipek, Piotr Zalewski, Norbert Marks, Józef Kowalski, Stanisław Kopec, Jerzy Dąbkowski, Jerzy Gruszczyński i Henryk Juszka.
9. Końcowym akcentem uroczystego posiedzenia jest hymn klubowy, którym jest:

Wróżka czarodziejka

Oto jej słowa:

Raz w letnie popołudnie
spotkałem cygankę.
Pytała czy powróżyć,
podałem jej rękę.
Wróżyła o dziewczynie
samotnej ze złotem
i pięknej jak te róże,
które kwitną latem.

Włos mi na głowie zbiałał
a ja dziś ciągle sam,
nie zaznałem miłości,
przekwitnął kwiat mych lat.
O wróżko czarodziejko
wróc lata młode mi.
Nie chcę złota, pieniędzy
chcę tylko młodym być.

Lata upływały
a ja wciąż czekałem
i o dziewczynie z wróżby
często rozmyślałem.
Myślałem o miłości
którą mi ona da,
widziałem ją w klejnotach,
w sukience ze złota.

Skojarzenia są proste, wszystko w przeszłości zaczęło się w pewne popołudnie. Druga część posiedzenia to uroczysty bankiet z łamaniem opłatka i wzajemnymi życzeniami. O tę część posiedzenia dbają tym razem nasze Panie. W ostatnich latach pod kierownictwem Basi Woszczyzny. Od początku naszej działalności Klub nie był dotowany. Wszelkie wydatki pokrywamy z dobrowolnych składek wrzucanych anonimowo do skarbonki. Czasem się zdarza, że mamy sponsora. W ostatnich latach był nim dyrektor Browaru Okocim inż. Stanisław Ciuba a obecnie Prezes Browaru Grybów. Co znaczy rola człowieka w procesie produkcji wyraźnie oceniliśmy po smaku piwa. Kiedyś było ono pośmiewiskiem i mówiono nawet o nim niesmaczne dowcipy. Dzisiaj piwo grybowskie dorównuje najlepszym. I pomyśleć, że to wszystko dzięki naszemu Klubowi, bo inżynier Ciuba jest naszym honorowym członkiem. Sądzę, że z każdym rokiem będziemy pić coraz lepsze Jego wyroby, oby tylko zdrowia wystarczyło. Taka jest nasza historia, z której jesteśmy dumni. Z przedstawionej poniżej listy naszych członków jasno wynika, że wybieraliśmy ludzi godnych. Są na niej rektorzy naszej Uczelni: Tadeusz Ruebenbauer, Tadeusz Wojtaszek, Piotr Zalewski, Władysław Bala, Kazimierz Kosiniak i Zbigniew Ślipek. Są członkowie Polskiej Akademii Nauk i przewodniczący Wydziałów: Janusz Haman i Saturnin Zawadzki. Są wreszcie ludzie sukcesów społecznych i gospodarczych. Niestety część z nich odeszła bezpowrotnie od nas. Byli tu gdzie my jesteśmy, są tam gdzie my będziemy. Zapewne cieszą się naszymi sukcesami i dobrze nam życzą. My też dziękujemy za wszystko dobro i uczynki szlachetne. Zachowujemy wszystkich w serdecznej i wdzięcznej pamięci a pamięć tę będziemy przekazywać następcom. Nazwiska członków którzy odeszli są ujęte pogrubionym drukiem. Dotąd była to jedyna droga odchodzenia z Klubu. W ostatnim czasie podjęliśmy decyzję o dobrowolnym rezygnowaniu jeszcze za życia na ziemi. Podejmować ją będą Ci z naszych członków, którzy kolejno opuszczą bez usprawiedliwienia trzy posiedzenia. Pomimo rezygnacji wierzę, że zostaną dalej naszymi przyjaciółmi.

Mówiąc o roli Klubu, trzeba jeszcze podkreślić i to z dumą, że właśnie z jego inicjatywy powołano Polskie Towarzystwo Inżynierii Rolniczej, które odgrywa coraz większą rolę w całym naszym środowisku nie tylko w skali kraju. To właśnie PTIR wspólnie z Komitetem Techniki Rolniczej PAN od wielu lat jest organizatorem większości konferencji, szkół i sympozjów naukowych. Szczególna jego funkcja polega na upowszechnianiu osiągnięć naukowych w całym środowisku jak i w praktyce naukowej. Aktualnie PTIR wspólnie z Komitetem Techniki Rolniczej PAN jest wydawcą dwóch czasopism o wysokiej randze krajowej. Są to: Problemy Inżynierii Rolniczej oraz Inżynieria Rolnicza. W ramach

inżynierii drukujemy coraz więcej rozpraw habilitacyjnych, niemalże ze wszystkich krajowych ośrodków inżynierii rolniczej. Ponadto Towarzystwo w oddzielnej serii wydaje książki naukowe oraz podręczniki i skrypty.

Można więc uznać, że działający od 27 lat Klub Seniora Mechanizacji Rolnictwa odegrał doniosłą rolę w rozwoju nie tylko Ośrodka krakowskiego ale w całym polskim środowisku inżynierii rolniczej. Na jego sukces pracowało wielu wybitnych ludzi ze świata nauki i praktyki i to nie tylko z naszej dyscypliny naukowej. Dla zachowania ich w stałej pamięci poniżej przedstawiam pełną listę członków z podziałem na:

- założycieli,
- członków rzeczywistych,
- członków honorowych.

Trzeba przy tym zaznaczyć, że nie ma hierarchii ważności. Na pewno jednak większy zaszczyt przynosi członkostwo honorowe, bowiem jest ono dowodem uznania i wyróżnienia zasług, podczas gdy członkiem rzeczywistym zostaje się po wykazaniu osiągnięć przez samego kandydata i zaaprobowaniu ich przez grono wybierające.

Imienny wykaz członków Klubu Seniora Mechanizacji Rolnictwa

Tabela 14A Członkowie założyciele Klubu Seniora Mechanizacji Rolnictwa

Lp.	Tytuł naukowy (w chwili przyjęcia)	Imię	Nazwisko	Członek	Rok przyjęcia
1.	Doc. dr inż.	Ryszard	Gąska	R	1974
2.	Doc. dr inż.	Kazimierz	Pelc	R	1974
3.	Dr	Ryszard	Broda	R	1974
4.	Dr	Jerzy	Dąbkowski	R	1974
5.	Prof. dr hab.	Janusz	Haman	R	1974
6.	Doc. dr inż.	Tadeusz	Kloc	R	1974
7.	Doc. dr hab. inż.	Rudolf	Michałek	R	1974
8.	Doc. dr hab. inż.	Piotr	Zalewski	R	1974
9.	Mgr inż.	Zdzisław	Sobczyk	R	1974

Tabela 14B Członkowie rzeczywisci Klubu Seniora Mechanizacji Rolnictwa

Lp.	Tytuł naukowy (w chwili przyjęcia)	Imię	Nazwisko	Członek	Rok przyjęcia
1.	Technik	Piotr	Budyn	R	1975
2.	Dr hab. inż.	Janusz	Kolowca	R	1975
3.	Dr hab. inż.	Józef	Kowalski	R	1975
4.	Dr inż.	Stanisław	Kogut	R	1976
5.	Prof. dr hab. inż.	Władysław	Bala	R	1978
6.	Dr inż.	Norbert	Marks	R	1978
7.	Mgr inż.	Jan	Kosek	R	1980

10.	Dr inż.	Jan	Borcz	R	1982
11.	Dr inż.	Józef	Walczyk	R	1982
12.	Dr inż.	Jacek	Dębski	R	1983
13.	Dr inż.	Zbigniew	Ślipek	R	1983
14.	Dr inż.	Mieczysław	Braniecki	R	1984
15.	Dr inż.	Aleksander	Zaremba	R	1985
16.	Dr inż.	Tadeusz	Juliszewski	R	1986
17.	Dr inż.	Kazimierz	Rutkowski	R	1989
18.	Dr inż.	Andrzej	Złobecki	R	1989
19.	Prof. dr hab. inż.	Stanisław	Kopeć	R	1990
20.	Dr hab. inż.	Czesław	Rycąbel	R	1990
21.	Prof. dr hab. inż.	Jerzy	Gruszczyński	R	1993
22.	Prof. dr hab. inż.	Henryk	Piróg	R	1994
23.	Dr inż.	Henryk	Juszka	R	1997
24.	Dr inż.	Sławomir	Kurpaska	R	1997
25.	Dr inż.	Hubert	Latała	R	1997
26.	Dr inż.	Zbigniew	Daniel	R	1999
27.	Dr inż.	Michał	Cupiał	R	2000
28.	Dr hab.	Czesław	Nowak	R	2000
29.	Dr inż.	Sylwester	Tabor	R	2000

Tabela 14C Członkowie honorowi Klubu Seniora Mechanizacji Rolnictwa

Lp.	Tytuł naukowy (w chwili przyjęcia)	Imię	Nazwisko	Członek	Rok przyjęcia
1.	Prof. dr hab.	Tomasz	Komornicki	H	1976
2.	Prof. dr hab.	Tadeusz	Wojtaszek	H	1977
3.	Doc. dr inż.	Bolesław	Wachacki	H	1978
4.	Inż.	Marian	Warkowski	H	1975
5.	Prof. dr hab.	Edward	Ziółek	H	1979
6.	Prof. dr hab.	Tadeusz	Ruebenbauer	H	1984
7.	Prof. dr hab.	Stanisław	Pabis	H	1984
8.	Dr inż.	Witold	Kolaska	H	1985
9.	Prof. dr hab.	Roman	Krzyszewski	H	1986
10.	Prof. dr hab.	Zdzisław	Wójcicki	H	1986
11.	Dr inż.	Witold	Lenarczyk	H	1988
12.	Mgr inż.	Wiesław	Woda	H	1989
13.	Prof. dr hab.	Zdzisław	Wójcicki	H	1986
14.	Prof. dr hab.	Jan	Bogdanowicz	H	1992
15.	Doc dr inż.	Tadeusz	Maj	H	1992
16.	Inż.	Andrzej	Starowieyski	H	1990
17.	Dr inż..	Stanisław	Gąsiorek	H	1992
18.	Prof. dr hab. inż.	Ryszard	Kostuch	H	1992
19.	Prof. dr hab.	Kazimierz	Mazur	H	1992
20.	Prof. dr hab.	Jan	Pabis	H	1992
21.	Prof. dr hab.	Kazimierz	Kosiniak-Kamysz	H	1993
22.	Prof. dr hab.	Andrzej	Libik	H	1993
23.	Mgr inż.	Tadeusz	Magier	H	1994
24.	Prof. dr hab.	Bogusław	Nowosad	H	1994

25	Inż.	Stanisław	Ciuba	H	1995
26.	Prof. dr hab.	Eugeniusz	Kamiński	H	1995
27.	Prof. dr hab.	Andrzej	Kwieciński	H	1995
28.	Mgr inż.	Janusz	Ujma	H	1995
29	Technik	Jan	Słaboń	H	1996
30.	Inż.	Franciszek	Ślęczek	H	1996
31.	Dr med.	Marian	Gurda	H	1997
32.	Prof. dr hab. inż.	Waldemar	Kmiecik	H	1997
33.	Inż.	Tadeusz	Mardoń	H	1997
34.	Dr med.	Kazimierz	Sobociński	H	1997
35.	Dr inż.	Edward	Ziobro	H	1997
36.	Prof. dr hab.	Marian	Różycki	H	1998
37.	Prof. dr hab.	Jan	Szarek	H	1998
38.	Dr hab. inż.	Karol	Noga	H	1999
39.	Prof. dr hab.	Jan	Gieroba	H	2000
40.	Prof. dr hab.	Józef	Szlachta	H	2000
41.	Ksiądz dr	Stefan	Dobrzanowski	H	2001
42.	Prof. dr hab. inż.	Mieczysław	Spryngiel	H	2001
43.	Mgr inż.	Stanisław	Zdanewicz	H	2001
44	Prof. dr hab.	Saturnin	Zawadzki	H	2001

Osoby, których nazwiska są wypisane wytłuszczonym drukiem już nie żyją.

2.9 Ocena obranej strategii i wnioski

Wracając pamięcią wstecz do roku 1972, kiedy to na bazie Instytutu Mechanizacji i Energetyki Rolnictwa utworzono Oddział w ramach Wydziału Rolniczego i uruchomiono kierunek studiów „Mechanizacji Rolnictwa” można dziś stwierdzić, że była to decyzja słuszna i potrzebna. Inne krajowe ośrodki naukowe wyprzedziły nas w tym względzie i to o kilka lat. Miały jednak korzystniejsze uwarunkowania, wynikające przede wszystkim z potencjału kadrowego. Nasz Ośrodek wprawdzie ilościowo dorównywał pozostałym ale struktura kadry była bardzo słaba. Tym niemniej na samo kształcenie studentów nasz potencjał kadrowy z trudem ale wystarczał, w dodatku korzystaliśmy z posiłków innych Uczelni Krakowskich czy też osób przyjeżdżających spoza Krakowa. Zajęcia z silników i pojazdów rolniczych obsługiwali nam pracownicy Politechniki Krakowskiej w swoich laboratoriach na podstawie umowy między Uczelniami. Technikę cieplną prowadził dr W. Hutny z zespołem swoich ludzi z AHG, a po nim dr Jan Pabis dojeżdżający z IBMER z Warszawy. Z przedmiotami podstawowymi nie było w ogóle problemu, przy własnej bazie Uczelnianej.

Działający w strukturze Wydziału Rolniczego nasz Instytut nie miał żadnych problemów z rozwojem kadry, gdyż wszystkie przewody przeprowadzaliśmy na tym Wydziale. Już po roku istnienia kierunku tj. w 1973 roku dwóch adiunktów Instytutu uzyskało stopnie naukowe dr habilitowanego w zakresie mechanizacji rolnictwa. To wszystko nie wystarczyło jednak na wyodrębnienie samodzielnego Wydziału, stąd też inicjatywa wówczas Profesora Gąski, popierana przez urzędującego Rektora Wojtaszka usamodzielnienia była podejmowana z bojaźnią a nawet niechęcią. Mimo oporów w roku 1977 powstał nasz Wydział o nazwie Techniki i Energetyki Rolnictwa.

W tym stanie rzeczy zaczęliśmy działać bez żadnych uprawnień dla przeprowadzania przewodów naukowych. W dodatku główny organizator i pierwszy Dziekan Wydziału Prof. R. Gąska ciężko zachorował i praktycznie nie był w stanie kontynuować rozpoczętego dzieła rozbudowy jednostki. Po roku czasu zmarł, osłabiając wydatnie i tak ubogi potencjał kadrowy. Nastąpiły bardzo trudne czasy dla naszej działalności, w szczególności zaś rozwoju kadrowego. Były nawet momenty, gdy próbowaliśmy powrotu na Wydział Rolniczy. Była też koncepcja połączenia z Oddziałem Technologii Żywności w jeden dość silny Wydział, który spełniłby wymogi akademickie. Do fuzji jednak nie doszło, choć wykazywaliśmy dużo inicjatywy w tym zakresie. W tym stanie rzeczy trzeba było wybrać inną koncepcję

przyspieszającą rozwój. Sięgnęliśmy po posiłki z zewnątrz, przy niemałych oporach, zwłaszcza młodej kadry, która obawiała się konkurencji i blokady kierowniczych stanowisk. Wytworzyła się więc sytuacja patowa, bez posiłków z zewnątrz nie było szans na szybkie uzyskanie akademickich uprawnień gwarantujących rozwój własnej kadry. Ściągnięcie zaś kadry samodzielnej z zewnątrz mogło hamować awans młodym pracownikom. Przeważała troska o dobro Wydziału i szybkie dojście do uprawnień akademickich. Zresztą wszyscy przychodzący do nas profesorowie i docenci nie tylko nikomu nie zagrodzili drogi awansowej lecz wręcz przeciwnie, przyspieszyli im awans.

Pierwszym posiłkiem było zatrudnienie w wymiarze ½ etatu prof. dr hab. Tomasza Otmianowskiego z Lublina. Dalsze wzmocnienie to zatrudnienie doc. dr Gerarda Vigo, jedynego wówczas specjalistę z energetyki rolniczej oraz prof. dr hab. Stanisława Pabisa w wymiarze ½ etatu i prof. dr hab. Romana Krzeszewskiego. Cała czwórka likwidowała nam najbardziej deficytowe specjalności na Wydziale, zarówno od strony naukowej jak i dydaktycznej. Dalsze wzmocnienia dotyczyły specjalności ogólnie rolniczych. Pozyskaliśmy do pracy na pełnych etatach kolejno doc. dr hab. Henryka Piróga a następnie prof. dr hab. Stanisław Kopcia.

Z perspektywy upłyniętego czasu to wszystko wydaje się szybkie i łagodne. Faktem jest jednak, że do otrzymania uprawnień doktorskich tj. do roku 1988 upłynęło aż 11 lat. Jak trudno kierować nowym wydziałem bez żadnych uprawnień wie tylko ten kto tego zaznał w życiu. Przeprowadzaliśmy przewody na wielu wydziałach, w Krakowie i poza jego granicami. Przede wszystkim jednak korzystaliśmy z macierzystego Wydziału Rolniczego. Z przedstawionego w oddzielnym miejscu zestawienia wszystkich wypromowanych doktorów i doktorów habilitowanych wyraźnie widać dominującą rolę tego właśnie Wydziału, z którego wypączkowaliśmy przed 25 laty. Całej Radzie i wszystkim kolejnym dziekanom jeszcze raz serdecznie dziękujemy i pozostajemy z długim wdzięczności i szczerego uznania. Uzyskane w 1988 uprawnienia doktorskie, choć były sporym osiągnięciem nie dawały jednak pełni zadowolenia. W dalszym ciągu konsekwentnie zmierzaliśmy do pełnych praw akademickich. W 1989 wprowadziliśmy awans na tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego uzyskał Janusz Kolowca ale równocześnie odszedł na emeryturę prof. Władysław Bala i pozostaliśmy ze składem 5-ciu profesorów. Przełomowym momentem było pozyskanie na pełny etat Janusza Hamana. To sprawiło, że spełniliśmy wymogi formalne, otwierające drogę do uprawnień habilitacyjnych, ale zarazem nie blokujące nikomu z pracowników Wydziału awansu. Byliśmy jednak ciągle na krawędzi wymogów formalnych i kolejne odejście na emeryturę Profesora Romana Krzeszewskiego, pełniącego wówczas

funkcję dziekana mogło spowodować zawieszenie z takim trudem zdobytych uprawnień. Tym razem zasilił nasz skład prof. Adam Pilarczyk z Instytutu Zootechniki. Wprawdzie pracował tylko dwa lata, ale to wystarczyło do pełnej stabilizacji gdyż w międzyczasie trzech naszych docentów uzyskało tytuły profesorów. Od tego momentu, aczkolwiek w dalszym ciągu pilnujemy stabilizacji składu, poważniejszych zagrożeń nie odczuwamy. Z perspektywy upłyniętego czasu możemy pozytywnie ocenić obraną strategię polityki kadrowej. Oczywiście nie wszyscy kandydaci przychodzący do nas z zewnątrz dostarczali nam tylko radości i stabilizacji. Zdarzały się i wpadki, na szczęście pojedyncze i w zasadzie już zlikwidowane. Trzeba też wyraźnie podkreślić, że w przypadku wydziału o charakterze interdyscyplinarnym nie całą kadrę można wykształcić we własnym zakresie. Specjalistów z niektórych branż musieliśmy poszukiwać na zewnątrz. Chodzi przede wszystkim o ważne specjalności, zarówno dla dydaktyki jak i badań naukowych z zakresu podstaw techniki jak np. mechanika i wytrzymałość materiałów, technologia materiałów i obróbka skrawaniem, elektrotechnika, automatyka czy też matematyka. Ściągnęliśmy więc do pracy na Wydziale kandydatów o różnym stopniu zaawansowania naukowego, od magistrów po profesorów, wciągając ich stopniowo w specyfikę inżynierii rolniczej. Przy okazji wychodziły słabości ustawy o tytule naukowym i stopniach naukowych, gdzie o uprawnieniach decydują tylko profesorowie jednej dziedziny nauk, w naszym przypadku nauk rolniczych. Pozyskany więc profesor nauk technicznych, aczkolwiek wzmacniający wydatnie potencjał kadrowy nie liczył się do uprawnień. Stąd własnych mechaników i matematyków lepiej promować na profesorów nauk rolniczych, gdyż wówczas spełniają wymogi formalne ustawy. Trzeba zresztą w podsumowaniu wyraźnie stwierdzić, że zebrane doświadczenia na trudnej drodze rozwojowej własnego Wydziału skłaniają nas do wniosku aby dla dobra nauki i dydaktyki nie popełniać zasadniczych błędów, poprzez przyspieszanie samodzielności. Wydział może wyodrębnić się ze starej struktury tylko w wypadku, gdy jego skład spełnia wszelkie merytoryczne i formalne wymogi akademickie tzn. posiada uprawnienia doktorskie i habilitacyjne. Przecież w ramach jednego dużego wydziału można mieć równocześnie kilka uprawnień i to zarówno w odniesieniu do dziedzin nauki jak i dyscyplin naukowych. Można też kształcić studentów na kilkunastu kierunkach, czy też specjalnościach. Tak dzieje się na starych i dobrze funkcjonujących uniwersytetach z pożytkiem dla rozwoju nauki i kształcenia studentów. Przykładem odwrotnym są m.in. uczelnie rolnicze, stanowczo rozdrobione a ich wydziały wzajemnie konkurujące ze sobą zamiast współpracować. Nie lubimy jednak się łączyć, wolimy rozłączać, bo w ten sposób przybywa stanowisk i sekretarek. Stąd też można

pokusić się o stwierdzenie, że o aktualnej strukturze nauki decydują bardziej względy personalne aniżeli merytoryczne.

3 Pozycja Ośrodka krakowskiego w krajowym środowisku inżynierii rolniczej

3.1 Kryteria oceny ośrodków

Naszą analizę należy rozpocząć od stwierdzenia, że nie ma żadnego związku pomiędzy pozycją Ośrodka krakowskiego a przyjętymi kryteriami oceny. Owszem intencją autorów opracowania było zastosowanie obiektywnych kryteriów pozwalających na korzystanie z przeprowadzonych analiz i porównań przez wszystkie ośrodki w kraju.

Zdajemy sobie sprawę z komplikacji zagadnienia i powszechnego przekonania, że każde porównanie wynika z przyjętych kryteriów, które nie muszą a nawet nie mogą być uznane za sprawiedliwe dla wszystkich. Należy jednak pamiętać, że celem tego opracowania nie jest ustalenie krajowego rankingu ośrodków pod kątem ich finansowania, tym bardziej ich likwidacji i z tym przekonaniem pragniemy przeprowadzić rzetelną ocenę, na użytek przede wszystkim naszej dyscypliny i jej pozycji w strukturze nauki polskiej. Chodzi przede wszystkim o wykazanie czy stosowane w ocenie KBN kryteria oceny ośrodków naukowych są jednoznaczne i sprawiedliwe dla całej nauki, ze szczególnym uwzględnieniem ich oddziaływania na pozycję inżynierii rolniczej. Mamy pełną świadomość, że każde wycenianie cech jakościowych miernikami ilościowymi zawsze budzić będzie kontrowersje a nawet protesty. Z drugiej jednak strony w całym procesie edukacyjnym sprawdzian opanowania wiedzy a więc parametr jakościowy wyrażany jest oceną punktową w różnej skali. Końcowa ocena jakościowa jest konsekwencją uzyskanej oceny ilościowej. Mówiąc o uczniu, że jest dobrym, kojarzymy że średnia jego ocen waha się w obrębie 4,0. Podobnie jest z oceną działalności naukowej a nawet organizacyjnej, chociaż ta ostatnia w małym stopniu została uwzględniona w ocenie parametrycznej stosowanej przez KBN. W ten sposób ogromny wysiłek włożony przez instytucje, zespoły ludzkie, czy też pojedyncze osoby w tworzenie dóbr o charakterze ogólnym nie znalazł uznania w końcowej ocenie jednostki. Ma to istotne znaczenie przede wszystkim w działalności twórczej, gdzie wybitne jednostki o zdolnościach organizacyjnych potrafią twórczo wpływać na całe zespoły ludzkie zaszczipiając w nich natchnienie efektywniejszej działalności. Parametryczna ocena wyników działalności jednostek naukowych składa się z dwóch części:

1. Ocena indywidualnych wyników.

2. Ocena ogólna jednostki.

Ocena indywidualna obejmuje 6 parametrów. Są to:

1. Publikacje recenzowane.
2. Monografie naukowe i podręczniki akademickie.
3. Stopnie naukowe i tytuły naukowe.
4. Działalność patentowa.
5. Wykorzystanie w praktyce wyników badań naukowych i prac badawczo- rozwojowych.
6. System jakości, akredytacja laboratoriów, udział w programach ramowych Unii Europejskiej.

Każdy z przyjętych 6-ciu parametrów jest jeszcze dzielony na kilka podpunktów. W części ogólnej stosuje się wycenę uznaniową w zależności od ogólnego wrażenia. Niespójność pomiędzy częścią pierwszą a drugą oceny polega na fakcie, że w pierwszej części wyliczone w sposób szczegółowy, nawet z dokładnością ułamkową, poszczególne parametry, aby w drugiej części wg uznania oceniającego zespołu dorzucać do 20% punktów w stosunku do części pierwszej. Oczywiście zastrzeżenia wysuwane są także względem parametrycznej oceny poszczególnych kategorii działalności, zwłaszcza części publikacyjnej. Zgadza się z ogólną zasadą, że ranga naukowa wydawnictwa bezpośrednio rzutuje na uzyskiwane punkty za publikację, wyrażamy przekonanie, że przesadnie faworyzuje się wydawnictwa z tzw. Listy Filadelfijskiej, a także pisane w języku angielskim. W efekcie, nie merytoryczna wartość napisanego dzieła ale miejsce jego publikacji decyduje o uzyskanej punktacji. Taki system faworyzuje nauki podstawowe, gdzie nie ma konkurencji w skali międzynarodowej ani także obowiązku rozwijania działalności aplikacyjnej na potrzeby krajowej gospodarki.

W ten sposób dyscypliny naukowe pracujące przede wszystkim na użytek kraju czy regionu nie mają możliwości drukowania swoich wyników w czasopismach zagranicznych, bo te po prostu nie interesują się takimi problemami. Trudno nawet wymagać aby historyk parający się wyłącznie historią Polski publikował swoje prace w czasopismach zagranicznych. Ponadto dyscypliny stosunkowo „młode” nie mają jeszcze gęstej sieci renomowanych wydawnictw, zarówno w skali kraju jak i za granicą, przez co ich możliwości wysokiej punktacji są z góry ograniczone. Tak jest np. w inżynierii rolniczej, gdzie na liście filadelfijskiej nie ma żadnego wydawnictwa krajowego a w skali światowej są tylko trzy:

1. Journal of Agricultural Engineering Research.
2. Transactions of the ASAE.
3. Canadian Agricultural Engineering.

Inną słabością w ocenie punktowej jest różna wycena tych samych wydawnictw przez różne zespoły KBN. Dotyczy to także wydawnictw inżynierii rolniczej, które z reguły uzyskują niższe oceny w zespole P06 w porównaniu do zespołów T z grupy nauk inżynieryjnych.

Najczęściej jednak podnoszoną sprawą i to przez przedstawicieli wszystkich dyscyplin naukowych jest nieuznawanie publikacji naukowych zamieszczanych w materiałach konferencyjnych, niezależnie od ich rangi w nauce światowej czy ogólnokrajowej.

Jest to zrozumiałe, jeżeli w materiałach umieszcza się tylko streszczenia referatów bez żadnej oceny, bo najczęściej są one później w całości drukowane w wydawnictwach cyklicznych.

W takiej sytuacji możnaby dwa razy wycenić to samo dzieło naukowe. Częściej jednak mamy do czynienia z materiałami będącymi dorobkiem materialnym konferencji o uznanej i cyklicznej randze w skali światowej, prezentującymi w całości oryginalne publikacje po uprzednich recenzjach. W takiej sytuacji powtórne ich drukowanie w wydawnictwach cyklicznych powinno być traktowane jako popełnienie autoplagerii, nie mówiąc już o podwójnym finansowaniu tej samej działalności. Wszystkie wykazane słabości stosowanej oceny parametrycznej przez KBN powodują protesty środowisk i pojedynczych osób, uznających się za skrzywdzonych. Nie spotyka się zazwyczaj odwrotnych działań aby ktoś wykazywał, że został wyceniony za wysoko. Podnosząc sprawę rzetelności wyceny trzeba jednak stwierdzić, że pomimo wszystkich wykazanych słabości stosowanych kryteriów, dobrze się stało, że w ogóle dochodzi do oceny i porównań. Stosowane dotychczas mierniki wyceny powinny stać się zaczynem do ogólnej dyskusji w środowisku naukowym nad ich doskonaleniem i uniwersalnością. Wierzimy, że w prowadzonej dyskusji nie zabraknie udziału przedstawicieli naszej dyscypliny tj. inżynierii rolniczej, gdyż panuje wśród nas przekonanie, że stosowane dotychczas kryteria są niesprawiedliwe. Podzielając ten pogląd należy jednak uznać, że mogą one być przydatne do oceny ośrodków z tej samej dyscypliny naukowej w skali kraju, bowiem są jednakowe dla wszystkich. Dlatego też z pełną świadomością wszystkich słabości dotychczasowych kryteriów, dokonana zostanie ocena i porównanie poszczególnych ośrodków w obrębie inżynierii rolniczej. Jest to porównanie bez żadnych konsekwencji, przede wszystkim finansowych, stanowiące jednak możliwość zorientowania się odnośnie naszych słabości, bądź też mocnych stron, aby słabsi podciągali się do lepszych.

Chodzi jednak o to aby po drodze nie zgubić zasadniczej sprawy jaką jest nasza powinność rzetelnego tworzenia wiedzy naukowej i służenia poprzez innowacyjne działanie na rzecz gospodarki narodowej. Przesadna bowiem walka o punkty może doprowadzić do patologii w środowisku naukowym. Mając to na uwadze w prowadzonej analizie i ocenie głównie

skupiono się na rozwoju kadry naukowej, bo problem ten pozostaje w bezpośredniej zależności do osiągnięć w działalności naukowo – badawczej i częściowo dydaktyczno – wychowawczej. Ponadto stosowane kryteria awansu naukowego są praktycznie jednakowe i równe dla wszystkich ośrodków w skali kraju.

3.2 Stan i rozwój kadr naukowych w inżynierii rolniczej

Analizą objęto wszystkie ośrodki naukowe w Polsce gdzie prowadzona jest działalność naukowa i kształcenie studentów w zakresie inżynierii rolniczej. Są to więc: 5 Akademii Rolniczych, 1 Akademia Techniczno - Rolnicza w Bydgoszczy, SGGW w Warszawie, Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie oraz ze środowisk poza akademickich IBMER w Warszawie.

Analizą nie objęto wydziałów politechnicznych z Warszawy - Oddział w Płocku i Poznaniu. Pomimo ścisłej współpracy z tymi ośrodkami, co objawia się m.in. udziałem 3-ech przedstawicieli w Komitecie Techniki Rolniczej PAN, profil tych jednostek, zarówno w nauce jak i dydaktyce jest odmienny.

Omawiając rozwój kadr w inżynierii rolniczej należy w pierwszej kolejności uwzględnić bardzo istotny wskaźnik jakim są uprawnienia do przeprowadzania przewodów doktorskich i habilitacyjnych. W tab. 15 przedstawiono wykaz jednostek mających odpowiednie uprawnienia w dziedzinie nauk rolniczych w dyscyplinie inżynieria rolnicza. Analiza tej tabeli prowadzi do optymistycznego wniosku, że w ciągu 11 lat nastąpił wyraźny postęp w uzyskiwaniu takich uprawnień. W r. 1990 trzy ośrodki posiadały uprawnienia doktorskie i tylko jeden habilitacyjne. Aktualnie wskaźniki te wynoszą 6 doktorskich i 4 habilitacyjne. Postęp jest więc widoczny, co znacznie ułatwia rozwój młodej kadrze naukowej.

Tabela 15 Uprawnienia do nadawania stopni naukowych w dyscyplinie inżynieria rolnicza

Lp.	Ośrodek	1990		2001	
		Dr	Dr hab.	Dr	Dr hab.
1.	AR Kraków	TAK	NIE	TAK	TAK
2.	AR Lublin	TAK	TAK	TAK	TAK
3.	SGGW Warszawa	NIE	NIE	TAK	NIE
4.	ATR Bydgoszcz	NIE	NIE	NIE	NIE
5.	ART./UMW Olsztyn	NIE	NIE	TAK	NIE
6.	AR Poznań	NIE	NIE	NIE	NIE
7.	AR Szczecin	NIE	NIE	NIE	NIE
8.	AR Wrocław	NIE	NIE	TAK	TAK
9.	IBMER Warszawa	TAK	NIE	TAK	TAK
	Łącznie	3	1	6	4

Ocenę stanu i rozwoju kadr przeprowadzono za okres od 1990 r. do lutego 2001. W tab. 16 przedstawiono strukturę organizacyjną poszczególnych ośrodków. Obecny stan jest następujący: trzy ośrodki akademickie w Krakowie, Lublinie i Warszawie posiadają samodzielne wydziały o zbliżonym profilu ale różnej nazwie. Na trzech Akademiach Rolniczych tj. w Poznaniu, Szczecinie i Wrocławiu działają Instytuty Inżynierii Rolniczej prowadzące działalność naukową i dydaktyczną w ramach Wydziałów Rolniczych. W strukturze UWM w Olsztynie jest Wydział Nauk Technicznych ale szkoleni m.in. absolwentów o profilu inżynierii rolniczej. Wreszcie w środowisku bydgoskim jest Katedra Maszyn i Urządzeń Rolniczych w strukturze Wydziału Mechanicznego. Stan ogólny kadry oraz ilość jednostek organizacyjnych przedstawia tab. 16.

Tabela 16 Struktura organizacyjna w inżynierii rolniczej

Lp.	Ośrodek	1990			2001		
		Liczba pracow. naukowych	Liczba jedn. organiz.	Liczba prac. na 1 jedn.	Liczba pracow. naukowych	Liczba jedn. organiz.	Średnio prac. na 1 jedn. organ.
1.	AR Kraków	70	2	35	65	8	8,1
2.	AR Lublin	145	5	29	153	16	9,6
3.	SGGW W-wa	69	10	6,9	49	3	16,3
4.	ATR Bydgoszcz	12	1	12	5	1	5
5.	ART. Olsztyn	78	3	26	145	1	145
6.	AR Poznań	31	1	31	32	1	32
7.	AR Szczecin	53	1	53	35	1	35
8.	AR Wrocław	35	1	35	33	1	33
9.	IBMER	62	39	1,6	67	19	3,5
	Razem	555	63	8,8	584	57	10,2

Na przestrzeni ostatnich 11 lat w kilku ośrodkach naukowych (Kraków, Lublin) nastąpiło rozbitcie dużych struktur organizacyjnych na małe katedry i zakłady. Znalazło to już niestety swoje reperkusje w obniżeniu kategorii ustalonej wg kryteriów KBN. Największe jednak rozbitcie jest w resortowym Instytucie Budownictwa, Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa, gdzie średnio na jeden zakład przypada tylko 3,5 pracownika. Dynamikę ilościową rozwoju kadr w analizowanym okresie czasu przedstawiono w tab. 17 (za okres 1990) i 18 (za 2001) oraz rys. 7. W tabelach tych podano także pełne nazwy jednostek organizacyjnych w poszczególnych ośrodkach. W stosunku do wcześniejszych analiz [Michalek R. 1996, 2000, 2001] nastąpiły dość istotne zmiany w strukturze kadry. Przy

niewielkim wzroście kadr: 555 w r. 1990 i 584 w r. 2001, zasadniczo zmieniły się proporcje poszczególnych grup. W obu tabelach przedstawiono ogólny stan zatrudnienia w analizowanych ośrodkach naukowych, jak również wyodrębniono kadrę ściśle związaną naukowo z inżynierią rolniczą, określając ją jako branżową. W dalszej części analizy porównania dotyczyć będą tylko tej ostatniej kategorii.

Ogólnie trzeba stwierdzić zmianę proporcji pomiędzy tzw. samodzielną a pomocniczą kadrą naukową na korzyść tej pierwszej. W r. 1990 mieliśmy 33 tytułarnych profesorów a obecnie aż 51 co oznacza przyrost o ponad 54%. Znaczny przyrost jest także w drugiej grupie tj. osób posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego. Choć porównanie jest tym razem także trudniejsze, gdyż w poprzednim okresie na etacie docenta byli zatrudniani pracownicy bez stopnia dr habilitowanego. Obecnie zaś, nie ma stanowiska docenta w ośrodkach akademickich. Dla uniknięcia błędów należałoby porównać niezależnie od stanowiska osoby posiadające stopień dr habilitowanego. Przy takim ujęciu przyrost jest bardzo widoczny: w r. 1990 - 33, w r. 2001 - 52. Omawiając tę grupę pracowników trzeba jeszcze podkreślić słabość obowiązującej Ustawy, gdzie nie ma stanowiska docenta. W efekcie osoby posiadające ten sam stopień naukowy mogą zajmować trzy różne stanowiska: docenta (wg starej Ustawy), adiunkta i profesora nadzwyczajnego wg nowej Ustawy [Dz. U. r. 1990]. Poszczególne uczelnie, kierują się własnymi statutami przy awansie, stąd zróżnicowanie między nimi jest bardzo widoczne, co przedstawia rys. 8, Na zakończenie tych porównań, trzeba jeszcze zaznaczyć spadek zatrudnienia na etatach adiunktów: z 245 w r. 1990 do 233 w r. 2001 i bardziej widoczny spadek w grupie asystentów z 155 w r. 1990 do 99 w r. 2001.

Tabela 17

Tabela 18

Rysunek 7

Rysunek 8

Obniżenie zatrudnienia w grupie adiunktów należy ocenić zdecydowanie pozytywnie, gdyż duża jej część, poprzez habilitację przeszła do grupy tzw. samodzielnej kadry. Natomiast malejące zatrudnienie w grupie najmłodszych wynika przede wszystkim z przejścia z zatrudnienia na etatach asystenckich na szkolenie poprzez studia doktoranckie, co należy ocenić również pozytywnie, na co wskazywano jeszcze we wcześniejszych analizach [Michałek 1996]. Generalnie trzeba jednak zaznaczyć, że przy 3-krotnym wzroście kształcenia studentów w analizowanym okresie czasu, stan kadry uległ minimalnemu wzrostowi. Przeciążenie dydaktyczne może zaciążyć na spadku aktywności naukowej w bliższej i dalszej perspektywie czasowej a w konsekwencji na załamaniu się korzystnych trendów rozwojowych. Omawiając rozwój kadr naukowych w inżynierii rolniczej należałoby jeszcze uwzględnić wskaźniki negatywnych opinii wydawanych przez CK przy zatwierdzaniu uchwał rad wydziałów (naukowych).

Dane z tego zakresu dotyczące habilitacji przedstawia w tab. 19. Obejmuje ona porównawczo wszystkie dyscypliny naukowe na tle nauk rolniczych. Zestawione liczby obejmują ocenę za dwie ostatnie kadencje pracy CK. Z porównania nasuwa się pozytywny wniosek dla naszej dyscypliny, że wskaźnik negatywnych ocen w pierwszej kadencji wynoszący aż 22,2% gwałtownie obniżył się do 3,7% w drugiej, co jest wielkością znacznie poniżej średniej dla całej dziedziny nauk rolniczych.

Z kolei w tab. 20 przedstawiono aktywność poszczególnych ośrodków inżynierii rolniczej w zakresie przeprowadzania przewodów habilitacyjnych i postępowań na tytuł naukowy profesora w ciągu ostatniej kadencji. Na 19 wniosków profesorskich aż 6 przypada na Ośrodek lubelski i 5 na IBMER Warszawa. Z 19-tu wniosków, 16 dotyczyło własnych pracowników a 3 obcych. Mają w nich udział równo po 1 Rady: krakowska, lubelska i IBMER-owska. W tym samym czasie przeprowadzono 26 przewodów habilitacyjnych, z tego 18 dotyczyło własnych pracowników a 8 obcych. Największą aktywnością i tym razem wykazał się Ośrodek lubelski, przeprowadzając 11 przewodów. Na drugim miejscu jest Ośrodek krakowski z 5-ciomą przewodami. Najwięcej jednak przewodów habilitacyjnych dla obcych pracowników przeprowadziła Rada Naukowa IBMER – 3, na ogólną liczbę 4.

Podsumowując całą analizę dotyczącą rozwoju kadry naukowej należy stwierdzić korzystne tendencje w dynamice jej rozwoju. Z całego środowiska krajowego inżynierii rolniczej na czoło wysuwa się zdecydowanie Ośrodek lubelski, ale mocno uwidacznia się Ośrodek krakowski, mający 2-gą pozycję w kraju.

Tabela 19

Tabela 20

3.3 Parametryczna ocena poszczególnych ośrodków

Dokonując oceny parametrycznej uwzględniono wytyczne Komitetu Badań Naukowych, które stanowiły podstawę własnych wyliczeń przez wszystkie krajowe ośrodki naukowe. Trzeba jeszcze raz wyraźnie podkreślić, że analizy porównawczej dokonaliśmy, wyłącznie na użytek naszej dyscypliny naukowej, bez żadnych konsekwencji merytorycznych, tym bardziej finansowych, o czym już była mowa przy omawianiu kryteriów oceny. W dalszym ciągu podtrzymujemy wszystkie wysunięte tam zastrzeżenia odnośnie zasad i mierników oceny. Porównanie zostanie przeprowadzone w kilku płaszczyznach, przy zachowaniu obiektywnych warunków. Pierwsza wersja porównania dotyczy wszystkich krajowych ośrodków prowadzących badania i kształcenie studentów z zakresu inżynierii rolniczej. Ze względu na bardzo zróżnicowaną strukturę organizacyjną poszczególnych ośrodków zmuszeni byliśmy zastosować własną metodę porównawczą. Chodzi o to, że na kilku uczelniach są samodzielne wydziały inżynierii rolniczej (choć o różnej nazwie), na innych zaś są instytuty inżynierii; prowadzące badania i kształcenie w ramach wydziałów rolniczych. KBN dokonuje oceny wyłącznie całych wydziałów, nie wchodząc w ocenę poszczególnych jednostek wchodzących w ich strukturę. Stąd też zmuszeni byliśmy do korzystania z materiałów przygotowanych przez poszczególne ośrodki dla KBN, z wyodrębnieniem jednak oceny instytutów inżynierii rolniczej. Ocenę taką otrzymaliśmy od dyrektorów lub przedstawicieli poszczególnych ośrodków, za co pragniemy w tym miejscu wyrazić nasze uznanie i wdzięczność. Równocześnie zwracamy uwagę, że w uzyskanych materiałach nie dokonywaliśmy żadnych korekt ani poprawek. Końcowe zatem wyniki są autorstwa bezpośrednich wykonawców. Oceny porównawcze przedstawiono w tab. 19. Analizą objęto te same ośrodki, które były przedmiotem porównywań przy stanie kadry naukowej z wyłączeniem ośrodka bydgoskiego, gdyż nie ma tam takiego kierunku studiów. Dokonana analiza obejmuje tylko parametryczną ocenę indywidualną z uwzględnieniem wszystkich 6-ciu kryteriów. Nie zawiera natomiast oceny uznaniowej, gdyż tę same ośrodki nie mogą wyliczać, dokonują ją zaś zespoły KBN. Ostateczna ocena łączna i zweryfikowana przez KBN zostanie przedstawiona w dalszej części. Spośród wszystkich wielkości liczbowych przedstawionych w tab. 19 najistotniejsze znaczenie ma wskaźnik końcowy wyrażający indywidualną ocenę w przeliczeniu do 1 pracownika naukowego. Wskaźnik ten jest ilorazem łącznej oceny indywidualnej ośrodka i liczby pracowników. Już w tym miejscu trzeba stwierdzić duże różnice pomiędzy wyliczeniami stanu zatrudnienia dokonanymi przez

ośrodki a przyjętymi ostatecznie przez KBN. To był jeden z istotnych powodów zróżnicowanych ocen dokonanych przez ośrodki w porównaniu z KBN. Ponadto wskaźniki indywidualnej oceny w tab. 19 nie uwzględniają oceny uznaniowej. Przy takiej metodzie oceny rozpiętość końcowych wskaźników w przeliczeniu na jednego pracownika jest duża; od 11,1 dla Wydziału Nauk Technicznych UWM do 26,6 dla Wydziału Rolniczego AR we Wrocławiu. Z porównania wynika też istotny wniosek, że korzystniej wychodzą wydziały duże, na czym zyskują Instytuty Inżynierii Rolniczej wchodzące w strukturę Wydziałów Rolniczych. Tak jest w szczególności w Poznaniu, gdzie ocena całego wydziału wynosi 21,6 pkt., podczas gdy Instytut Inżynierii Rolniczej uzyskał tylko 12,8 pkt. Przedstawione jednak wskaźniki w tab. 19 nie przenoszą się na kategoryzację poszczególnych ośrodków. Ostateczna ocena jest dokonywana przez Zespoły KBN i uwzględnia zarówno weryfikację poszczególnych parametrów indywidualnej oceny, jak też i ocenę uznaniową i co najważniejsze stan liczebny pracowników naukowych. Ten ostatni zasadniczo różni się między podanym nam przez ośrodki a zweryfikowanym przez KBN, co rzutuje na ostateczną ocenę a w konsekwencji kategoryzację.

Końcowe wyniki oceny ustalone przez KBN zawiera tab. 20. Porównanie jednak dotyczy całych wydziałów bez wyodrębnienia Instytutów Inżynierii Rolniczych. Każdorazowo jednak wskaźnik macierzystego Wydziału Rolniczego jest zarazem miernikiem ich wyceny, przez co uzyskują wyższe oceny w porównaniu z Wydziałem Techniki Rolniczej. Tym razem jednak rozpiętość jest znacznie mniejsza w stosunku do poprzedniego porównania (tab. 19). Niestety dla autorów najniższy wskaźnik uzyskał krakowski jubilat czyli Wydział Techniki i Energetyki Rolnictwa - 20,9, najwyższy zaś Wydział Rolniczy AR Wrocław - 26,8 i prawie taki sam IBMER Warszawa - 26,5. Duży wpływ na ostateczne wskaźniki indywidualnej oceny wywarła ocena uznaniowa dokonana przez KBN. Procentowy udział tej oceny w stosunku do indywidualnej parametrycznej przedstawia tab. 21.

Tabela 21 Wycena uznaniowa KBN w stosunku do punktacji indywidualnej

Lp.	Uczelnie, Wydziały Instytuty	Łączna punktacja indywidualna	Ocena uznaniowa	Uznanie w % do indywidualnej oceny
1.	AR Kraków - Wydział Techniki i Energetyki Rolnictwa	1200	120	10
2.	AR Lublin - Wydział Techniki Rolniczej	2226	445	≈20
3.	SGGW - Wydział Inżynierii Produkcji	1036	155	15
4.	AR Poznań - Wydział Rolniczy	4091	818	≈20

5.	AR Szczecin - Wydział Rolniczy	2557	511	20
6.	AR Wrocław - Wydział Rolniczy	4311	862	20
7.	IBMER - Warszawa	1753	351	20

Właśnie ośrodek krakowski ma najniższy wskaźnik oceny uznaniowej, bo tylko 10%. Pozostałe, z wyjątkiem SGGW mają prawie 20%. Niestety nie dysponujemy żadnymi informacjami odnośnie zastosowanych kryteriów oceny uznaniowej. Stąd też nie można dokonywać już podsumowania ani też oceny zasad kategoryzacji.

Na użytek wyłącznie Uczelni krakowskiej w tab. 22 przedstawiono własną ocenę indywidualną wszystkich wydziałów. Nie uwzględnia ona oczywiście oceny uznaniowej ani też weryfikacji wysłanych do KBN materiałów. Stąd też, podobnie jak przy porównywaniu krajowych ośrodków (tab. 19) jej wyniki nie będą zapewne pokrywać się z ostateczną oceną i kategoryzacją. Wg własnej oceny najwyższą punktację uzyskał Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt - 30,1 pkt., najniższą zaś Wydział Inżynierii Środowiska - 13,4. Identyczne oceny uzyskały dwa wydziały tj. Technologii Żywności i Techniki i Energetyki Rolnictwa - 21,7.

Podsumowując przedstawioną analizę trzeba stwierdzić, że nie ma bliskiego związku pomiędzy stanem i rozwojem kadry naukowej a końcową oceną parametryczną poszczególnych ośrodków.

Krytyczne uwagi o metodzie oceny parametrycznej wyrażono już wcześniej. Analiza na konkretnym materiale statystycznym z całą jaskrawością uwidoczniła wszelkie jej słabości. Jeżeli końcowy miernik oceny w postaci ilości punktów w przeliczeniu na 1 pracownika jest wyrażony w postaci ilorazu, gdzie licznik stanowi ogólną sumę punktów uzyskanych przez jednostkę a mianownik liczbę pracowników to z góry wiadomo, co należy czynić aby uzyskać korzystny efekt. Suma punktów wynika z przeliczenia wymiernych efektów naukowych i trudno nią manewrować. Za to mianownik może być w zasadzie dowolnie zmieniany. Może, nie uwzględnić np. pracowników naukowo-technicznych choć są całkowicie wykorzystywani w badaniach. Można też pominąć wykładowców, uznając, że realizują oni wyłącznie zadania dydaktyczne. Może się więc okazać, najlepszym szefem jednostki ten, który blokuje rozwój naukowy swoim podwładnym, przenosząc ich albo na etaty techniczne albo też dydaktyczne, pozostając sam na placu boju. Wówczas w mianowniku pozostaje liczba 1 (jeden) co oznacza sumę całego dorobku punktowego. Za rok albo pięć „sprytny szef” odejdzie na emeryturę a jednostka bez następcy upadnie. Będzie więc zabiegał o przedłużenie pracy, oczywiście w trosce o znakomitą jednostkę.

Tabela 22

Ten przykład dobitnie obnaża słabość metody. Pogłębia ją dodatkowo fakt małej spójności pomiędzy efektami uzyskanymi za publikacje a punktami, otrzymanymi za rozwój katedry. Przecież nie może być prawidłowego rozwoju kadr bez realizacji zadań badawczych, bo wszelkie awanse w nauce wynikają z osiągniętego dorobku.

Pomimo wszystkich wysuniętych uwag i zastrzeżeń, podjętej próby parametrycznej wyceny nie należy zaniechać. Na bazie jej krytyki, można w drodze rzetelnych i sprawiedliwych roztrząsań i analiz poszukiwać optymalnych rozwiązań. Najważniejsze jednak, aby w pogoni za zyskiem punktowym nie zatracić podstawowej funkcji nauki jaką jest obiektywne odzwierciedlenie rzeczywistości i wzbogacenie wiedzy naukowej oraz służenie gospodarce narodowej.

4 Wykaz publikacji pracowników Wydziału za lata 1972-2001

**4.1 Publikacje recenzowane w czasopismach zagranicznych
i wyróżnionych z listy Filadelfijskiego Instytutu Informacji
Naukowej**

4.2 Publikacje recenzowane w czasopismach krajowych

4.3 Artykuły w materiałach z konferencji krajowych, zagranicznych i inne publikacje

4.4 Podręczniki, skrypty, książki naukowe

Bibliografia

- Fierich J., Kosiek K.: „Wydział Rolniczy UJ 1934 – 1945”. AR Kraków 1960
- Haman J., Michałek R., Pabis S.: „Próba oceny wkładu techniki rolniczej w rozwój nauki i gospodarki narodowej”. ZPPNR nr 416, 1994
- Haman J.: „O kierunkach rozwoju inżynierii rolniczej”. ZPPNR Nr 443, 1996
- Majka K.: „Nauczanie maszynoznawstwa rolniczego i techniki rolniczej w uczelniach polskich”. Politechnika Lubelska 1994.
- Michałek R.: „Koncepcje reorganizacji nauki i szkolnictwa wyższego”, Część I i II ZPPNR Nr 423, 1995
- Michałek R.: „Rozważania nad systemem oceny nauki” ZPPNR Nr 443, 1996
- Michałek R.: „Nadzór nad nauką” Forum Akademickie Nr 12, 1996
- Michałek R.: „Niekóre aspekty reorganizacji nauki i szkolnictwa wyższego” Nauka Nr 3, 1996
- Michałek R.: „Zakres i miejsce techniki rolniczej w strukturze nauki” ZPPNR Nr 423, 1996
- Michałek R.: „Problem kadr w naukach rolniczych” V Zimowa Szkoła z Hodowli Bydła, Zakopane 1997
- Michałek R.: „Refleksje nad projektami reform w dydaktyce i nauce” Inżynieria Rolnicza 5(6), 1998
- Michałek R.: „Funkcje Komitetów Naukowych PAN w koordynacji badań i integracji środowisk naukowych” Inżynieria Rolnicza 4(10), 1999
- Michałek R.: „Uwarunkowania technicznej rekonstrukcji rolnictwa” PTIR, 1999
- Michałek R.: „Funkcje Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych w rozwoju kadry naukowej” Inżynieria Rolnicza Nr 8/19, 2000
- Michałek R.: „Inżynieria rolnicza- jej funkcje i powiązania z innymi naukami” ZPPNR Nr 444, 1996
- Pabis. S.: „Metodologia i metody nauk empirycznych”. PWN 1985
- Pieter J.: „Ogólna metodologia pracy naukowej”. 1967
- Profesorowie i Docenci Studiów Rolniczych w Krakowie, 1890-1990. Akademia Rolnicza w Krakowie, 1990 r.
- Sprawozdanie z działalności Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych w trzeciej kadencji, 1997 – 1999
- Surzycki S.: „Rozwój wiedzy rolniczej w Polsce” 1928.
- Strzemski M.: „Instytut Agronomiczny w Marymoncie (1816 - 1862)”. Puławy 1980.

Ślipek Z.: „XX-lecie kierunku studiów mechanizacji rolnictwa w krakowskiej Akademii Rolniczej”. Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych z. 408 1992.

Ślipek Z.: „Wydział Techniki i Energetyki Rolnictwa”. Biuletyn Akademii Rolniczej w Krakowie. 1996

Szczegółowe zasady i definicje oceny parametrycznej. Wydawnictwo KBN, 2000

Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym

Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o tytule naukowym i stopniach naukowych

Zawadzki S.: „Reprezentacja nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych w korporacji Polskiej Akademii Nauk w latach 1952 – 1999” Nauka Nr 4, 1999

Zawadzki S. „Stan nauk rolniczych i leśnych – zagrożenia i wnioski, na podstawie oceny dyscyplin naukowych dokonane przez komitety naukowe PAN przy współpracy z KBN w 1994 r. i w I kwartale 1995.” Postępy Nauk Rolniczych nr 2/95

Zbiorowa: „Dublany - Szkoły i Zakłady Krajowe w Dublanach”. Lwów 1879.

Zbiorowa: „Dzieje studiów rolniczych w Krakowie 1890 – 1962”. Kraków 1965.

Żiżka Z.: „Sto lat kształcenia rolniczego w uczelniach krakowskich. Część I. Studium Uniwersytetu Jagiellońskiego (1890 - 1923)”. Zeszyty Naukowe AR Kraków 1991.